Вазорати меҳнат,
муҳоҷират ва шуғли аҳолии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Funded by
the European Union

СТАНДАРТИ САЛОҲИЯТҲО

Соҳа: **Сохтмон**

Касб: **Мошиначии автокран**

Рамзи касб (СБТМ-08/ISCO-08):**CI 8343**

Миқдори воҳидҳои салоҳият: **22**

Сатҳҳои Таснифоти миллии тахассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон: **3,4**

Тафсир: **01/соли 2024**

Рамзи умумии касб: **CI 8343-22-3,4-01/2024**

САЛОҲИЯТ

ТРЕНИНГ

МАҲОРАТ

ДОНИШ

РУШД

МАЛАКА

ОМӮЗИШ

ТАҶРИБА

Стандарти салоҳиятҳои мазкур дар доираи Лоиҳаи «Кӯмаки Иттиҳоди Аврупо ба соҳаҳои маориф ва меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон» таҳия шудааст.

Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон

ҚАРОР

аз «15» 10 соли 2024 №11 ш. Душанбе

Дар бораи тасдиқи стандартҳои салоҳияти 20 касбу ихтисосҳо

Мутобиқи талаботи банди 3 қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Тартиби таҳия ва эътирофи стандартҳои салоҳияти ҳар як касб» Ҳайати мушовараи Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон қ а р о р м е к у н а д:

1. Стандартҳои салоҳияти касбу ихтисосҳои «Истеҳсоли маҳсулоти заргарӣ», «Занбӯриасалпарвар», «Мошиначии автокран», «Дӯзанда (либоси занона)», «Челонгар оид ба таъмири муҳаррики автомобил», «Кандакорӣ дар чӯб ва пӯсти чӯб», «Барқчӣ оид ба таъмири қисмҳои барқии автомобил (автомобилҳои барқӣ)», «Челонгар-таъмирчии кузови автомобил», «Оператори мошини бофандагӣ», «Мошиначии булдозер», «Турагент», «Дуредгар», «Системаи компютерӣ ва Интернет-технология», «Харрот», «Оператори мошини ресандагӣ», «Мошиначии кранҳои истеҳсолоти металлургӣ», «Гаҷкори ҷузъҳои меъморӣ», «Оператори мошини турбофӣ», «Оператори мошини рангкунӣ» ва «Челонгар - барқчии нерӯгоҳи барқии обӣ» тасдиқ карда шаванд (замима мегарданд).

2. Агентии меҳнат ва шуғли аҳолӣ, Муассисаи давлатии «Маркази таълимӣ-методӣ ва мониторинги сифати таълим» ва Лоиҳаи «Кӯмаки Иттиҳоди Аврупо ба соҳаҳои маориф ва меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон» татбиқи стандартҳои салоҳиятро дар курсҳои кӯтоҳмуддат дар Муассисаи давлатии «Маркази таълими калонсолони Тоҷикистон», корхонаҳои воҳиди давлатии назди Агентии меҳнат ва шуғли аҳолӣ ва Муасиссаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ ба роҳ монанд.

3. Раёсати котибот ва Лоиҳаи «Кӯмаки Иттиҳоди Аврупо ба соҳаҳои маориф ва меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон» вазифадор карда шаванд, ки нусхаҳои электронии стандартҳои салоҳиятро дар сомонаҳои вазорат, агентӣ, лоиҳа ва муассисаҳои таълимӣ ҷой намоянд.

4. Нашр ва дастрас намудани стандартҳои салоҳият ба зиммаи Лоиҳаи «Кӯмаки Иттиҳоди Аврупо ба соҳаҳои маориф ва меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон» вогузор карда шавад.

5. Назорати иҷрои қарори мазкур ба зиммаи муовини вазир – Давлатзода Қ. гузошта шавад.

Раиси Ҳайати мушовара,
вазир Г. Ҳасанзода

ВАЗОРАТИ МЕҲНАТ, МУҲОҶИРАТ ВА ШУҒЛИ АҲОЛИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

СТАНДАРТИ САЛОҲИЯТҲОИ КАСБИ
«МОШИНАЧИИ АВТОКРАН»

Стандарти салоҳиятҳои касби «Мошиначии автокран» дар ҷаласаи Кумита оид ба таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 07.10.2024, №31 баррасӣ гардидааст.

Стандарти салоҳиятҳои касби «Мошиначии автокран» аз ташхис (экспертиза)-и корфармоён ва ассотсиатсияҳои соҳавии зерин гузаронида шудааст:

№	Ташкилот	Ному насаб	Вазифа	Ҳуҷҷат дар бораи ташхис
1.	Хадамоти назорати давлатии бехатарии корҳо дар саноат ва соҳаи кӯҳкории назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон	Раҳим С.	Сардори Хадамот	Хулоса аз 15.05.2024, №319/21
2.	ҶДММ «Механизатор»	Маҳмудов А.	Директор	Хулоса аз 25.04.2024, №14
3.	ҶДММ «Элит сохтмон»	Ибрагимов И.	Директор	Хулоса аз 23.04.2024, №3
4.	Филиали ҶСК «Шабакаҳои тақсимоти барқ» дар ш. Хуҷанд	Воҳидов Ҷ.	Роҳбари техникӣ	Хулоса аз 24.04.2024, №535/02
5.	МД «Нигоҳдории роҳҳои автомобилгарди ноҳияи Рудакӣ»	Ҳалимзода И.	Сардор	Хулоса аз 27.04.2024, №43

Стандарти салоҳиятҳои касби «Мошиначии автокран»-ро таҳия намуданд:

№	Ному насаб	Вазифа	Ташкилот
1.	Назарзода Ҷамолиддин	Муовини директор	Муассисаи давлатии «Маркази таълимӣ – методӣ ва мониторинги сифати таълим»
2.	Исохуҷаев Рустам	Омӯзгори фанҳои тахассусӣ	Муассисаи давлатии таълимии «Литсейи касбии политехникии шаҳри Хуҷанд»
3.	Тағоев Маҳмадназар	Мошиначии автокран	Муассисаи давлатии «Нигоҳдории роҳҳои автомобилгарди ноҳияи Рудакӣ»

Модераторҳо (миёнҷиҳо):

Данило Анишенко – коршиноси калидӣ оид ба таҳсилоти касбӣ-техникӣ ва омӯзиш;

Бахтиёров Озар – супервайзер оид ба методологияи таълим дар асоси салоҳият.

Мундарича

Ихтисорот 7
Муқаддима 8
Мафҳумҳои асосӣ 9
Бо стандарти салоҳиятҳои касбҳо кӣ кор мекунад 11
Стандартҳо ва меъёрҳои соҳа 12
Тавзеҳоти умумии касби «Мошиначии автокран» 13
Рӯйхати воҳидҳои салоҳиятҳои касби «Мошиначии автокран» сатҳи 3-юми Таснифоти миллии тахассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон 16
Малакаҳои бокортаъминкунии касби «Мошиначии автокран», сатҳи 3-юми Таснифоти миллии тахассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон 17
Воҳидҳои салоҳиятҳои фароумумӣ (трансверсалӣ) 19
Воҳидҳои салоҳияти заминавӣ (базавӣ) 40
Воҳидҳои салоҳиятҳои касбӣ 46
Ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ 67
Талабот ба довталабон 69
Талабот ба омӯзгорон 69
Рӯйхати асбоб, таҷҳизот ва масолеҳҳои зарурӣ 69
Рӯйхати воҳидҳои салоҳиятҳои касби «Мошиначии автокран» сатҳи 4-уми Таснифоти миллии тахассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон 72
Малакаҳои бокортаъминкунии касби «Мошиначии автокран», сатҳи 4-уми Таснифоти миллии тахассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон 72
Воҳидҳои салоҳиятҳои касбӣ 73
Ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ 87
Талабот ба довталабон 89
Талабот ба омӯзгорон 89
Рӯйхати асбоб, таҷҳизот ва масолеҳҳои зарурӣ 90
Рӯйхати адабиёт 92
Замимаи 1: Харитаи функсионалии касби «Мошиначии автокран» 93
Замимаи 2: Хулосаҳои соҳа (экспертиза) 99

Ихтисорот

ТАС	Таълим дар асоси салоҳият
ТИКТО	Таҳсилоти ибтидоии касбӣ-техникӣ ва омӯзиш
DACUM	Усули таҳлили функсионалӣ (аз ихтисороти «**D**eveloping **ac**urricul**um**», яъне «таҳияи барномаҳои таълимӣ»)
ТМТ ҶТ	Таснифоти миллии тахассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон
СС	Стандарти салоҳиятҳо
ВС	Воҳиди салоҳият
ЭС	Элементи салоҳият
МИ	Меъёрҳои иҷро
МБ	Малакаҳои бокортаъминкунӣ
СБТМ-08/ISCO-08	Стандарти байналмилалии таснифоти машғулиятҳо-2008 **(**International Standard Classification of Occupations-2008)
ТМҶТ	Таснифоти машғулиятҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон
МТММСТ	Маркази таълимӣ-методӣ ва мониторинги сифати таълим
МТКТ	Маркази таълими калонсолони Тоҷикистон
ТИК/ICT	Технологияҳои иттилоотӣ-коммуникатсионӣ (Information and communication technologies (ICT))
ҲМТБ	Ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ
ТС	Салоҳиятҳои фароумумӣ (Transversial Competencies)
СВ	Салоҳиятҳои заминавии соҳаи сохтмон (Construction basic)
CI	Салоҳиятҳои касбии соҳаи сохтмон (Construction Industry)

Муқаддима

Талабот ба касби «Мошиначии автокран» дар Ҷумҳурии Тоҷикистон зиёд аст. Сохтмони биноҳои истиқоматӣ ва дигар иншоотҳои баландошёна дар Ҷумҳурии Тоҷикистон босуръат амалӣ гардида истодааст.

Аз ин рӯ, талаботи соҳа ба мутахассисони касбҳои хиштчинӣ, бетонрезӣ, андовагарӣ, пардозгарӣ, аз ҷумла, мошиначии автокранзиёд шуда истодааст.

Бо мақсади баланд бардоштани сифати тайёркунии мутахассисони касбҳои коргарӣ, ки ба талаботи корфармоён ва мувофиқи меъёрҳои стандартҳои байналмилалӣ ҷавобгӯй бошад, стандарти салоҳияти касби «Мошиначии автокран» таҳия карда шудааст.

Стандарти мазкур талаботи асосиро ба салоҳияти касби мутахассиси «Мошиначии автокран» бо таҳсилоти ибтидоии касбӣ-техникӣ муқаррар мекунад.

Дар таҳияи стандарти салоҳиятҳои мазкур кормандони «Нигоҳдории роҳҳои автомобилгарди ноҳияи Рудакӣ», «Нигоҳдории роҳҳои автомобилгарди ноҳияи Айнӣ» ва ҶДММ «Бунёдкори аҷам» иштирок намуданд.

Стандарти салоҳияти касби «Мошиначии автокран» дар ҳамаи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоии касбӣ, ки мувофиқи қонунгузорӣ ҳуқуқи роҳандозӣ намудани фаъолияти таълимӣ барои амаликунии барномаи таълимӣ доранд, истифода карда мешавад.

Стандарти салоҳиятҳои касби «Мошиначии автокран» дар асоси Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030, Стратегияи миллии рушди маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи тайёр намудани мутахассисон бо назардошти талаботи бозори меҳнат», Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи таҳсилоти ибтидоии касбӣ», Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи таҳсилоти калонсолон», Таснифоти миллии тахассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Тартиби таҳия ва эътирофи стандартҳои салоҳияти ҳар як касб, Тартиби таъмини сифати тахассусҳо ва тасдиққунии тахассусҳо, Барномаи миёнамуҳлати омода кардани касбҳои коргарии зинаи таҳсилоти ибтидои ва миёнаи касбиро барои солҳои 2023-2027 ва «Барномаи касбомӯзии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025» таҳия карда шудааст.

Стандарти салоҳиятҳо талаботи тахассусиро нисбат ба касби «Мошиначии автокран», ки ҷавобгӯи талаботи байналмилалӣ мебошанд, дар мувофиқа бо Стандарти байналмилалии таснифоти машғулиятҳо СБТМ-08 (ISCO-08) таъмин менамояд.

Мафҳумҳои асосӣ

Бозори меҳнат – низоми ташаккулёбии талабот ва пешниҳодот ба қувваи корӣ.

Баҳодиҳӣ (салоҳиятҳо) – маҷмӯи усул ва равандҳо, ки барои баҳодиҳии дастовардҳои шахс (дониш, маҳорат, малака ва муносибати ӯ, яъне салоҳиятҳо), ки одатан бо шаҳодатномадиҳӣ анҷом меёбанд.

Воҳидҳои салоҳияти фароумумӣ (трансверсалӣ) – ин салоҳиятҳои умумӣ мебошанд, ки барои бештари касбҳо ва амалан барои ҳамаи соҳаҳо заруранд.

Воҳидҳои салоҳиятҳои заминавӣ (базавӣ) – ин чунин салоҳиятҳое мебошанд, ки дар доираи муайяни ин ва ё он соҳа талабот доранд.

Воҳидҳои салоҳиятҳои касбӣ – ин салоҳиятҳое мебошанд, ки барои иҷро намудани фаъолияти касбии мушаххас заруранд.

Воҳидҳои салоҳиятҳои махсус – ин салоҳиятҳое мебошанд, ки барои иҷрои фаъолияти хоси касбӣ истифода карда мешаванд.

Воҳиди салоҳият – ин баёноти кӯтоҳи натиҷаи вазифаҳои салоҳият мебошад, ки маълумот дар бораи дониш, маҳорат, малака ва муносибатро дорад (дар бораи мақсадҳои воҳиди салоҳият ва доираи малакаҳое, ки ба онҳо тааллуқ дорад, васеъ маълумот медиҳад).

Дастур оид ба ҷамъоварии далелҳо – барои гузаронидани баҳодиҳӣ маълумоти зарурирро пешниҳод менамояд, усулҳои муносиб, захираҳои амиқ ва шароитро, ки барои гузаронидани баҳодиҳии воҳиди салоҳияти мушаххас заруранд, тавсиф менамояд. Номзад дар баҳодиҳӣ далелҳои мушаххасро пешниҳод менамояд, ки ба баҳодиҳандагон барои муайян кардан ва қабули қарор, ки оё салоҳияти муайян аз худ карда шудааст ва ё шахси мазкур корро дар ҷойи корӣ мувофиқи Стандарти салоҳиятҳои касбии тасдиқшуда иҷро карда метавонад, кӯмак мерасонад.

Дескриптор – (аз лотинӣ «descriptor» – тавсифкунанда) – воҳиди лексикӣ, ки барои шарҳ додани мазмуну моҳияти асосии ҳуҷҷат, истифода карда мешавад.

Касб – тарзи машғулият, намуди фаъолияти меҳнатие, ки тайёрии муайян, мавҷудияти донишҳои зарурӣ, маҳорат, малака ва салоҳиятнокиро талаб менамояд ва дар натиҷаи омӯзиши махсус ё таҷриба ба даст оварда мешавад.

Маҳорат – фаъолияте, ки дар инсон дар натиҷаи таълим ва такрори бисёркарата ҳосил шуда, баъд ба раванди бошуурона табдил меёбад ва имкон медиҳад, ки шахс натанҳо дар шароити муқаррарӣ, балки дар шароити тағйирёбанда низ амал кунад.

Малакаҳои бакортаъминкунӣ – ин амалҳои бошууронаи мутахассис, ки ба мутобиқшавии бомуваффақият дар бозори меҳнат равона карда шудаанд. Маҳорати ташкил карда тавонистани донишу малакаҳои банақшагирӣ ва пешравии касбӣ, баланд бардоштани сатҳи салоҳиятҳо барои пешравии бомуваффақият дар бозори меҳнат, дар ҳамаи бахшҳо ва зинаҳои шуғлро дар бар мегирад.

Навсонӣ (вариативӣ) муайян мекунад:

– аҳамияти истилоҳоти асосӣ, ки дар меъёрҳои иҷро истифода мешаванд;

– навсонӣ дар вазъияти корӣ ва ҳолатҳо, ки метавонанд ба фаъолият таъсир расонанд;

– фарқияти мазмунӣ дар вобастагӣ аз воҳидҳои салоҳият ва матни муайян (чун мизоҷони меҳмонхона аз мизоҷони барои таъмири кондитсионер фарқ мекунанд);

танҳо ба воҳиди салоҳияти мушаххас дахл доранд, на ба ҳамаи воҳидҳои салоҳиятҳо дар умум.

Стандарт (standard) – ҳуҷҷати меъёрӣ, ки аз ҷониби мақомоти ваколатдор таҳия ва тасдиқ шудааст, дар он талаботи меъёрӣ, қоидаҳо, тавсифот ё принсипҳои умумие, ки ба намудҳои гуногуни фаъолият ё натиҷаи онҳо дахл доранд, муайян карда мешаванд. Ҳадафи ин ҳуҷҷат расидан ба сатҳи беҳтарини низоми соҳаи мазкур мебошад.

Стандарти салоҳиятҳои касб – ин ҳуҷҷатест, ки талаботи меъёрии ҳадди аққали дониш, маҳорат, малака ва муносибат (яъне салоҳиятҳо), ки барои сатҳи муайяни тахассуси касбӣ заруранд, муайян мекунад ва шахс онҳоро бояд дар ҷойи кор дар ҳолатҳои стандартӣ ё тағйирёбанда нишон диҳад. Ҳар як кор мумкин аст, аз стандарти муқарраргардида баландтар иҷро карда шавад, дар ҳеҷ сурат на пасттар аз он. Стандарти салоҳият ба корфармо барои муайян намудани мутобиқатии сатҳи тахассуснокӣ ба талаботи истеҳсолот ёрӣ мерасонад ва маҳорати касбии намоишдодаи шахсро эътироф намуда, доимӣ нигоҳ доштани стандарти олии касбии ӯро тасдиқ менамояд.

Сатҳи таснифоти тахассусҳо – ин сатҳи нишондоди мураккабии кори иҷрошаванда, мустақилият ва масъулиятнокии коргар, мувофиқ ба ҳар як сатҳ мебошад. Гузаштан аз як сатҳ ба сатҳи дигар маънии онро надорад, ки ҳамаи нишондодҳои сатҳи тахассусиро тавсифкунанда бояд фарқ кунанд: ҳар як сатҳи навбатӣ ба муносиби дараҷаи пешин мувофиқ кунонида мешавад ва воридкунии ниҳоии ҳамаи тавсифоти сатҳи пешинаро дар назар мегирад.

СБТШ-08 (ISCO-08) – Стандарти байналмилалии таснифоти машғулиятҳо (International Standart Classification of Occupations) соли 2008 низоми таснифот ва ҷамъбасти маълумотро дар бораи шуғли касбӣ, ки дар асоси барӯйхатгирии оморӣ ва тадқиқот гирифта шудааст, ҳамчунин истифодабарии захираҳои маъмуриро ифода мекунад.

Салоҳият – қобилияти истифода карда тавонистани дониш, маҳорат, малака ва муносибат барои иҷрои супориш ё ҳалли масъалаҳо дар вазъиятҳои стандартӣ ва тағйирёбанда.

Салоҳияти касбӣ – қобилияти истифода карда тавонистани дониш, маҳорат ва малакаҳо барои иҷрои вазифаҳои касбӣ дар вазъиятҳои стандартӣ ва тағйирёбанда.

Салоҳиятҳои умумифарҳангӣ – ин маҷмӯи дониш, малака, элементҳои таҷрибаи фарҳангӣ, ки ба шахс имкон медиҳанд дар муҳити иҷтимоӣ-иқтисодӣ озодона мавқеи худро муайян кунад, элементҳои онро истифода барад ва муносибати онро барои иҷрои вазифаҳои касбӣ ташаккул диҳад. Салоҳиятҳои умумифарҳангӣ аз воҳидҳои салоҳиятҳои трансверсалӣ (фароумумӣ) ва малакаҳои бокортаъминкунӣ иборат мебошад.

Салоҳиятнокӣ – соҳиб будан ба дониш, малакаву маҳорат ва муносибат, ки барои фаъолияти пурсамар дар соҳаи муайян зарур аст.

Таҳлили функсионалӣ – ин тавсифи фаъолияти меҳнатӣ тавассути амалкард (функсия) ва натиҷаҳо мебошад. Бартарии чунин муносибат дар он аст, ки он имкон медиҳад тағйирот дар технология ва ташкили меҳнат дар бозори меҳнат фавран ба назар гирифта шавад.

Талаботи бозори меҳнат – эҳтиёҷоти корфармоён ба қувваи корӣ аз рӯи гурӯҳҳои мушаххаси касб ва намудҳои машғулият.

Тахассус (квалификатсия) – камолоти касбии шахс ва дараҷаи омодагии он барои иҷрои намудҳои корҳои мушаххас, ки бо мавҷудияти салоҳиятҳои аз ҷониби корфармоён эътирофшуда муайян гардида, бо ҳуҷҷати намунаи давлатӣ тасдиқ карда мешавад.

Таснифоти миллии тахассусҳо (ТМТ) – ҳуҷҷати меъёрие, ки чаҳорчӯбаҳоро муайян ва ҳамаи ихтисосҳои дар сатҳи миллӣ эътирофшударо идора менамояд. Таснифоти миллии тахассусҳо дорои чаҳорчӯбаҳое мебошад, ки аз якчанд сатҳ иборат буда, ҳар яки онҳо дар нишондиҳандаҳо (дискрипторҳо)-и салоҳиятҳо, ки алоқаҳои тахассусии байнибахширо дар бар мегиранд, тасвиф карда шуда, ҳамчунин додани ҳуҷҷати намунаи давлатӣ дар бораи соҳиб шудан ба ихтисос дар он роҳандозӣ карда мешавад.

Таълим дар асоси салоҳият – муносибат ба таҳсилоти касбӣ-техникӣ ва омӯзиш, ки ба чӣ тавр дар ҷойи кор шахс корро иҷро карда метавонад, такя мекунад.

Харитаи функсионалии касб – ин инъикоси амалкард (функсия)-ҳои асосӣ, ки касби мазкурро ташкил медиҳанд, вазифаҳои ба ин амалкард (функсия)-ҳо дохилгардида ва амалҳои воқеӣ барои иҷро намудани супориш ва ҳалли масъалаҳо дар ҷойи кор, дар шароитҳои тағйирёбанда равона карда шудаанд.

Бо стандарти салоҳиятҳои касбҳо кӣ кор мекунад

– Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои муайян кардани самаранокии амалиёти сохтори ТИКТО ҶТ, таъсиррасонии он ба болоравии иқтисодии давлат, яъне алоқа бо бозори меҳнат;

– мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳр, ноҳия барои рушди минтақаи худ;

– дар бахши таҳсилоти ибтидоии касбӣ-техникӣ ва омӯзиш;

– омӯзгорон барои донистани он, ки чиро ба таълимгирандагон омӯзонанд;

– таълимгирандагон, барои донистани он, ки чӣ хел ва чиро меомӯзанд;

– маъмурияти муассисаҳои таълимӣ барои донистани он, ки оё сатҳи тайёрии омӯзгорон ва хатмкунандагон ба талаботи бозори меҳнат мувофиқат мекунад ё не;

– корфармоён, ки стандартҳои салоҳиятҳоро барои такмили тахассуси касбии кормандон истифода мекунанд, то ин ки ба кормандон дар самти мутобиқшавӣ ба малакаву маҳорат ва донишҳои тағйирёбанда ва салоҳиятнокии онҳо бо сабаби дигаргуниҳои дар технологияи истеҳсолот бамиёномада тавсияҳо диҳанд;

– шаҳрвандони алоҳида, ки мехоҳанд маълумоти касбӣ гиранд ё сатҳи тахассусии касбии худро ба таври инфиродӣ такмил диҳанд;

– шаҳрвандоне, ки мустақилона таълим гирифтаанд ва мехоҳанд ҳуҷҷати намунаи давлатӣ (сертификат ё шаҳодатнома) гиранд;

– оила, волидони таълимгирандагон, ки мехоҳанд фаҳманд, чиро ва чӣ хел фарзандони онҳо таълим мегиранд, пас аз хатми таълим онҳо ба чӣ кор машғул мешаванд;

– шаҳрвандоне, ки мехоҳанд ба ҷойи кории дигар гузаранд;

– шаҳрвандоне, ки мехоҳанд норасоиҳои худро дар дониш, малака, маҳорат ва муносибат, яъне салоҳиятҳои худ бартараф намоянд;

– шаҳрвандоне, ки фаъолияти соҳибкории худро васеъ кардан мехоҳанд;

– шаҳрвандоне, ки коргарони беҳтарин шудан мехоҳанд ва ғайра.

Стандартҳо ва меъёрҳои соҳа

Дар соҳаи сохтмон айни замон стандартҳо ва ҳуҷҷатҳои меъёрии зерин қабул шудаанд ва амал мекунанд:

- EN 292-1 - Бехатарии мошину механизмҳо. Муқаррароти асосӣ ва принсипҳои умумии тарҳрезӣ. Қисми 1. Истилоҳоти асосӣ, методология;

- ISO 4301 - Кранҳо ва асбобҳои борбардор. Тасниф. Қисми 1. Муқаррароти умумӣ;

- ISO 4306 - Кранҳои борбардор. Луғат;

- ISO 4308 - Кранҳо ва асбобҳои борбардор. Интихоби танобҳои симӣ. Қисми 1. Муқаррароти умумӣ;

- СД (ГОСТ) Р 53037-2013 «Борбардори сайёдӣ бо платформаҳои корӣ. Ҳисобҳои тарҳрезӣ, талаботҳои бехатарӣ, озмоиш» (ISO 16368: 2010);

- СД (ГОСТ) 33167-2014. Кранҳои борбардори гидравликӣ. Талаботи бехатарӣ;

- РД 10-08-92 «Дастурамал оид ба назорат ба истеҳсол, таъмир ва насби иншоотҳои борбардор»;

- ТИ 36-22-22-03 «Дастури намунавӣ оид ба бехатарии кор барои коргароне, ки дар албонҷи (люльки) манора (вышке) ҷойгиранд;

- РД 22-16-2005 «Мошинҳои борбардор. Интихоби мавод барои истеҳсол, таъмир ва азнавсозии конструксияҳои оҳании кафшершуда»;

- М. 08.004-02 «Усули ягонаи ҳисоб кардани устувории иншоот ва устувории борбардорҳо вобаста ба минтақаи хидматрасонӣ».

Тавзеҳоти умумии касби «Мошиначии автокран»

Мошиначии автокран иҷрои як қатор уҳдадорӣ ва вазифаҳои зиёди маҷмӯи муайяни салоҳиятҳоро талаб намуда, барои сифатнок ва сари вақт амалӣ кардани фаъолияти корӣ дар доираи касб имкон медиҳад.

Бо ёрии аломатҳои махсус мошиначӣ бо ҳамкори худ-чангакбанддар алоқа бошад. Барои фаъолияти бомуваффақияти кори мошиначии автокран бояд, донишу малакаи зарурӣ оид ба сохтор ва хусусиятҳои он, ки ба ӯ вобаста аст дошта бошад. Масалан вай бояд донад, ки таҷҳизот чи тавр кор мекунад, андозаи борбардориаш чанд аст, бо кадом қоидаҳо бор кардан ва фаровардан иҷро мешавад.

Дар ҷои кори нав мошиначӣ ҳатман дастури техникаи бехатарӣ ва ҳифзи меҳнатро донад ва аз муоинаи тиббӣ гузашта бошад.

Баъдан, ин чорабиниҳо мунтазам на кам аз як маротиба дар як сол гузаронида мешавад.

Ба идоракунии автокран танҳо кормандони ихтисосманд, ки шаҳодатномаи ҳуқуқи истифодаи автокран ва ҳуҷҷати ронандагӣ бо категорияи мувофиқ дошта бошад, роҳ дода мешаванд. Дар ҳолати набудани шаҳодатномаи мазкур фаъолият намудани он, қатъиян манъ аст.

Кор бо автокран хатарҳои зеринро дорад: осеббинӣ аз барқ, чаппашавии кран, афтодани борҳои интиқолдиҳанда. Аз ҳамин сабаб мошиначӣ бояд дар вақти корӣ бо либос ва пойафзоли махсус кор кунад. Кор бо мавҷуд набудани лавозимотҳои муҳофизатӣ вайронкунии қоидаҳои бехатарӣ дар истеҳсолот ба ҳисоб меравад.

Пеш аз он, ки бо автокран корроғоз намояд, мошиначӣ бояд ҳолати техникӣ ва ҳамаи механизмҳоро санҷад, фосила ва масофаи зарурӣ барои иҷрои тағири самти ҳаракатҳои (манёвр) зарурирo аниқ намояд, вазни борро донад, кадоме аз борбардории техникаи муайяншуда зиёд набошад. Инчунин корманд санҷиши механизмҳоро дар гашти бекор (холостой) гузаронад. Агар дар ягон лаҳза мошиначӣ носозӣ ва нуқсонро пай барад, то он даме, ки онро бартараф накунад ҳуқуқи кор карданро надорад.

Ҳангоми кор мошиначӣ ба хонача (кабина) шахсони бегонаро роҳ надиҳад, ҷои кории худро то он даме, ки бор пурра ҷудо нашудааст тарк накунад. Вайронкунии ин қоидаҳо ба фалокатҳои ҷиддӣ оварда расониданаш мумкин, барои ин чораҷӯиҳои қатъӣ таъин карда мешавад.

Рӯйхати
умумии воҳидҳои салоҳиятҳои касби «Мошиначии автокран»

Сатҳи Таснифоти миллии тахассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон	Рамзи воҳидҳои салоҳиятҳо	Номгӯйи воҳидҳои салоҳиятҳо
3	Воҳидҳои салоҳиятҳои трансверсалӣ (фароумумӣ)	
	ТС-01-1/01	Гузаштан аз муоинаи тиббӣ
	ТС 03-1/01	Кор кардан дар даста ва бо мизоҷон/ фармоишгарон
	ТС 04-2/01	Расонидани ёрии аввалия
	ТС 05-2/01	Истифода бурдани технологияи иттилоотӣ-компютерӣ
	ТС 06-3/01	Ҳалли ҳолатҳои мунокишавӣ
	ТС 07-3/01	Такмил додани тахассуси касбӣ
	Воҳидҳои салоҳиятҳои заминавӣ (базавӣ)	
	СВ 01-1/01	Риоя намудани қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ
	СВ 02-3/01	Муошират кардан бо забонҳои хориҷӣ дар сатҳи миёна
	Воҳидҳои салоҳиятҳои касбӣ	
	СІ 8343-01-3/01	Риоя намудани қоидаҳои бехатарии ҳаракат дар роҳ
	СІ 8343-02-3/01	Гузаронидани муоинаи ҳаррӯзаи техникӣ
	СІ 8343-03-3/01	Гирифтани иҷозат барои иҷрои корҳо
	СІ 8343-04-3/01	Муайян кардани майдончаи кории автокран
	СІ 8343-05-3/01	Муайян кардани корҳои манъшуда
	СІ 8343-06-3/01	Омода намудани автокран барои иҷрои кор
	СІ 8343-07-3/01	Ба ҳолати корӣ даровардани автокран дар майдончаи корӣ
	СІ 8343-08-3/01	Тайёр кардани таҷҳизоти борбардорӣ ва борфарории автокран
4	Воҳидҳои салоҳиятҳои касбӣ	
	СІ 8343-09-4/01	Муайян намудани тавсифи техникии автокран
	СІ 8343-10-4/01	Иҷро намудани корҳои борбардорӣ ва борфарорӣ мувофиқи фармони стропалчӣ
	СІ 8343-11-4/01	Бартараф кардани носозиҳо ҳангоми иҷрои корҳои борбардорӣ
	СІ 8343-12-4/01	Санҷидани найчаҳои моеъгузарон ва бартараф кардани нуқсонҳои онҳо
	СІ 8343-13-4/01	Гузоштани автокран дар ҷойи махсуси муайянкардашуда
	СІ 8343-14-4/01	Супоридани роҳхат ба сармеханик

Вазорати меҳнат,
муҳоҷират ва шуғли аҳолии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Funded by
the European Union

СТАНДАРТИ САЛОҲИЯТҲО

Соҳа: **Сохтмон**

Касб: **Мошиначии автокран**

Рамзи касб (СБТМ-08/ISCO-08):**CI 8343**

Миқдори воҳидҳои салоҳият: **16**

Сатҳи Таснифоти миллии тахассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон: **3**

Тафсир: **01/соли 2024**

САЛОҲИЯТ
ТРЕНИНГ
МАҲОРАТ
ДОНИШ
РУШД
МАЛАКА
ОМӮЗИШ
ТАҶРИБА

Рӯйхати воҳидҳои салоҳиятҳои касби «Мошиначии автокран» сатҳи 3-юми Таснифоти миллии тахассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон

Рамзи воҳидҳои салоҳиятҳо	Номгӯйи воҳидҳои салоҳиятҳо
Воҳидҳои салоҳиятҳои трансверсалӣ (фароумумӣ)	
ТС-01-1/01	Гузаштан аз муоинаи тиббӣ
ТС 03-1/01	Кор кардан дар даста ва бо мизоҷон/ фармоишгарон
ТС 04-2/01	Расонидани ёрии аввалия
ТС 05-2/01	Истифода бурдани технологияи иттилоотӣ-компютерӣ
ТС 06-3/01	Ҳалли ҳолатҳои муноқишавӣ
ТС 07-3/01	Такмил додани тахассуси касбӣ
Воҳидҳои салоҳиятҳои заминавӣ (базавӣ)	
СВ 01-1/01	Риоя намудани қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ
СВ 02-3/01	Муошират кардан бо забонҳои хориҷӣ дар сатҳи миёна
Воҳидҳои салоҳиятҳои касбӣ	
СI 8343-01-3/01	Риоя намудани қоидаҳои бехатарии ҳаракат дар роҳ
СI 8343-02-3/01	Гузаронидани муоинаи ҳаррӯзаи техникӣ
СI 8343-03-3/01	Гирифтани иҷозат барои иҷрои корҳо
СI 8343-04-3/01	Муайян кардани майдончаи кории автокран
СI 8343-05-3/01	Муайян кардани корҳои манъшуда
СI 8343-06-3/01	Омода намудани автокран барои иҷрои кор
СI 8343-07-3/01	Ба ҳолати корӣ даровардани автокран дар майдончаи корӣ
СI 8343-08-3/01	Тайёр кардани таҷҳизоти борбардорӣ ва борфарории автокран

Малакаҳои бокортаъминкунии касби «Мошиначии автокран», сатҳи 3-юми Таснифоти миллии тахассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон

Малакаҳои бокортаъминкунӣ	Малакаҳое, ки корфармоён ҳамчун зарурӣ муайян мекунанд
Муоширате, ки ба самаранок ва мутаносиб будани муносибатҳо байни ҳамкорон ва мизоҷон/фармоишгарон мусоидат менамояд	- гӯш кардан ва шунидан; - бо забони модарӣ ва дигар забонҳо сухан рондан ва навиштан; - мубодилаи иттилоот кардан; - риоя кардани одоб дар муносибат бо ҳамкорон/мизоҷон; - бо забони хориҷӣ дар сатҳи миёна муошират кардан.
Кор дар даста, ки ба муносибатҳои кории самаранок ва дастоварди натиҷаҳо мусоидат менамояд	- муайян кардани нақши худ дар ҳайати даста; - муайян кардани тарафҳои қавии аъзоёни даста; - дар даста дар ҳолатҳои гуногун кор кардан, мисол дар ҳалли масъалаҳои буҳронӣ; - суботкор (настойчивый)будан.
Маҳорати ҳал намудани мушкилоте, ки барои ба даст овардани натиҷаҳои самаранок мусоидат менамояд	- зоҳир намудани мустақилият ва ташаббускорӣ дар ошкор ва ҳал кардани мушкилот; - қарорҳои эҷодкорона ва инноватсионӣ таҳия кардан; - истифодаи як қатор стратегия барои ҳалли мушкилот; - фавран ва самаранок ҳал намудани мушкилоти мизоҷон.
Ташаббус ва уҳдабарой, ки барои бадастоварии натиҷаҳоиинноватсионӣ мусоидат менамояд	- эҷодкорӣ ва идроки эҷодӣ; - зоҳир намудани ташаббускорӣ ва уҳдабарой; - омода будан ба инноватсия; - дастгирӣ кардани қарорҳои инноватсионӣ.
Банақшагирӣ ва ташкили фаъолияте, ки банақшагирии стратегии дарозмуҳлат ва кӯтоҳмуддатро таъмин менамояд.	- гузоштани мақсадҳои мушаххас ва натиҷаҳои лоиҳа/кор; - таҳияи нақша/барномаҳои стратегӣ, дарозмуддат ва ҷорӣ; - банақшагирии кор ва истифодаи захираҳо; - идоракунии вақт ва афзалиятҳо; - ҳамоҳангсозии вазифаҳо барои худ ва дигарон; - пешбурди баҳисобгирӣ.
Худидоракуние, ки ба қаноатмандӣ ва рушди кормандон мусоидат менамояд	- мавҷудияти диди шахсӣ ва мақсадҳо; - боварии қатъӣ ба ғояҳо ва диди шахсӣ; - масъулиятнокӣ; - устувории ахлоқӣ; - риояи этика ва эстетика.
Омӯзише, ки ба мунтазам ташаккулёбии фаъолияти кормандон/ширкатҳо ва ноил шудан ба натиҷаҳои мусбӣ мусоидат менамояд	- эътирофи зарурияти таълим бо назардошти тағйиротҳо; - омода будан ба сарфи вақт ва сайю кӯшиш ба омӯхтани малакаҳои нав; - хоҳиши таълим дар ҷойи кор ва берун аз он; - самимӣ барои ғояҳо ва усулҳои нав; - идоракунии худомӯзӣ; - истифодаи таълим ба масъалаҳои «техникӣ» (масалан,омӯзиши маҳсулот) ва «мушкилоти одамон» (масалан, ҷанбаҳои байнишахсиятӣ ва фарҳангии кор); - иштирок дар равандҳои ташаккулёбии пайваста.
Технологияе, ки барои ҳалли самараноки	- доштани малакаҳои заминавии технологияи иттилоотӣ; - хоҳиши аз худ кардани малакаҳои нави технологияи иттилоотӣ;

вазифаҳо мусоидат менамояд	- доштани донишҳо оид ба ҳифзи меҳнат, санитарияи истеҳсолӣ ва беҳдошт барои истифодабарии технологияҳо; - доштани тавоноии ҷисмонии мувофиқ; - риояи техникаи бехатарӣ; - интихоб ва истифодабарии воситаҳои ҳимоявӣ барои бехатарии шахсӣ ва коллектив дар ҷойи корӣ; - қоидаҳои ҳифзи меҳнат, техникаи бехатарӣ ва чорабиниҳои зиддисӯхтор ҳангоми кор бо дастгоҳҳои барқӣ; - қоидаҳои ҷудокунӣ ва коркарди пасмондаҳо.

Воҳидҳои салоҳиятҳои фароумумӣ (трансверсалӣ)

Номи воҳиди салоҳият	Рамзи воҳиди салоҳият
Гузаштан аз муоинаи тиббӣ	**ТС 01-1/01**
Воҳиди салоҳияти мазкур раванди омодагӣ ва гузаштан аз муоинаи тиббиро бо мақсади таъмин намудани саломатӣ барои иҷрои уҳдадориҳои вазифавӣ, ошкор ва табобати саривақтии беморӣ ва пешгирӣ аз онро тавсиф менамояд.	
Истифодаи воҳиди салоҳияти мазкур: - ҳангоми ба кор қабул шудан; - гузаштани муоинаи тиббии нақшавӣ ва ғайринақшавӣ тибқи ҷадвали ташкилот.	
Шартҳои қаблӣ (пешакӣ): - маҳорати баён кардани мақсади худ; - маҳорати гӯш кардан ва шунидан; - маҳорати таҳлили тавсияҳои хаттӣ.	

Элементҳои ВС	Меъёрҳои иҷрои (МИ) ВС
1. Шиносоӣ бо тартиби гузаштан аз муоинаи тиббӣ	1.1. Шиносоӣ бо ҳуҷҷатҳо оид ба гузаштани муоинаи тиббӣ. 1.2. Шиносоӣ бо ***намудҳои муоинаи тиббӣ*** тибқи ҷадвали тасдиқшуда.
2. Гузаштан аз муоинаи тиббӣ	2.1. Гузаштани муоинаи тиббии муқаддимавӣ, ҳатмӣ, даврӣ ва ғайринавбатӣ тибқи ҷадвали тасдиқшуда. 2.2. Пешниҳод намудани маълумотнома/дафтарчаи беҳбудсозӣ (санитарӣ) баъди батасвибрасонӣ ба корхона/ташкилот.

Малакаҳои талабшаванда:	- риоя намудани беҳдошт (гигиена)-и шахсӣ; - гирифтани маълумот оид ба гузаштани муоинаи тиббӣ; - гузаштани муоинаи тиббии муқаддимавӣ, ҳатмӣ, даврӣ ва ғайринавбатӣ тибқи ҷадвали тасдиқшуда; - пешниҳод намудани маълумотнома/дафтарчаи беҳбудсозӣ (санитарӣ) баъди батасвибрасонӣ ба корхона/ташкилот.
Донишҳои талабшаванда:	- муқаррарот оид ба қонунгузории меҳнат; - маълумотнома/ дафтарчаи беҳбудсозӣ (санитарӣ) ва вазифаи он; - қоидаҳои гузаштан аз муоинаи тиббӣ.
Муносибати талабшаванда ба кор:	Чунин бояд буд: - бодиққат; - боинтизом; - бомасъул; - бовиҷдон.

Дастур оид ба ҷамъоварии далелҳо

Элемент ва меъёрҳои иҷро	Мушоҳидаи бевоситаи раванди кор	Баҳодиҳии маҳсулоти тайёр	Хаттӣ ба саволҳоҷавоб додан/тестҳо	Шифоҳӣ ба саволҳо ҷавоб додан/мусоҳиба	Кори лоиҳавӣ	Ҷамъоварии ҳуҷҷатҳо аз рӯи таҳқиқот /case study	Мубоҳиса	Намоишдиҳӣ/рӯнамоӣ (Презентатсия)	Бозии нақшӣ	Далелҳои ҷамъовардаи таълимгиранда/худбаҳодиҳӣ	Баҳодиҳии тарафи сеюм
Элементи 1. Шиносоӣ бо тартиби гузаштан аз муоинаи тиббӣ											
1.1. Шиносоӣ бо ҳуҷҷатҳо оид ба гузаштани муоинаи тиббӣ				√							
1.2. Шиносоӣ бо намудҳои муоинаи тиббӣ тибқи ҷадвали тасдиқшуда				√							
Элементи 2: Гузаштан аз муоинаи тиббӣ											
2.1. Гузаштани муоинаи тиббии муқаддимавӣ, ҳатмӣ, даврӣ ва ғайринавбатӣ тибқи ҷадвали тасдиқшуда											√
2.2. Пешниҳод намудани маълумотнома/дафтарчаи беҳбудсозӣ (санитарӣ) баъди батасвибрасонӣ ба корхона/ташкилот											√

Навсонӣ(вариативӣ) (муҳити корӣ, вазъият, шароити асосии корӣ)

Намудҳои муоинаи тиббӣ:	- муқаддимавӣ; - ҳатмӣ; - даврӣ; - ғайринавбатӣ.

Номи воҳиди салоҳият	Рамзи воҳиди салоҳият
Кор кардан дар даста ва бо мизоҷон/фармоишгарон	**ТС 03-1/01**
Воҳиди салоҳияти мазкур корҳои умумии мақсадноки даста, ки вазифаи умумиро бо қоидаҳои муқаррарнамудаи ташкилот ҳал мекунад, тавсиф менамояд. Коргарон дар комёбиҳои даста манфиати шахсӣ доранд.	
Истифодаи воҳиди салоҳияти мазкур: - ҳангоми кор дар коллективи ҳар ташкилот/корхона.	
Шартҳои қаблӣ (пешакӣ): - вуҷуд надоранд.	
Элементҳои ВС	Меъёрҳои иҷрои (МИ)-и ВС

1. Муайян кардани мақсад ва вазифаҳо	1.1. Муайян кардани мақсад ва вазифаҳои кор дар даста якҷоя бо ҳамкорон. 1.2. Муайян кардани ҷойкунонии афзалиятҳо ва иҷрои масъалаҳои алоҳида дар муҳлати таъиншуда. 1.3. Мувофиқа ва мутобиқ кардани уҳдадориҳои инфиродӣ барои ноилшавӣ ба мақсадҳои гузошташуда.
2. Кор кардан дар даста	2.1.Изҳори боварӣ кардан, дастгирӣ ва эҳтиром нисбати аъзоёни даста дар фаъолияти ҳаррӯза. 2.2. Эътирофи ***фарқиятҳои фарҳангӣ*** дардаста. 2.3. Ҳангоми зарурат истифода бурдани ёрии дигар аъзоёни даста. 2.4. Эътино (муассирӣ) ба робитаи мутақобила ва иттилоот аз ҷониби дигар аъзоёни даста.
3. Риоя кардани одоб ва зебоӣ (этика ва эстетика)	3.1. Муошират намудан бо ҳамкорон боадабона, хушмуомила. 3.2. Истифода бурдани забон ва лаҳни мутобиқ ба вазъияти зикршуда дар робитаи хаттӣ ва ҳам шифоҳӣ. 3.3. Истифода бурдани ***муошироти ғайришифоҳии*** мувофиқ. 3.4. Таҳаммулпазирӣ нисбат ба фарқиятҳои фарҳангӣ ва иҷтимоӣ. 3.5. Истифодаи усулҳои фаъоли гӯш кардан. 3.6. Интихоби воситаи робитаи мувофиқ вобаста аз вазъияти муайян. 3.7. Истифодаи боодобонаи воситаҳои робита тибқи протоколҳои стандартӣ ва расму тартиби ташкилӣ.

Малакаҳои талабшаванда:	- муошират, алоқаманд ба шунидан (гӯшдиҳӣ); - савол додан; -муошироти хаттӣ, возеҳ ва кӯтоҳ навиштани паём, қайдҳо, мактубҳо; - ба шахси вазифааш баландтар итоат кардан; - ба дарккунӣ кӯшиш кардан; - бо атрофиён эҳтиромона муносибат кардан; - ошкор ва воқиф шудан ба вазъияти муноқишавӣ, шикоятҳо дар доираи масъулият; - дар даста кор кардан; - гӯш додан ва шунавидан; - малакаҳои заминавии босаводона хондан; - малакаҳои худидоракунӣ.
Донишҳои талабшаванда:	- мақсад ва вазифаҳои кор дар даста якҷоя бо ҳамкорон; - бартариҳои кор дар даста; - воситаҳои робитавӣ; - принсипҳои кори даста; - тавсифот, усул ва меъёрҳои истифодаи воситаҳои гуногуни муошират; - намудҳои қабул ва қоидаҳои рафтор дар онҳо; - мафҳуми этика ва ахлоқ; - одоби сӯҳбат ва маданияти нутқ; - симои зоҳирӣ; - ҳусни рафтори расмӣ ва сиёсӣ; - тарзи рафтор дар ҷойҳои ҷамъиятӣ, ҷойи кор; - одоби сӯҳбатҳои телефонӣ бо мизоҷон ва ҳамкорон; - калима, ибора ва услуби сӯҳбати телефонӣ.

Муносибати талабшаванда ба кор:	- ба шахси вазифааш баландтар итоат кардан; - ба дарккунӣ кӯшиш кардан; - бо атрофиён эҳтиромона муносибат кардан. Чунин бояд буд: - бодиққат; - покизакор; - масъул; - уҳдабаро; - меҳрубон; - ташаббускор.

Дастур оид ба ҷамъоварии далелҳо

Элемент ва меъёрҳои иҷро	Мушоҳидаи бевоситаи раванди кор	Баҳодиҳии маҳсулоти тайёр	Хаттӣ ба саволҳоҷавоб додан/тестҳо	Шифоҳӣ ба саволҳо ҷавоб додан/Мусоҳиба	Кори лоиҳавӣ	Ҷамъоварии ҳуҷҷатҳо аз рӯи таҳқиқот /case study	Мубоҳиса	Намоишдиҳӣ/рӯнамоӣ (Презентатсия)	Бозии нақшӣ	Далелҳои ҷамъовардаи таълимгиранда/ худбаҳодиҳӣ	Баҳодиҳии тарафи сеюм
Элементи 1: Муайян кардани мақсад ва вазифаҳо											
1.1. Муайян кардани мақсад ва вазифаҳои кор дар даста якҷоя бо ҳамкорон											√
1.2. Муайян кардани ҷойкунонии афзалиятҳо ва иҷрои масъалаҳои алоҳида дар муҳлати таъиншуда											√
1.3. Мувофиқа ва мутобиқ кардани уҳдадориҳои инфиродӣ барои ноилшавӣ ба мақсадҳои гузошташуда											√
Элементи 2. Кор кардан дар даста											
2.1. Изҳори боварӣ кардан, дастгирӣ ва эҳтиром нисбати аъзоёни даста дар фаъолияти ҳаррӯза											√
2.2. Эътирофи ***фарқиятҳои фарҳангӣ*** дар даста											√
2.3. Ҳангоми зарурат истифода бурдани ёрии дигар аъзоёни даста											√
2.4. Эътино (муассирӣ) ба робитаи мутақобила ва иттилоот											√

аз ҷониби дигар аъзоёни даста											
Элементи 3: Риоя кардани одоб ва зебоӣ (этика ва эстетика)											
3.1. Муошират намудан бо ҳамкорон боадабона, хушмуомила	√										
3.2. Истифода бурдани забон ва лаҳни мутобиқ ба вазъияти зикршуда дар робитаи хаттӣ ва ҳам шифоҳӣ	√										
3.3. Истифода бурдани муошрати ғайришифоҳии мувофиқ	√										
3.4. Изҳори таҳаммулпазирӣ нисбат ба фарқиятҳои фарҳангӣ ва иҷтимоӣ	√										
3.5. Истифодаи усулҳои фаъоли гӯш кардан	√										
3.6. Интихоби воситаи робитаи мувофиқ вобаста аз вазъияти муайян	√										
3.7. Истифодаи боодобонаи воситаҳои робита тибқи протоколҳои стандартӣ ва расму тартиби ташкилӣ	√										

Навсонӣ(вариативӣ) (муҳити корӣ, вазъият, шароити асосии корӣ)

Фарқиятҳои фарҳангӣ –	- намудҳои саломдиҳӣ, хайрбод ва гуфтугӯ; - забони имову ишораҳо; - махсусияти услубҳои миллии муомилаи корӣ; - махсусияти муносибати байнифарҳангӣ.
Муошрати ғайришифоҳӣ :	- забони имову ишора; - риоя кардани фосилаи муайян байни шарикон.

Номи воҳиди салоҳият	Рамзи воҳиди салоҳият
Расонидани ёрии аввалия	**ТС 04 – 2/01**
Воҳиди салоҳияти мазкур малака ва донишҳои заруриро барои расонидани ёрии аввалия ва нигаҳдории ҳаёт дар давраи то расонидани ёрии тиббӣ тавсиф менамояд.	
Истифодаи воҳиди салоҳияти мазкур: - ҳангоми арзёбии ҳолатҳои рухдода, бартараф кардани таваккалҳои мушаххас, хавф ва захмҳои ба он алоқаманд.	
Шартҳои қаблӣ (пешакӣ): - ТС 03 – 1/01 Кор кардан дар даста ва бо мизоҷон/фармоишгарон.	
Элементҳои ВС	Меъёрҳои иҷрои (МИ) ВС
1. Арзёбии ҳолати рухдода	1.1. Арзёбии вазъият ва кам кардани ***хатар,*** ба вуҷуд оварандаи таваккали захмгирӣ ё беморӣ барои худ ва дигарон. 1.2. Ошкор кардани ҳодисаи нохуш, захм, беморӣ ва арзёбии ҳолати

	ҷабрдида. 1.3. Даъват намудани ёрии таъҷилӣ. 1.4. Оромона ба ҷабрдида дар бораи ҳолати ӯ иттилоъ дода, таскин намудан. 1.5. Истифода бурдани ашё ё таҷҳизоти дастрас барои худро бароҳат ҳис кардани ҷабрдида. 1.6. Бо ҷабрдида босаброна муошират карда, ҳамдардӣ ва эҳтиром зоҳир намудан.
2. Расонидани ёрии аввалия ҳангоми осеб дидан аз барқ ва раъд	2.1. Бартараф намудани таъсири омилҳои хавфнок (аз таъсири ҷараёни барқӣ озод кардан, хомӯш кардани либосҳои сӯхта, аз об дур кардани ҷабрдида ва ғайра). 2.2. Муайян намудани характери зарари ба ҳаёти ҷабрдида бештар таҳдидкунанда. 2.3. Иҷро намудани пайдарпайии амалҳо оид ба наҷот додани ҷабрдида.
3. Расонидани ёрии аввалия ҳангоми хунравӣ	3.1. Расонидани ёрӣ дар боздошти хунравӣ. 3.2. Истифодаи фишоровари мустақим ба ҷароҳат.
4. Расонидани ёрии аввалия ҳангоми шикасти устухон	4.1. Беҳаракат кардани қитъаи шикаст. 4.2. Карахт кардани қитъаи шикаст. 4.3. Тахтачабандӣ (шинагузорӣ) кардани узви шикастаи бадан.
5. Расонидани ёрии аввалия ҳангоми ғарқшавӣ	5.1. Додани нафаси сунъӣ. 5.2. Гузаронидани масҳи мустақим ба қафаси сина.
6. Расонидани ёрии аввалия ҳангоми нафасгиршавӣ	6.1. Истифода бурдани усули Геймлих. 6.2. Такрор кардани усул то аз нойи нафас баромадани монеа.
7. Расонидани ёрии аввалия зимни сӯхтан	7.1. Баровардан ба ҷойи бехатар. 7.2. Коркарди ҷойи сӯхта.
8. Расонидани ёрии аввалия ҳангоми зарбхӯрии майна	8.1. Санҷидани нишонаҳои зарбхӯрӣ. 8.2. Муайян кардани нишонаҳо (азҳушравӣ, аз даст додани тамоюлот, хирашавии хотира, сарчархзанӣ, дилбеҳузурӣ).
9. Расонидани ёрии аввалия ҳангоми осеб дидани сутунмуҳра	9.1. Иҷрои амали дуруст ҳангоми гумонбарии осеби сутунмуҳра. 9.2. Зоҳир намудани эҳтиёткорӣ ҳангоми додани нафаси сунъӣ.
10. Расонидани ёрии аввалия ҳангоми ҳолатҳои фаврии ғайримуқаррарӣ	10.1. Расонидани ёрӣ ҳангоми сактаи дил. 10.2. Расонидани ёрӣ ҳангоми сактаи асаб. 10.3. Расонидани ёрӣ ҳангоми заҳролудшавӣ.
11. Иттилоъ додан ба кормандони тиб оид ба расонидани ёрӣ	11.1. Иттилоъ додан оид ба вақт ва чораҳои андешида. 11.2. Иттилоъ додан оид ба доруворҳои истифодашуда.

Малакаҳои талабшаванда:	- риоя намудани қоидаҳои техникаи бехатарии барқӣ; - муайян намудани хатарҳои барқӣ; - бартараф намудани хатарҳои ба ҳаёти инсон таҳдидкунанда; - истифода намудани дастурамалҳо оид ба истифодабарии асбобу таҷҳизоти барқӣ; - арзёбии вазъият ва кам кардани хунравӣ; - ошкор кардани ҳодисаи нохуш, захм ва арзёбии ҳолати ҷабрдида; - даъват намудани ёрии таъҷилӣ;

	- иттилоъ додан оид ба доруворихҳои истифодашуда; - оромона ба ҷабрдида дар бораи ҳолати ӯ иттилоъ дода, таскин намудан; - истифода бурдани ашё ё таҷҳизоти дастрас барои худро бароҳат ҳис кардани ҷабрдида; - бо ҷабрдида босаброна муошират карда, ҳамдардӣ ва эҳтиром зоҳир намудан; - истифода намудани тахтача/чӯбча барои мустаҳкам кардани шикаст; - додани нафаси сунъӣ; - масҳ кардани дил ва қафаси сина; - хондан, фаҳмидани дастурамал ва истифода бурдани он; - истифодаи воситаҳои сӯхторхомӯшкунӣ; - расонидани ёрӣ ҳангоми сактаи дил; - расонидани ёрӣ ҳангоми сактаи асаб; - расонидани ёрӣ ҳангоми заҳролудшавӣ.
Донишҳои талабшаванда:	- қоидаҳои техникаи бехатарии барқӣ; - хатарҳои барқии ҳангоми кор рухдода; - қоидаҳои бартарафкунии хатарҳои ба ҳаёти инсон таҳдидкунанда; - амалҳо оид ба наҷот додани ҷабрдида; - дастури Ҳилоли Аҳмар оид ба принсипҳои расонидани ёрии аввалия; - дастурамали расонидани ёрии аввалия ҳангоми хунравӣ; - дастурамали расонидани ёрии аввалия ҳангоми шикасти устухон; - дастурамали расонидани ёрии аввалия ҳангоми ғарқшавӣ ва нафасгиршавӣ; - дастурамали расонидани ёрии аввалия зимни сӯхтан; - дастурамали расонидани ёрии аввалия ҳангоми зарбхӯрии майна ва осеб дидани сутунмухра; - монеашавии роҳҳои нафасгирӣ/нафастангӣ; - сӯхтан (ҳароратӣ, кимиёвӣ, барқӣ, соишхӯрӣ); - қоида ва тартиби додани нафаси сунъӣ.
Муносибати талабшаванда ба кор:	Чунин бояд буд: - бодиққат; - покизакор; - масъул; - уҳдабаро; - мушфиқ; - раҳмдил.

Дастур оид ба ҷамъоварии далелҳо

Элемент ва меъёрҳои иҷро	Мушоҳидаи бевоситаи раванди кор	Баҳодиҳии маҳсулоти тайёр	Хаттӣ ба саволҳо ҷавоб додан/тестҳо	Шифоҳӣ ба саволҳо ҷавоб додан/Мусоҳиба	Кори лоиҳавӣ	Ҷамъоварии хуҷҷатҳо аз рӯи таҳқиқот /case study	Мубоҳиса	Намоишдиҳӣ/рӯнамой (Презентатсия)	Бозии нақшӣ	Далелҳои ҷамъовардаи таълимгиранда/ худбаҳодиҳӣ	Баҳодиҳии тарафи сеюм
Элементи 1: Арзёбии ҳолати рухдода											
1.1. Арзёбии вазъият ва кам кардани ***хатар,*** ба вуҷуд оварандаи таваккали захмгирӣ ё беморӣ барои худ ва дигарон				√							
1.2. Ошкор кардани ҳодисаи нохуш, захм, беморӣ ва арзёбии ҳолати ҷабрдида				√							
1.3. Даъват намудани ёрии таъҷилӣ				√							
1.4. Оромона ба ҷабрдида дар бораи ҳолати ӯ иттилоъ дода, таскин намудан									√		
1.5. Истифода бурдани ашё ё таҷҳизоти дастрас барои худро бароҳат ҳис кардани ҷабрдида									√		
1.6. Бо ҷабрдида босаброна муошират карда, ҳамдардӣ ва эҳтиром зоҳир намудан									√		
Элементи 2:Расонидани ёрии аввалия ҳангоми осеб дидан аз барқ ва раъд											
2.1. Бартараф намудани таъсири омилҳои хавфнок (аз таъсири ҷараёни барқӣ озод кардан, хомӯш кардани либосҳои сӯхта, аз об дур кардани ҷабрдида ва ғайра)									√		
2.2. Муайян намудани характери зарари ба ҳаёти ҷабрдида бештар таҳдидкунанда									√		
2.3. Иҷро намудани пайдарпайии амалҳо оид ба наҷот додани ҷабрдида									√		
Элементи 3:Расонидани ёрии аввалия ҳангоми хунравӣ											
3.1. Расонидани ёрӣ дар боздошти хунравӣ									√		

3.2. Истифодаи фишоровари мустақим ба ҷароҳат									√		
Элементи 4: Расонидани ёрии аввалия ҳангоми шикасти устухон											
4.1. Беҳаракат кардани қитъаи шикаст									√		
4.2. Карахт кардани қитъаи шикаст									√		
4.3. Тахтачабандӣ (шинагузорӣ) кардани узви шикастаи бадан									√		
Элементи 5: Расонидани ёрии аввалия ҳангоми ғарқшавӣ											
5.1. Додани нафаси сунъӣ									√		
5.2. Гузаронидани масҳи мустақим ба қафаси сина									√		
Элементи 6: Расонидани ёрии аввалия ҳангоми нафасгиршавӣ											
6.1. Истифода бурдани ***усули Геймлих***									√		
6.2. Такрор кардани усул то аз нойи нафас баромадани монеа									√		
Элементи 7: Расонидани ёрии аввалия зимни сӯхтан											
7.1. Баровардан ба ҷойи бехатар									√		
7.2. Коркарди ҷойи сӯхта									√		
Элементи 8: Расонидани ёрии аввалия ҳангоми зарбхӯрии майна											
8.1. Санҷидани нишонаҳои зарбхӯрӣ									√		
8.2. Муайян кардани нишонаҳо (азҳушравӣ, аз даст додани тамоюлот, хирашавии хотира, сарчархзанӣ, дилбеҳузурӣ)									√		
Элементи 9: Расонидани ёрии аввалия ҳангоми осеб дидани сутунмуҳра											
9.1. Иҷрои амали дуруст ҳангоми гумонбарии осеби сутунмуҳра									√		
9.2. Зоҳир намудани эҳтиёткорӣ ҳангоми додани нафаси сунъӣ									√		
Элементи 10: Расонидани ёрии аввалия ҳангоми ҳолатҳои фаврии ғайримуқаррарӣ											
10.1. Расонидани ёрӣ ҳангоми сактаи дил									√		
10.2. Расонидани ёрӣ ҳангоми сактаи асаб									√		
10.3. Расонидани ёрӣ ҳангоми заҳролудшавӣ									√		
Элементи 11: Иттилоъ додан ба кормандони тиб оид ба расонидани ёрӣ											
11.1. Иттилоъ додан оид ба вақт ва чораҳои андешида									√		

11.2. Иттилоъ додан оид ба доруворихои истифодашуда									√		

Навсонӣ(вариативӣ) (муҳити корӣ, вазъият, шароити асосии корӣ)

Хатар –	- ҷисмонӣ; - биологӣ; - кимиёвӣ; -марбут ба омили инсонӣ.
Усули Геймлих –	Тартиби амал ҳангоми расонидани ёрӣ ба нафасгиршуда: - бояд аз паси ҷабрдида истода (агар ҳанӯз рост истода ва ба хуш бошад), бо дастон ӯро дар бар гирифтан; - як дастро мушт карда, бо он тарафе, ки ангушти калон дорад, ба шиками ҷабрдида дар сатҳи байни нофу қавсакҳои тахта (қабурға)-ҳо гузоштан; - кафи дигар дастро ба болои мушт гузошта, бо тапишдиҳии зуд ба боло бо мушт ба шикам зер мекунанд; - дастонро баробари ин якбора аз оринҷ қат мекунанд, лекин қафаси синаи ҷабрдидаро зер кардан лозим нест; - ин усулро ҳангоми зарурат чанд маротиба такрор мекунанд, то роҳи нафас кушода шавад; - агар роҳи нафас кушода шавад, нафасгирии одам барқарор мешавад ва рангу рӯяш муътадил мегардад.

Номи воҳиди салоҳият	Рамзи воҳиди салоҳият
Истифода намудани технологияҳои иттилоотӣ-компютерӣ	**ТС 05-2/01**
Воҳиди салоҳияти мазкур раванди шиносоӣ бо технологияи иттилоотиро дар сатҳи заминавӣ - кор бо муҳаррири матнӣ ва графикӣ, почтаҳои электронӣ, ҷустуҷӯ ва бозкашии (скачивание) иттилоотро аз Интернет тавсиф менамояд.	
Истифодаи воҳиди салоҳияти мазкур: - қобили истифода ба ҳар корманд.	
Шартҳои қаблӣ (пешакӣ): - тавонистани хондан ва навистан.	

Элементҳои ВС	Меъёрҳои иҷрои (МИ) ВС
1. Шиносоӣ бо сохти компюте	1.1. Шиносоӣ бо функсияҳо (амалкардҳо)-и ***қисмҳои асосии компютери фардӣ***. 1.2. Кор кардан бо ***қисмҳои иловагии компютер.***
2. Кор кардан дар барномаи «WINDOWS»	2.1. Омода намудани компютер ба кор. 2.2. Истифода намудани ***гурӯҳи тугмачаҳо (клавишҳо) дар ҳарфкалид (клавиатура).*** 2.3. Кор кардан бо файлҳо. 2.4. Кор кардан бо ***лавҳаи идоракунӣ.***
3. Кор кардан дар барномаи офисӣ	3.1. Кор кардан дар барномаи «WORD». 3.2. Кор кардан дар барномаи «POWER POINT». 3.3. Кор кардан бо муҳаррири матнӣ. 3.4. Кор кардан бо муҳаррири графикӣ.
4. Пайваст ва истифода намудани «Интернет»	4.1. Истифода намудани таҷҳизоти васлгарӣ барои пайвастшавӣ бо Интернет.

	4.2. Кор кардан бо ***хадамоти ҷустуҷӯӣ*** ҷиҳати дарёфти маълумот/иттилоот. 4.3. Кор кардан бо ***браузерҳо.***
5. Кор кардан бо почтаҳои электронӣ	5.1. Бақайдгирӣ дар почтаи электронӣ (почта, шабакаҳои иҷтимоӣ). 5.2. Ирсол ва қабул намудани мактубҳо тариқи почтаи электронӣ.

Малакаҳои талабшаванда:	- пайваст кардани таҷҳизоти компютерӣ; - муайян намудани наслҳои компютерҳо; - кор кардан бо қисмҳои иловагӣ (принтер, сканер, манбаи тағзияи муттасил (UPS) ва ғайра; - истифода намудани компютерҳо ва барномаҳои он; - кор кардан бо ҳомили файлҳо; - кор кардан бо барномаҳои зиддивирусӣ; - сохтани файлҳо ва сабт кардани онҳо дар компютер; - сохтани файли «WORD» дар компютер ва сабт кардани он; - сохтани файли барномаи «POWER POINT» ва сабт кардани он; - чоп кардани ҳуҷҷатҳо дар компютер; - ворид намудани расм ва графикҳо дар барномаҳои офисӣ; - ҷӯрсозии параметрҳои Интернет; - боргирии маълумот аз Интернет; - кор кардан бо ҷустуҷӯгарҳо (браузерҳо)-и Интернет; - кор кардан бо мессенҷерон; - қабул, ирсол ва эътинои (игнорировать) мактубҳои почтаи электронӣ.
Донишҳои талабшаванда:	- наслҳои компютерҳо; - қисмҳои асосӣ ва иловагии компютер; - гурӯҳи тугмачаҳо (клавишҳо); - функсияҳои қисмҳои иловагӣ (принтер, сканер), манбаи тағзияи муттасил (UPS) ва ғайра; - системаи амалиётии компютер; - драйверҳои қисмҳои иловагӣ; - лавҳаи идоракунӣ ва дохилшавӣ ба он; - намудҳои барномаҳои офисӣ; - тарзи насб кардани барномаҳои офисӣ дар компютер; - тартиби кори барномаҳои офисӣ; - дастрас намудани барномаҳои офисӣ аз Интернет ва ширкати истеҳсолкунанда; - таҷҳизот ва дастгоҳ барои пайвастшавӣ ба хатти Интернет; - тарзи бехатар кор кардан дар шабакаи Интернет; - хадамоти ҷустуҷӯӣ ва шабакаҳои иҷтимоӣ; - кибернетика ва кибертерроризм ва пешгири аз онҳо; - намудҳои мессенҷерон ва тарзи кори онҳо; - почтаи электронӣ ва тарзи дурусти истифодаи он; - бехатарӣ ва ҳифзи маълумот ҳангоми кор бо почтаҳои электронӣ ва шабакаҳои иҷтимоӣ.
Муносибати талабшаванда ба кор:	Чунин бояд буд: - бодиққат; - покизакор; - масъул; - эҳтиёткор.

Дастур оид ба ҷамъоварии далелҳо

Элемент ва меъёрҳои иҷро	Мушоҳидаи бевоситаи раванди кор	Баҳодиҳии маҳсулоти тайёр	Хаттӣ ба саволҳо ҷавоб додан/тестҳо	Шифоҳӣ ба саволҳо ҷавоб додан/Мусоҳиба	Кори лоиҳавӣ	Ҷамъоварии хуҷҷатҳо аз рӯи таҳқиқот /case study	Мубоҳиса	Намоишдиҳӣ/рӯнамоӣ (Презентатсия)	Бозии нақшӣ	Далелҳои ҷамъовардаи таълимгиранда/ худбаҳодиҳӣ	Баҳодиҳии тарафи сеюм
Элементи 1: Шиносоӣ бо сохти компютер											
1.1. Шиносоӣ бо функсияҳои қисмҳои асосии компютери фардӣ			√								
1.2. Кор кардан бо қисмҳои иловагии компютер	√		√								
Элементи 2: Кор кардан дар барномаи «WINDOWS»											
2.1. Омода намудани компютер ба кор	√										
2.2. Истифода намудани гурӯҳи тугмачаҳо (клавишҳо) дар ҳарфкалид (клавиатура)	√										
2.3. Кор кардан бо файлҳо	√										
2.4. Кор кардан бо лавҳаи идоракунӣ	√										
6. Элементи 3: Кор кардан дар барномаи офисӣ											
3.1. Кор дар барномаи «WORD»		√									
3.2. Кор дар барномаи «POWER POINT»								√			
3.3. Кор бо муҳаррири матнӣ		√									
3.4. Кор бо муҳаррири графикӣ		√									
Элементи 4: Пайваст ва истифода намудани «Интернет»											
4.1. Истифода намудани таҷҳизоти васлгарӣ барои пайвастшавӣ бо Интернет	√										
4.2. Кор кардан бо хадамоти ҷустуҷӯӣ ҷиҳати дарёфти маълумот/иттилоот	√										
4.3. Кор кардан бо браузерҳо	√										
Элементи 5: Кор кардан бо почтаҳои электронӣ											
5.1. Бақайдгирӣ дар почтаи электронӣ (почта, шабакаҳои иҷтимоӣ)	√										

5.2. Ирсол ва қабул намудани мактубҳо тариқи почтаи электронӣ	√											

Навсонӣ (вариативӣ) (муҳити корӣ, вазъият, шароити асосии корӣ)

Компютери фардӣ (КФ) –	- компютере, ки онро танҳо як одам истифода мебарад (ё соҳибӣ мекунад) (аз калимаи «personal», яъне барои як фард)
Қисмҳои асосӣ ва иловагии компютер:	*қисмҳои асосии компютер:* - монитор; - блоки системавӣ; - ҳарфкалид (клавиатура); - мушак. *қисмҳои иловагии компютер:* - принтер; - УПС; - овозбарор; - гӯшмонак (наушник); - сканер; - ёдгора//флеш-захирасоз (накопител); - модем.
Гурӯҳи тугмачаҳо (клавишҳо) ***дар ҳарфкалид (клавиатура)*** –	- тақсимоти тугмачаҳо (клавишҳо)-и ҳарфкалид (клавиатура) дар асоси функсия ва ҷойгиршавии онҳо. Гурӯҳи тугмачаҳо (клавишҳо) дар ҳарфкалид (клавиатура) тақсим мешавад: - ба иловагӣ, алифбоӣ–рақамӣ, хизматӣ, фунсионалӣ, барои кор бо курсор муқарраргардида.
Лавҳаи идоракунӣ –	- қисмати истифодашавандаи интерфейс Microsoft Windows, ки иҷрои амалҳои асосӣ оид ба ҷурсозии система, чун иловакунӣ ва ҷӯрсозии дастгоҳ, насб ва деинсталлятсияи (интисоби)-и барномаҳо, идоракунии баҳисобгирии сабтҳо, воридкунии имконоти махсус ва инчунин, якчанд амалҳои дигари марбут ба идоракунии системаро имкон медиҳад.
Хадамотиҷустуҷӯии Интернет -	- yandex; - google; - yahoo; - bing ва ғайра.
Браузер ин:	- барномае, ки бо ёрии он веб-саҳифаҳо аз назар гузаронида мешаванд. Новобаста аз оне, ки намудҳои гуногуни браузер зиёданд, мазмуни кори онҳо ин - кушодани сомонаҳо мебошад. Барои ин, дар ҳар браузер сатри нишонигӣ вуҷуд дорад- майдоне, ки дар он номгӯйи сомона барои кушодашавии он чоп/навишта мешавад.

Номи воҳиди салоҳият	Рамзи воҳиди салоҳият
Ҳалли ҳолатҳои мунокишавӣ	**ТС 06–3/01**
Воҳиди салоҳияти мазкур раванди ҳал ва батанзимории мунокишаҳоро, ки метавонад дар ҳолатҳои рӯзмарраи корӣ рух диҳад, тавсиф менамояд.	
Истифодаи воҳиди салоҳияти мазкур:	

- дар ҷойи кор.
Шартҳои қаблӣ (пешакӣ): - ТС 03–1/01 Кор кардан дар даста ва бо мизоҷон/фармоишгарон.

Элементҳои ВС	Меъёрҳои иҷрои (МИ) ВС
1. Муайян намудани ҳолатҳои мунокишавӣ	1.1. Муайян намудани эҳтимоли ***ҳолатҳои рухдиҳии мунокиша*** ва андешидани чораҳои пешгирии он. 1.2. Муайян намудани ***ҳолатҳо, ки дар он метавонад ба бехатарии шахсии мизоҷон, ҳамкорон*** ва ба роҳ мондани ёрии мувофиқ таҳдид кунад.
2. Ҳал намудани ҳолатҳои мунокишавӣ	2.1. Ба уҳда гирифтани масъулияти ҳалли мунокиша дар доираи ваколатҳои хеш. 2.2. Эҳтиёткорона идора кардани ҳолати мунокишавӣ ва андешидани чораҳо ҷиҳати бартараф кардани онҳо. 2.3. Истифода намудани ***малакаҳои самараноки иртибот*** барои батанзимории мунокиша. 2.4. Пешниҳод намудани вариантҳои эҳтимолии ҳалли мунокиша. 2.5. Истифода намудани ***усулҳои*** маъқули ***батанзимории мунокишаҳо*** барои идоракунии ҳолати мунокишавӣ ва қабули қарори дуруст.
3. Арзёбӣ намудани ҳолатҳои мунокишавӣ	3.1. Тартиб даровардани ҳуҷҷат оид ба батанзимории мунокиша дар ҳузури тарафҳои манфиатдор. 3.2. Муайян намудани ***сабабҳои эҳтимолии мунокишаҳо*** ва пешниҳоди дастур барои беҳтар кардани вазъият дар ҷойи корӣ.

Малакаҳои талабшаванда:	- муайян намудани тафсилот ва сабабҳои мунокиша бо роҳи мушоҳида, пурсуҷӯ ва фаъолона гӯш додан; - пайдо намудани ҳалли мушкилиҳои ошкоршуда; - ҳал намудани масъалаҳое, ки сабаби мунокиша мегарданд; - додани тавсияҳо ҷиҳати бартараф кардани мунокишаҳо; - истифода намудани малакаҳои муносиби муошират; - амал кардан тибқи тартиби баррасии шикоятҳо; - шинос шудан бо ҳуҷҷатҳо ва дастурҳо оид ба батанзимории мунокиша дар ҳузури тарафҳои манфиатдор.
Донишҳои талабшаванда:	- назарияи мунокиша: намуд ва нишонаҳои мунокиша, сабабҳои рухдиҳии онҳо ва ғ.; - равандҳои гурӯҳӣ ва нақшҳое, ки одамон дар мунокиша мебозанд; - равандҳои гурӯҳӣ ва нақшҳое, ки одамон дар мунокиша мебозанд; - сохти ташкилӣ, маданият ва принсипҳои рафтор дар ҷойи корӣ; - усулҳои маъқули батанзимории мунокишаҳо; - талаботи меъёрӣ, истеҳсолӣ ва қонунгузории мувофиқ, марбут ба ҳалли баҳсу мунозира; - қоидаҳо ва тартиби батанзимории мунокиша дар ҳузури тарафҳои манфиатдор; - қоидаҳои одоби муошират касбӣ.

Муносибати талабшаванда ба кор:	Чунин бояд буд: - бодиққат; - покизакор; - бовиҷдон; - адолатхоҳ; - мутмаин.

Дастур оид ба ҷамъоварии далелҳо

Элемент ва меъёрҳои иҷро	Мушоҳидаи бевоситаи раванди кор	Баҳодиҳии маҳсулоти тайёр	Хаттӣ ба саволҳо ҷавоб додан/тестҳо	Шифоҳӣ ба саволҳо ҷавоб додан/Мусоҳиба	Кори лоиҳавӣ	Ҷамъоварии хуҷҷатҳо аз рӯйи таҳқиқот /case study	Мубоҳиса	Намоишдиҳӣ/рӯнамоӣ (Презентатсия)	Бозии нақшӣ	Далелҳои ҷамъовардаи таълимгиранда/ худбаҳодиҳӣ	Баҳодиҳии тарафи сеюм
Элементи 1: Муайян намудани ҳолатҳои муноқишавӣ											
Муайян намудани эҳтимоли ***ҳолатҳои рухдиҳии муноқиша*** ва андешидани чораҳои пешгирии он									√		
Муайян намудани ***ҳолатҳо, ки дар он метавонад ба бехатарии шахсии мизоҷон, ҳамкорон*** ва ба роҳ мондани ёрии мувофиқ таҳдид кунад									√		
Элементи 2: Ҳал намудани ҳолатҳои мунoқишавӣ											
2.1. Ба ӯҳда гирифтани масъулияти ҳалли мунoқиша дар доираи ваколатҳои хеш									√		
2.2. Эҳтиёткорона идора кардани ҳолати мунoқишавӣ ва андешидани чораҳо ҷиҳати бартараф кардани онҳо									√		
2.3. Истифода намудани ***малакаҳои самараноки иртибот*** барои батанзимории мунoқиша.									√		
2.4. Пешниҳод намудани вариантҳои эҳтимолии ҳалли мунoқиша									√		

2.5. Истифода намудани ***усулҳои*** маъқули ***батанзимории мунокишаҳо*** барои идоракунии ҳолати мунокишавӣ ва қабули қарори дуруст									√		
Элементи 3: Арзёбӣ намудани ҳолатҳои мунокишавӣ											
3.1. Тартиб даровардани ҳуҷҷат оид ба батанзимории мунокиша дар ҳузури тарафҳои манфиатдор									√		
3.2. Муайян намудани ***сабабҳои эҳтимолии мунокишаҳо*** ва пешниҳоди дастур барои беҳтар кардани вазъият дар ҷойи корӣ									√		

Навсонӣ (вариативӣ) (муҳити корӣ, вазъият, шароити асосии корӣ)

Ба ***“ҳолатҳои рухдиҳии мунокиша”*** марбут аст:	- шикояти мизоҷон/фармоишгарон; - беэҳтиромӣ нисбат ба ҳамкорон/ мизоҷон; - мушкилот ё сифати пасти маҳсулот; - андармонӣ ё иштибоҳ дар таъмини мол; - нофаҳмӣ ё монеаҳои иртиботӣ.
Ҳолатҳое, ки дар он метавонад ба бехатарии шахсии мизоҷ ва ҳамкорон таҳдид намояд:	- шарикони таҳти таъсири маводи нашъаовар ва машрубот; - ашхоси изҳоркунандаи зӯроварӣ ё таҳдиди хатар; - ашхоси мусаллаҳ ё беярок; - ҳолате, ки одам дигар шахсро меранҷонад; - шариконе, ки риояи оромиро инкор мекунанд.
Ба малакаҳои самараноки иртибот марбут аст:	- бодиккат гӯшдиҳӣ; - методикаи пурсупоси боназокат; - савол додан, аниқ кардани нофаҳмиҳо барои қабули иттилоот ва дарки фаҳмиши мувофиқ; - дигар хел баён ё такрор кардани саволҳо, хоҳиш ва аризаҳо барои мутмаин шудан, дуруст фаҳмидан; - боваринокӣ; - иртиботи ғайришифоҳӣ; - қобилияти возеҳ гуфтан барои фаҳмида шудан.
Ба усули батанзимории мунокишаҳо марбут аст:	- ҳалли мушкилот; - бурдани музокирот; - истифодаи малакаҳои муносиби муоширaт.
Сабабҳои эҳтимолии бавуҷудоии мунокишаҳо:	- муошрати дурушт; - набудани иттилоот; - нофаҳмиҳои фарҳангӣ; - набудани ҳамдардӣ; - шикоятҳо; - мушкилот ва вазнинӣ дар ҷойи корӣ.

<table>
<tr><td>Номи воҳиди салоҳият</td><td>Рамзи воҳиди салоҳият</td></tr>
<tr><td>Такмил додани тахассуси касбӣ</td><td>ТС 07–3/01</td></tr>
<tr><td colspan="2">Воҳиди салоҳиятҳои мазкур натиҷаи малакаҳо, дониш ва муносибатҳои заруриро ҷиҳати рушди тафаккури таҳлилӣ ва эҷодӣ, такмили тахассуси касбӣ тавсиф менамояд.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Истифодаи воҳиди салоҳияти мазкур:
- зарурияти такмили ихтисоси касбӣ барои азхудкунии технологияҳои инноватсионӣ ва таҷҳизоти муосир.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Шартҳои қаблӣ (пешакӣ):
-ТС 05-2/01Истифода намудани технологияи иттилоотӣ-компютерӣ.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Элементҳои ВС</td><td>Меъёрҳои иҷрои (МИ) ВС</td></tr>
<tr><td>1. Инкишоф додани малакаҳои чӣ гуна саволгузорӣ намудан ва ба он посух додан, андеша ва пайдо кардани ғояҳои нав</td><td>1.1. Инкишоф додани малакаҳои савол додан аз ҳар нуқтаи назар.
1.2.Муайян намудани саволҳои асосӣ/мушкилот бо воситаи манбаи иттилоот ва ғояҳо.
1.3.Савол додан ва зери шубҳа гузоштани посухҳои яққолаба.
1.4.Пайдо кардани алоқамандии ашё ва падидаҳое, ки аз ибтидо ба ҳам иртибот надоранд.
1.5.Маҳорати бовар ва маъқул кунонидани ғояҳои шахсӣ ва нуқтаи назар.</td></tr>
<tr><td>2. Дарёфт намудани роҳҳои ҳалли вазифаҳои гузошташуда ва эҷоди ғояҳои нав</td><td>2.1.Мушоҳида, таҳлил, пурсуҷӯ, ошкорсозии фарзия, ки дар асоси ғояҳо ҷой гирифтаанд.
2.2.Истифода намудани манбаи мухталифи иттилоот барои посухҳо, зуд ҷудо намудан ва аз худ кардани маълумоти зарурӣ аз ҳаҷми иттилоот.
2.3.Бошуурона ба шакли нав табдил додани иттилоот ва пайдо намудани самтҳои (векторҳои) нави истифодабарӣ.
2.4. Бурдани баҳсу мунозираи асоснок бе дуршавӣ аз мавзӯи баррасишаванда.
2.5.Индуктивӣ, дедуктивӣ ва диалектикона фикру андеша намудан.
2.6.Ҳал намудани масъалаҳои гузошта бо усули эвристикӣ.
2.7. Дарёфт намудани ғояҳои нав бо роҳи санҷиш, гузаронидани тадқиқот, таҳлили камбудиҳо, омӯзиши вариантҳои зиёди гуногуни қабули қарорҳо.</td></tr>
<tr><td>3. Инкишоф додани малакаҳои тафаккури эҷодӣ</td><td>3.1.Омӯхтан ва истифодаи усулҳои тафаккури эҷодӣ барои ғояҳои нав ва ноилшавӣ бо мақсадҳо.
3.2.Муайян намудани масдудкунанда (блокатор)-ҳои тафаккури эҷодӣ.
3.3.Пайдо кардани имкони корбарӣ ва озмоишдиҳӣ, бо истифодабарии тафаккури эҷодӣ дар вазъияти корӣ ва ҳаётӣ дар ҷойҳои шинос ва ношинос.
3.4. Муоширати кардан бо дигарон, гӯш додан ба андешаҳои дигарон оид ба чигуна ғояҳои нав ва тафаккури эҷодиро дастгирӣ ва инкишоф додан, беҳтар кардани тафаккури эҷодӣ.</td></tr>
<tr><td>4. Инкишоф додани тахассуси касбӣ</td><td>4.1.Омӯхтани технологияҳои нав.
4.2.Омода будан ба тағйирёбии муносибатҳои бозоргонӣ.
4.3.Омӯхтани тағйирёбии арзишҳои шахсиятӣ.</td></tr>
</table>

Малакаҳои талабшаванда:	- инкишоф додани малакаҳои муоширaт, дар рафти муошират ошкор кардани фикру ғояҳои нав; - муайянсозии саволи асосӣ ва моҳияти мушкилот; - маҳорати саволгузорӣ аз нуқтаҳои мухталиф; - истифода бурдани намудҳои мухталифи тафаккури эҷодӣ; - омӯхтан ва таҳлили доираи васеи иттилоот; - таҳлили моҳияти мавзӯъ; - боадабона ва возеҳ нуқтаи назари хешро баён кардан; - омӯзиш ва худбаамалбарории ошкорсозӣ ва бартараф кардани норасоиҳо дар вазъияти муҳити ношинос; - мунтазам такмил додани сифати салоҳиятнокии худ дар муносибати бозоргонӣ; - истифода бурдани ҳам тафаккури эҷодӣ ва ҳам таҳлилӣ; - мунтазам ба пешрафти тамоюлот дар соҳа ва касб таваҷҷуҳ кардан; - мутобиқ будан ба муҳити ивазшаванда; - такмил додани сифати донишҳои худ; - беҳтар кардани на танҳо фаъолияти касбӣ, аз ҷумла муносибати шахсӣ; - самаранок кор кардан; - муайян намудани технологияи нав дар самти фаъолият; - кор кардан дар даста ва бо ҳамкорон.
Донишҳои талабшаванда:	- усулҳои тафаккури эҷодӣ ва истифодабарии онҳо; - муайянсозии масдудкунандаҳои (блокатор) тафаккури эҷодӣ; - таъсири тафаккури эҷодӣ ва таҳлилӣ ба одамон, ташкилот, ҷамъият; - усулҳои таровиш (фильтрация) барои коркарди иттилооти гуногун; - тарзҳои васеъкунӣ ва рушди малакаҳои инфиродии тафаккури эҷодӣ; - тарзҳои васеъкунӣ ва пурра намудани дониш ва маҳорати хеш; - усулҳои амаликунии ғояҳои нав; - роҳҳои ҳалли вазифаҳои гузошташудаи роҳбарияти корхона/ташкилот; - муносибатҳои инноватсионӣ ба омӯзиш ва тарзи тафаккур; - технологияи инноватсионӣ дар истеҳсолот; - тафаккури эҷодӣ дар вазъияти корӣ ва ҳаётӣ дар ҷойҳои шинос ва ношинос; - технологияи инноватсионӣ ва истифодаи он дар истеҳсолот; - роҳҳои такмил додани тахассуси касбӣ.
Муносибати талабшаванда ба кор:	Чунин бояд буд: - мушоҳидакор; - суботкор; - бодиққат; - боирода; - фаъол; - боадабона ва возеҳ нуқтаи назари хешро баён кардан; - аз мушкилот наҳаросидан.

Дастур оид ба ҷамъоварии далелҳо

Элемент ва меъёрҳои иҷро	Мушоҳидаи бевоситаи раванди кор	Баҳодиҳии маҳсулоти тайёр	Хаттӣ ба саволҳоҷавоб додан/тестҳо	Шифоҳӣ ба саволҳо ҷавоб додан/Мусоҳиба	Кори лоиҳавӣ	Ҷамъоварии ҳуҷҷатҳо аз рӯйи таҳқиқот /case study	Мубоҳиса	Намоишдиҳӣ/рӯнамоӣ (Презентатсия)	Бозии нақшӣ	Далелҳои ҷамъовардаи таълимгиранда/ худбаҳодиҳӣ	Баҳодиҳии тарафи сеюм
Элементи 1: Инкишоф додани малакаҳои чӣ гуна саволгузорӣ намудан ва ба он посух додан, андеша ва пайдо кардани ғояҳои нав											
1.1. Инкишоф додани малакаҳои ***савол*** додан аз ҳар нуқтаи назар											√
1.2. Муайян намудани саволҳои асосӣ/мушкилот бо воситаи манбаи иттилоот ва ғояҳо											√
1.3. Савол додан ва зери шубҳа гузоштани посухҳои яккқолаба											√
1.4. Пайдо кардани алоқамандии ашё ва падидаҳое, ки аз ибтидо ба ҳам иртибот надоранд											√
1.5. Маҳорати бовар ва маъқул кунонидани ғояҳои шахсӣ ва нуқтаи назар											√
Элементи 2: Дарёфт намудани роҳҳои ҳалли вазифаҳои гузошташуда ва эҷоди ғояҳои нав											
2.1. Мушоҳида, таҳлил, пурсуҷӯ, ошкорсозии фарзия, ки дар асоси ғояҳо ҷой гирифтаанд											√
2.2. Истифода намудани манбаи мухталифи иттилоот барои посухҳо, зуд ҷудо намудан ва аз худ кардани маълумоти зарурӣ аз ҳаҷми иттилоот											√

2.3. Бошуурона ба шакли нав табдил додани иттилоот ва пайдо намудани самтҳои (векторҳои) нави истифодабарӣ											√
2.4. Бурдани баҳсу мунозираи асоснок бе дуршавӣ аз мавзӯи баррасишаванда											√
2.5. ***Индуктивӣ, дедуктивӣ ва диалектикона фикру андеша намудан***											√
2.6. Ҳал намудани масъалаҳои гузошта бо ***усули эвристикӣ***											√
2.7. Дарёфт намудани ғояҳои нав бо роҳи санҷиш, гузаронидани тадқиқот, таҳлили камбудиҳо, омӯзиши вариантҳои зиёди гуногуни қабули қарорҳо											√
Элементи 3: Инкишоф додани малакаҳои тафаккури эҷодӣ											
3.1. Омӯхтан ва истифодаи ***усулҳои тафаккури эҷодӣ*** барои ғояҳои нав ва ноилшавӣ бо мақсадҳо											√
3.2. Муайян намудани ***масдудкунанда*** (блокатор***)-ҳои тафаккури эҷодӣ***											√
3.3. Пайдо кардани имкони корбарӣ ва озмоишдиҳӣ, бо истифодабарии тафаккури эҷодӣ дар вазъияти корӣ ва ҳаётӣ дар ҷойҳои шинос ва ношинос											√
3.4. Муоширати кардан бо дигарон, гӯш додан ба андешаҳои дигарон оид ба чигуна ғояҳои нав ва тафаккури эҷодиро дастгирӣ ва инкишоф додан, беҳтар кардани тафаккури эҷодӣ											√
Элементи 4: Инкишоф додани тахассуси касбӣ											
4.1. Омӯхтани технологияҳои нав											√

4.2. Омода будан ба тағйирёбии муносибатҳои бозоргонӣ											√
4.3. Омӯхтани тағйирёбии арзишҳои шахсиятӣ											√

Навсонӣ (вариативӣ) (муҳити корӣ, вазъият, шароити асосии корӣ)

Саволҳо метавонанд бошанд:	- Оё кадом ҳудудҳое вуҷуд доранд, ки онро бояд ба назар гирифт? - Оё ғояи нав вуҷуд дорад, ки метавонад ба ин ҳолат орад? - Чӣ тавр ман метавонистам ин масъаларо ҳал кунам? - Оё дигар тарзи иҷрои он вуҷуд дорад? - Дигарон дар ин ҳолат чӣ тарз кӯшиш мекунанд? - Барои ман чӣ лозим аст, то ки онро беҳтар анҷом диҳам? - Ба ман кадом иттилооти иловагӣ зарур аст? - Ба ман чӣ намерасад? Боз чӣ тақозо карда мешавад? - Бо кӣ онро баррасӣ кунам? - Барои чӣ чунин рух дода истодааст?
Индуктивӣ, дедуктивӣ ва диалектикона фикру андеша намудан *–ифода мекунад*:	- тафаккури индуктивӣ- вақте ки дар асоси як ё якчанд далелҳои хусусӣ ва мушоҳида ҷамъбаст мекунем, қоидаҳои умумӣ мебарорем; - тафаккури дедуктивӣ –усули тафаккур, ки натиҷаи он хулосаи мантиқӣ буда, дар он хулосаи ҷузъӣ аз умумӣ бароварда мешавад; - тафаккури диалектикӣ - кӯшиши якҷояшавии ақидаҳо/ мушоҳидаҳои ба ҳам муқобил ё ихтилофиро тавсиф менамояд.
Усули эвристикӣ–ин:	- эҳтимоли нисбатан беҳтари стратегия ва тактикаи фаъолияти инсон - ҳалкунандаи масъалаҳои эҷодӣ, яъне дар раванди ҳал намудани масъалаҳои муайян чӣ кор кунад ва дар ин сурат чӣ тавр амал кардан зарур аст.
Ба ***усули тафаккури эҷодӣ***-марбутанд:	- хуҷуми зеҳнӣ; - пайдарҳамии амал; - ёрии шабакаи иҷтимоӣ; - ҳаматарафа тасаввур ва андешаронӣ кардан; - бозиҳои зеҳнӣ; - инъикоси мутобиқатӣ; - истифодаи маҷоз ва қиёс (аналог)-ҳо; - доираи назар; - визуаликунонӣ.
Масдудкунанда- ҳои тафаккури эҷодӣ мешаванд:	- фарҳангӣ; - эҳсосотӣ; - зеҳнӣ; - атрофиён; - оила; - ғоя ва тасаввуроти мо он аст, ки мо чӣ гуна бояд рафтор намоем; - фишороварии ҳамсолон; - пешгирии таваккал;

	- андешаи «Дар ин ҷо чӣ гуна онро кардан қабул аст?»
Мафҳуми ***технологияи нав*** – ин:	- тағйирёбии технологияи истеҳсолоти таҷҳизот, яъне пешрафти техникии истифодаи технологияи иттилоотӣ, мавод ва ашёи нави таъминкунандаи сатҳи баланди маҳсулоти истеҳсолшаванда, дигаргуншавии муносибати корманд ба кори худ.
Муносибатҳои бозоргонӣ – ин:	- муносибатҳои ташаккулёфтаи иқтисодии байни истеҳсолкунанда, савдогар, харидор, истифодабарандагони мол ва хизматрасонӣ, мақомоти идоракунии давлатӣ ва маҳаллӣ оид ба мубодила, тақсимоти мол ва хизматрасонӣ, ҳавасмандӣ ба рушди рақобат.
Тағйирёбии арзишҳои шахсиятӣ –ин:	- муносибати навгонии на танҳо тағйирдиҳандаи симои тафаккури шахсӣ, балки муносибат ба таълим, ба ҳар гуна кор дар ҷомеъа, қобилияти фавран арзёбии ҳолат дар ҳар гуна муҳит, интихоби варианти беҳтарини амалкунӣ дар асоси таҷрибаи донишҳои нав мебошад.

Воҳидҳои салоҳияти заминавӣ (базавӣ)

Номи воҳиди салоҳият	Рамзи воҳиди салоҳият
Риоя намудани қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ	**СВ 01 – 1/01**
Воҳиди салоҳияти мазкур раванди қатъиян риоя намудани қоидаҳои ҳифзи меҳнат, техникаи бехатарӣ ва бехатарии барқиро дар ҳама қитъаҳои корӣ тавсиф менамояд.	
Истифодаи воҳиди салоҳияти мазкур: - дар ҳама қитъаҳои корӣ.	
Шартҳои қаблӣ (пешакӣ): - ТС 01-1/01 Гузаштан аз муоинаи тиббӣ; - ТС 03-1/01 Кор кардан дар даста ва мизоҷон/фармоишгарон; - ТС 04-2/01 Расонидани ёрии аввалия.	

Элементҳои ВС	Меъёрҳои иҷрои (МИ) ВС
1. Риоя намудани қоидаҳои ҳифзи меҳнат	1.1. Риоя намудани талаботи дастурамалҳо оид ба ҳифзи меҳнат. 1.2. Риоя намудани меъёрҳо ва қоидаҳои кор. 1.3. Риоя намудани тартиботи дохилии ташкилот/корхона. 1.4. Пӯшидани либосҳои махсуси корӣ.
2. Риоя намудани ***қоидаҳои техникаи бехатарӣ***	2.1. ***Гузаштани дастурдиҳӣ*** (муқаддимавӣ, ибтидоӣ, такрорӣ, ғайринақшавӣ, мақсаднок) оид ба техникаи бехатарӣ. 2.2. Истифода намудани либосҳои махсус. 2.3. Риоя намудани қоидаҳои техникаи бехатарӣ ҳангоми истифодаи асбобу таҷҳизоти корӣ. 2.4. Риоя намудани талаботи бехатарӣ ҳангоми корҳои боркунӣ ва борфарорӣ. 2.5. Истифода намудани аломат ва овезаҳои огоҳикунанда.
3. Риоя намудани ***қоидаҳои бехатарӣ аз сӯхтор***	3.1. Гузаштани дастурдиҳии муқаддимавӣ оид ба бехатарӣ аз сӯхтор. 3.2. Истифода намудани ***воситаҳои оташнишонӣ*** тибқи дастурамал ва таъйинот. 3.3. Кӯчонидан (тахлия)-и одамон аз қитъаи сӯхтор**.**

Малакаҳои талабшаванда:	- кор кардан мувофиқи дастурамалҳо оид ба ҳифзи меҳнат дар ҷойи кор; - истифодаи либоси махсуси корӣ ва воситаҳои ҳимоявӣ; - шинос шудан бо санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба ҳифзи меҳнат; - пайдо намудани маълумот оид ба тартиботи дохилии ташкилот/корхона; - истифода намудани либосҳои махсус ва воситаҳои муҳофизатӣ тибқи талаботи муассиса/ташкилот; -истифодаи воситаҳои муҳофизатии барқӣ; - санҷидани ҳолати коршоямии воситаҳои ҳимоявӣ; - истифода бурдани системаи эҳтиётӣ; - истифодаи воситаҳои оташнишонӣ тибқи дастурамал ва таъйинот.
Донишҳои талабшаванда:	- дастурамалҳо оид ба ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ; - санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба ҳифзи меҳнат; - тартиботи дохилии ташкилот/корхона оид ба ҳифзи меҳнат; - намудҳои дастурдиҳӣ оид ба техникаи бехатарӣ; - қоидаҳои бехатарии барқии ташкилот; - қоидаҳои бехатарӣ ҳангоми кор бо асбоб ва таҷҳизоти корӣ; - қоидаҳои истифода бурдани воситаҳои ҳимояи эҳтиётӣ; - қоидаҳои бехатарии сӯхтори ташкилот; - қоидаҳои тахлияи одамон (кӯчонидан) ҳангоми вазъиятҳои фавқулода; - сабабҳои сар задани сӯхтор ва пешгирӣ аз онҳо.
Муносибати талабшаванда ба кор:	Чунин бояд буд: - ташаббускор; - бодиққат; - покизакор; - бомасъулият; - вазифашинос; - меҳрубон.

Дастур оид ба ҷамъоварии далелҳо

Элемент ва меъёрҳои иҷро	Мушоҳидаи бевоситаи раванди кор	Баҳодиҳии маҳсулоти тайёр	Хаттӣ ба саволҳо/тест ҷавоб додан	Шифоҳӣ ба саволҳо ҷавоб додан/сӯҳбат	Кори лоиҳавӣ	Ҷамъоварии ҳуҷҷатҳо аз рӯйи тадқиқот/case study	Мубоҳиса	Намоишдиҳӣ/рӯнамоӣ (Презентатсия)	Бозии нақшӣ	Далелҳои ҷамъовардаи хонанда/ худбаҳодиҳӣ	Баҳодиҳии тарафи сеюм
Элементи 1: Риоя намудани қоидаҳои ҳифзи меҳнат											
1.1. Риоя намудани талаботи дастурамалҳо оид ба ҳифзи меҳнат			√								

1.2. Риоя намудани меъёрҳо ва қоидаҳои кор			√								
1.3. Риоя намудани тартиботи дохилии ташкилот/корхона				√							
1.4. Пӯшидани либосҳои махсуси корӣ	√										
Элементи 2: Риоя намудани ***қоидаҳои техникаи бехатарӣ***											
2.1. ***Гузаштани дастурдиҳӣ*** (муқаддимавӣ, ибтидоӣ, такрорӣ, ғайринақшавӣ, мақсаднок) оид ба техникаи бехатарӣ	√		√								
2.2. Истифода намудани либосҳои махсус	√		√								
2.3. Риоя намудани қоидаҳои техникаи бехатарӣ ҳангоми истифодаи асбобу таҷҳизоти корӣ	√		√								
2.4. Риоя намудани талаботи бехатарӣ ҳангоми корҳои боркунӣ ва борфарорӣ	√		√								
2.5. Истифода намудани аломат ва овезаҳои огоҳикунанда				√							
Элементи 3: Риоя намудани ***қоидаҳои бехатарӣ аз сӯхтор***											
3.1. Гузаштани дастурдиҳии муқаддимавӣ оид ба бехатарӣ аз сӯхтор	√			√							
3.2. Истифода намудани воситаҳои оташнишонӣ тибқи дастурамал ва таъйинот	√			√							
3.3. Кӯчонидан (тахлия)-и одамон аз қитъаи сӯхтор	√							√			

Навсонӣ (вариативӣ) (муҳити корӣ, вазъият, шароити асосии корӣ)

Қоидаҳои техникаи бехатарӣ ин:	- системаи чорабиниҳои муташаккилона, санадҳои меъёрӣ, воситаҳои техникӣ ва усулҳои пешгирикунандаи таъсири омилҳои хатарноки истеҳсолӣ ба коргар.
Гузаштани дастурдиҳӣ оид ба техникаи бехатарӣ:	- қабл аз иҷозатдиҳии коргар ба иҷрои вазифаи худ сардор ва шахсони масъул оид ба бехатарӣ уҳдадоранд бо одам ва корманд дастурдиҳии техникаи бехатариро гузаронанд. Қоидаи мазкур - шарти ҳатмии муносибатҳои меҳнатӣ, ба тартиб даровардашудаи Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Гузаштани он ҳатто ба роҳбари ширкат ҳатмист. Танҳо баъди шиносоӣ бо дастур оид ба техникаи бехатарӣ кормандро метавон ба ҷойи кори худ иҷозат дод.
Қоидаҳои бехатарӣ аз сӯхтор ин:	- системаи тадбирҳои муташаккилона, воситаҳои техникӣ ва усулҳои пешгирикунандаи ҳолати хатари оташ, барҳамдиҳии он

	ва таъсиррасонии омилҳои хатарноки истеҳсолӣ ба коргарон.
Воситаҳои оташнишонӣ:	- воситаи махсуси дар ихтиёрдошта ва инчунин, асбобу сомонабзори (асбобу анҷом) истифодашаванда барои оташнишонӣ (гидрант, рӯдаҳои оташнишонӣ, оташнишонак, рег (қум), об, чангаки сухторнишонӣ, мисрон (лом), бел, сатил ва ғайра).

Номи воҳиди салоҳият	Рамзи воҳидҳои салоҳият
Муоширaт кардан бо забони хориҷӣ дар сатҳи миёна	**СВ 02-3/01**
Воҳиди салоҳияти мазкур раванди муоширати шифоҳӣ ва хаттиро ҳангоми иҷрои корҳо тавсиф менамояд. Ҳангоми муошират бо мизоҷон/фармоишгарон одоби муошират риоя карда мешавад.	
Истифодаи воҳиди салоҳияти мазкур: – дар ҳама минтақаҳои корӣ.	
Шартҳои қаблӣ (пешакӣ): - ТС 03-1/01 Кор кардан дар даста ва бо мизоҷон/фармоишгарон.	

Элементҳои ВС	Меъёрҳои иҷрои (МИ) ВС
1. Муошират кардан бо ҳамкорон ва мизоҷон/фармоишгарон	1.1. Истифодаи изҳори хушмуомилагии мувофиқ ҳангоми муошират бо ҳамкорон. 1.2. Пешниҳоди иттилооти заминавӣ, воқеӣ, шарҳи мушкилот, сабабҳои он ва маъзаратхоҳӣ ҳангоми зарурат. 1.3. Истифода бурдани ибораҳои одӣ ҳангоми гуфтугӯ бо ҳамкорон. 1.4. Пешниҳоди тавсияҳо, дастурҳои одӣ дар ҷойи кор оид ба масъалаҳои ҷорӣ.
2. ***Муошират*** кардан бо ҳамкорон ***барои иҷрои корҳои рӯзмарра*** дар ҷойи кор	2.1. Фаҳмидан ва истифода бурдани калимаҳои калидӣ, ибораҳо, хитобҳо барои нигоҳдории муошират. 2.2. Истифодаи истинод (ссылки), эзоҳот, маводи мушаххас ва усулҳои дидорӣ (визуалӣ) барои нигоҳдории муошират. 2.3. Номбар кардани номгӯи асбоб ва таҷҳизот.
3. Маслиҳат ва дастурдиҳӣ ба ҳамкорон ва зертобеон	3.1. Таъмини ***иттилоот ва дастурдиҳии*** возеҳ, мухтасар ва пайдарҳам. 3.2. Нигоҳ доштани муошират бо истифодаи ибора ва саволҳои мантиқан алоқаманд. 3.3. Фаҳмидан ва фаҳмондани аҳамияти аломатҳои огоҳкунанда, манъкунанда ва ишораткунанда ба ҳамкорон ва мизоҷон/фармоишгарон.

Малакаҳои талабшаванда:	- малакаҳои робитавӣ ва байнишахсӣ барои таъмини муносибати мусбат ва хушмуомилагӣ бо ҳамкорон; - муошират кардан шифоҳӣ ва хаттӣ дар мавзӯи касбӣ ва рӯзмарра; - тарҷумаи матнҳои самти касбидошта (бо истифодаи луғат); - мунтазам мукаммал додани захираи луғавӣ барои такмил додани нутқи шифоҳӣ ва хаттӣ; - истифода бурдани калимаҳои асосӣ, ибора, пешниҳод, захираҳои луғавии барои интиқоли маълумот, вақт, ҷой, фосила, хоҳишмандӣ, дастурҳо барои қонеъ гардонидани талаботи умумии ҳамкорон; - риоя кардани ишора ва аломатҳои огоҳкунанда, манъкунанда.
Донишҳои талабшаванда:	- воҳидҳои лексикии самти касбидошта;

	- грамматика барои хондани тарҷумаи (бо луғат) матнҳои хориҷии самти касбидошта; - аҳамияти аломатҳои огоҳкунанда, манъкунанда ва ишорадиҳанда.
Муносибати талабшаванда ба кор:	Чунин бояд буд: - боадаб; - ташаббускор; - меҳнатдӯст.

Дастур оид ба ҷамъоварии далелҳо

Элемент ва меъёрҳои иҷро	Мушоҳидаи бевоситаи раванди кор	Баҳодиҳии маҳсулоти тайёр	Хаттӣ ба саволҳо/тест ҷавоб додан	Шифоҳӣ ба саволҳо ҷавоб додан/Мусоҳиба	Кори лоиҳавӣ	Ҷамъоварии ҳуҷҷатҳо аз рӯйи таҳқиқот /case study	Мубоҳиса	Намоишдиҳӣ/рӯнамоӣ (Презентатсия)	Бозии нақшӣ	Далелҳои ҷамъовардаи хонанда/худбаҳодиҳӣ	Баҳодиҳии тарафи сеюм
Элементи1: Муошират кардан бо ҳамкорон ва мизоҷон/фармоишгарон											
1.1. Истифодаи изҳори хушмуомилагии мувофиқ ҳангоми муошират бо ҳамкорон				√							
1.2. Пешниҳоди иттилооти заминавӣ, воқеӣ, шарҳи мушкилот, сабабҳои он ва маъзаратхоҳӣ ҳангоми зарурат				√							
1.3. Истифода бурдани иборахои оддӣ ҳангоми гуфтугӯ бо ҳамкорон				√							
1.4. Пешниҳоди тавсияҳо, дастурҳои оддӣ дар ҷойи кор оид ба масъалаҳои ҷорӣ				√							
Элементи 2:***Муошират*** кардан бо ҳамкорон ***барои иҷрои корҳои рӯзмарра*** дар ҷойи кор											
2.1. Фаҳмидан ва истифода бурдани калимаҳои калидӣ, ибораҳо, хитобҳо барои нигоҳдории муошират				√							
2.2. Истифодаи истинод (ссылки), эзоҳот, маводи мушаххас ва усулҳои дидорӣ (визуалӣ) барои нигоҳдории муошират				√							
2.3. Номбар кардани номгӯи асбоб ва таҷҳизот				√							
Элементи 3: Маслиҳат ва дастурдиҳӣ ба ҳамкорон ва зертобеон											

3.1. Таъмини ***иттилоот ва дастурдиҳии*** возеҳ, мухтасар ва пайдарҳам				√							
3.2. Нигоҳ доштани муошират бо истифодаи ибора ва саволҳои мантиқан алоқаманд				√							
3.3. Фаҳмидан ва фаҳмондани аҳамияти аломатҳои огоҳкунанда, манъкунанда ва ишораткунанда ба ҳамкорон ва мизоҷон/фармоишгарон				√							

Навсонӣ (вариативӣ) (муҳити корӣ, вазъият, шароити асосии корӣ)

Муошират барои иҷрои корҳои рӯзмарра:	- гуфтугӯ бо телефон; - қабули иттилоот; - мукотиба; - пешниҳоди иттилооти оддӣ ҷиҳати иҷрои кор; - посух додан ба саволҳои одии ба кор алоқаманд.
Иттилоот:	- нақшаҳо, аломатҳо, диаграммаҳо, намудҳои таҷҳизот; - аломатҳои иттилоотӣ барои расонидани ёрӣ; - брошураҳо бо забони муайян навишташуда; - лавҳаҳои байналхалқӣ, овезаҳо.
Д*астурамалҳо*:	- дастурамали вазифавӣ бо забони хориҷӣ; - дастурамал оид ба ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ; - дастурамал оид ба истифодабарии таҷҳизот ва асбобҳо.

Воҳидҳои салоҳиятҳои касбӣ

Номи воҳиди салоҳият	Рамзи воҳиди салоҳият
Риоя намудани қоидаҳои бехатарии ҳаракат дар роҳ	**CI 8343-01-3/01**
Воҳиди салоҳияти мазкур бо муқаррароти қоидаҳои ҳаракат дар роҳ, қоидаи умумии ҳаракат дар тамоми ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистонро тавсиф менамояд.	
Истифодаи воҳиди салоҳияти мазкур: - ҳангоми ҳаракат дар роҳ.	
Шартҳои қаблӣ (пешакӣ): - СВ 01-1/01 Риоя намудани қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ.	

Элементҳои ВС	Меъёрҳои иҷро (МИ) ВС
1.Омӯхтани қоидаҳои ҳаракат дар роҳ	1.1. Гузаштани дастур оид ба қоидаҳои ҳаракат дар роҳ ҳангоми идора кардани автокран. 1.2. Омӯхтани вазифаҳои умумии мошиначии автокран ҳангоми ҳаракат дар роҳ. 1.3. Омӯхтани хусусиятҳои қоидаи ҳаракат дар роҳ ва идоракунии автокран.
2.Риоя намудани қоидаҳои ҳаракат дар роҳ	2.1. Риоя намудани қоидаи истифодабарии сигналдиҳии садамавӣ ва аломатҳои таваққуфи садамавӣ. 2.2. Риоя намудани қоидаҳои гузоштани автокран дар роҳ. 2.3. Риоя намудани қоидаҳои гузариш, пеш гузаштан, роҳ додан ба воситаҳои аз пешомада. 2.4. Риоя намудани қоидаҳои нигоҳдорӣ, истгоҳ ва гузаштани чорраҳа. 2.5. Риоя намудани қоидаҳои ҳаракат ҳангоми гузаштан аз роҳҳои оҳан, нақб ва пул. 2.6. Риоя намудани қоидаи ҳаракат дар минтақаи истиқоматӣ. 2.7. Риоя намудани қоидаҳои истифодаи асбобҳои берунаи равшанидиҳанда ва сигнали садоҳо.
3.Иҷро намудани талаботи аломатҳои роҳ	3.1. Иҷро намудани талаботи аломатҳои огоҳкунанда ва афзалиятнок. 3.2. Иҷро намудани талаботи аломатҳои манъкунанда ва амрдиҳанда. 3.3. Иҷро намудани талаботи аломатҳои махсуси амрдиҳанда ва иттилоотӣ. 3.4. Иҷро намудани талаботи аломатҳои иттилоотии иловагӣ (лавҳачаҳо). 3.5. Истифода бурдани аломатҳои сервисӣ (хизматрасонӣ).
4. Риоя намудани қоидаҳои суръати бехатар	4.1. Интихоб кардани ***реҷаи суръати мувофиқ***. 4.2. Интихоб кардани суръати бехатар ҳангоми тағйир додани самти ҳаракат дар анбуҳи нақлиёт. 4.3. Мувофиқ намудани маҳрук (траектория) ва суръати ҳаракати автокран дар шароитҳои мухталифи ҳаракат. 4.4. Пешбинӣ намудани вусъатёбии ҳолатҳои роҳию нақлиётӣ. 4.5. Риоя намудани қоидаҳои идоракунии автокран ҳангоми дидашавандагии нокифоя ва дидашавандагии маҳдуд дар шароитҳои номусоиди метериологӣ ва роҳӣ.

Малакаҳои талабшаванда:	- риоя кардани реҷа ва тартиби аломатҳои уфуқӣ; - фаҳмидани ишораи аломатҳои амудӣ;

	- риоя кардани қоидаҳои ҳаракат дар роҳ; - интихоб намудани реҷаи суръат тибқи дастур; - интихоб намудани суръат ва маҳруки (траекторияи) ҳаракати автокран барои нигоҳ доштани реҷаи мувофиқи (оптималии) ҳаракат; - тағйир додани самти ҳаракати бехатар дар анбӯҳи нақлиёт; - иҷро намудани талаботи экологӣ; - истифода намудани усулҳои бехатари идоракунии автокран дар шароити номусоиди метериологӣ ва роҳӣ; - иҷро намудани реҷа ва тартиби аломатҳои уфуқӣ; - назорати ишораи аломатҳои амудӣ.
Донишҳои талабшаванда:	- қоидаҳои ҳаракат дар роҳ; - аломатҳои роҳ ва таъиноти онҳо; - чароғаки роҳ (светофор) ва танзимгари роҳ; - қоидаҳои ҳаракат дар роҳ ҳангоми идора кардани автокран; - вазифаҳои умумии мошиначии автокран ҳангоми ҳаракат дар роҳ; - хусусиятҳои қоидаи ҳаракат дар роҳ ва идоракунии автокран; - сигналдиҳии садамавӣ ва аломатҳои таваққуфи садамавӣ; - қоидаи ҳаракат дар минтақаи истиқоматӣ; - аломатҳои манъкунанда ва амрдиҳанда; - қоидаҳои идоракунии автокран ҳангоми дидашавандагии нокифоя ва дидашавандагии маҳдуд дар шароитҳои номусоиди метериологӣ ва роҳӣ.
Муносибати талабшаванда ба кор:	Чунин бояд буд: - бодиққат; - масъул; - эҳтиёткор; - сарфакор; - меҳнатдӯст.

Дастур оид ба ҷамъоварии далелҳо

Элементҳо ва меъёрҳои иҷро	Мушоҳидаи бевоситаи раванди кор	Баҳодиҳии маҳсулоти тайёр	Хаттӣ ба саволҳо ҷавоб додан/тестҳо	Шифоҳӣ ба саволҳо ҷавоб додан/Мусоҳиба	Кори лоиҳавӣ	Ҷамъоварии хуҷҷатҳо аз рӯи таҳқиқот /case study	Мубоҳиса	Намоишдиҳӣ/рӯнамоӣ (Презентатсия)	Бозии нақшӣ	Далелҳои ҷамъовардаи таълимгиранда/ худбаҳодиҳӣ	Баҳодиҳии тарафи сеюм
Элементи 1: Омӯхтани қоидаҳои ҳаракат дар роҳ											
1.1. Гузаштани дастур оид ба қоидаҳои ҳаракат дар роҳ ҳангоми идора кардани автокран				√							

1.2. Омӯхтани вазифаҳои умумии мошиначии автокран ҳангоми ҳаракат дар роҳ				√							
1.3. Омӯхтани хусусиятҳои қоидаи ҳаракат дар роҳ ва идоракунии автокран			√								
Элементи 2: Риоя намудани қоидаҳои ҳаракат дар роҳ											
2.1. Риоя намудани қоидаи истифодабарии сигналдиҳии садамавӣ ва аломатҳои таваққуфи садамавӣ	√			√							
2.2. Риоя намудани қоидаҳои гузоштани автокран дар роҳ	√			√							
2.3. Риоя намудани қоидаҳои гузариш, пеш гузаштан, роҳ додан ба воситаҳои аз пешомада	√			√							
2.4. Риоя намудани қоидаҳои нигоҳдорӣ, истгоҳ ва гузаштани чорраҳа	√			√							
2.5. Риоя намудани қоидаҳои ҳаракт ҳангоми гузаштан аз роҳҳои оҳан, нақб ва пул	√			√							
2.6. Риоя намудани қоидаи ҳаракат дар минтақаи истиқоматӣ	√			√							
2.7. Риоя намудани қоидаҳои истифодаи асбобҳои берунаи равшанидиҳанда ва сигнали садоҳо	√			√							
Элементи 3: Иҷро намудани талаботи аломатҳои роҳ											
3.1. Иҷро намудани талаботи аломатҳои огоҳкунанда ва афзалиятнок	√			√							
3.2. Иҷро намудани талаботи аломатҳои манъкунанда ва амрдиҳанда	√			√							
3.3. Иҷро намудани талаботи аломатҳои махсуси амрдиҳанда ва иттилоотӣ	√			√							
3.4. Иҷро намудани талаботи аломатҳои иттилоотии иловагӣ (лавҳачаҳо)	√			√							
3.5. Истифода бурдани аломатҳои сервисӣ (хизматрасонӣ)	√			√							
Элементи 4: Риоя намудани қоидаҳои суръати бехатар											

4.1. Интихоб кардани ***речаи суръати мувофиқ***	√		√								
4.2. Интихоб кардани суръати бехатар ҳангоми тағйир додани самти ҳаракат дар анбуҳи нақлиёт	√		√								
4.3. Мувофиқ намудани маҳрук (траектория) ва суръати ҳаракати автокран дар шароитҳои мухталифи ҳаракат	√										
4.4. Пешбинӣ намудани вусъатёбии ҳолатҳои роҳию нақлиётӣ			√								
4.5. Риоя намудани қоидаҳои идоракунии автокран ҳангоми дидашавандагии нокифоя ва дидашавандагии маҳдуд дар шароитҳои номусоиди метериологӣ ва роҳӣ	√		√								

Навсонӣ (вариативӣ) (муҳити корӣ, вазъият, шароити асосии корӣ)

Речаи суръати мувофиқ - ин:	- суръате, ки аз ҷониби мошиначии автокран чунон таъмин карда шавад, ки назорати доимии ҳаракати автокран тибқи қоидаҳои роҳ дар ҷойҳои истиқоматӣ, шоҳроҳ, нақб ва ғайра назорат карда тавонад.

Номи воҳиди салоҳият	Рамзи воҳиди салоҳият
Гузаронидани муоинаи ҳаррӯзаи техникӣ	**CI 8343-02-3/01**
Воҳиди салоҳияти мазкур раванди санҷидани ҳолати техникии муҳаррик, системаи гидравликӣ, ҳолати техникии таҷҳизоти барқӣ, таҷҳизоти бехатарии кран, сатҳи равғани муҳаррик ва моеъи сардкунӣ ва азназаргузаронии фишори дохилии шинаи автокранро бо назардошти риояи техникаи бехатарӣ тавсиф менамояд.	
Истифодаи воҳиди салоҳияти мазкур: - пеш аз истифодабарии автокран.	
Шартҳои қаблӣ (пешакӣ): - СВ 01-1/01 Риоя намудани қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ.	
Элементҳои ВС	Меъёрҳои иҷро (МИ) ВС
1. Санҷидани ҳолати техникии муҳаррик	1.1. Санҷидани ҳолати кории насоси обкаш. 1.2. Санҷидани ҳолати кории термостат. 1.3. Аз назар гузаронидани ҳолати кории радиатор ва бодкашак. 1.4. Санҷидани ҳолати тасма. 1.5. Санчидани коршоямии қосидаки гармидиҳӣ.
2. Санҷидани системаи гидравликӣ	2.1. Санҷидани ҳолати кории гидронасос. 2.2. Санҷидани ҳолати кории тақсимкунак (распределитель). 2.3. Аз назар гузаронидани ҳолати гидробачок, силиндр ва қулф.
3. Аз назар гузаронидани ҳолати техникии таҷҳизоти	3.1. Санҷидани кори генератор. 3.2. Муайян намудани коршоямии корандози муҳаррик

барқӣ	(стартер). 3.3. Санҷидани қувва (заряднокӣ)-и аккумулятор. 3.4. Санҷидани кори релеҳо. 3.5. Санҷидани ҳолати ноқилҳои барқии автокран. 3.6. Санҷидани асбобҳои равшанидиҳанда ва огоҳкунанда.
4. Санҷидани таҷҳизоти бехатарии кран	4.1. Санҷидани механизмҳои ***таҷҳизоти такягоҳӣ – даврзананда (опорно-поворотное устройство – ОПУ).*** 4.2. Санҷидани механизмҳои тири автокран ва рамаи он. 4.3. Санҷидани ҳолати танобҳои пӯлодӣ (банд-трос). 4.4. Санҷидани ***такягоҳ/пояҳои автокран.***
5. Санҷидани сатҳи равғани муҳаррик ва моеъи сардкунӣ	5.1. Муайян намудани сатҳи равғани муҳаррик ва ***ҳолати часпакии он.*** 5.2. Муайян намудани сатҳи моеъи сардкунанда дар радиатори автокран.
6. Аз назар гузаронидани фишори дохилии шинаи автокран	6.1. Омода намудани асбоби фишорсанҷ. 6.2. Муайян намудани фишори максималӣ, муносиб ва тавсияшаванда.

Малакаҳои талабшаванда:	- риояи ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ; - шинос шудан бо низомномаҳои алоқаманд, меъёрҳо ва графикҳои гузаронидани хизматрасонии техникӣ ва таъмири автокран; - омӯхтани дастур аз истеҳсолкунанда оид ба истифодабарӣ ва хизматрасонии техникии автокран; - гирифтани намуна аз моеи корӣ аз чанаки гидравликӣ пас аз ҳар 120 соати кори муҳаррики автокран, барои дар он муайян кардани таркибияти ғашиҳои моеи ифлоскунанда (об, кислотаҳо ва ишқор) ва заррачаҳои механикӣ ва иваз намудани саривақтаи он; - сари вақт тоза кардани полояҳо (филтрҳо) ва иваз кардани элементҳои онҳо, ки барои кори боэътимоди интиқолдиҳандаи гидравликӣ, мусоидат мекунанд; - санҷидани кори системаи ҳаводиҳӣ (ҳавософкунандаи) кабина ва бартараф кардани носозиҳо; - назорат намудани ҳарорат (набояд аз +75 °С зиёд бошад) тафсиши моеъи корӣ, ҳангоми ҳарорати баланд фавран бартараф кардани носозиҳо; - таъмир ва танзим намудани асбобҳои равшанидиҳанда; - таъмин намудани ҳавонагузаронии пайвастагии қубурҳо, редукторҳо ва системаҳои гидравликӣ; - гузаронидани хизматрасонии техникии ҷузъҳои трансмиссия ва механизмҳои даврзанӣ ва ҳаракат. - гузаронидани муоинаи беруна ва бартараф кардани носозиҳо дар механизмҳои автокран; - санҷидани мустаҳкамии сарпӯшҳои подшипникҳои (милдонҳои) асосии навардҳои ғарғараи (лебёдкаи) асосӣ ва дар ҳолати зарурӣ, мустаҳкам намудан онҳо.
Донишҳои талабшаванда:	- дастур оид ба ташкили ҷои корӣ барои гузаронидани муоинаи техникии ХТ-1; - дастурҳо оид ба гузаронидани хизматрасонии техникии ХТ-1 ва гузаронидани таъмир;

	- системаи назоратии ҳолати истифодабарии автокран; - намудҳои хизматрасонии техникӣ: - мафҳум оид ба фарсудашавӣ, деформатсия ва пурра вайроншавии ҷузъҳо; - мафҳумҳо: танзимкунӣ, фосилаҳои пайвастагиҳо, мустаҳкамкунии ҷузъҳо; - мафҳум оид ба дақиқии асбобҳои ченкунанда-назоратӣ ва лавозимотҳо; - намудҳо ва таъиноти моеъҳои корӣ; - қисмҳои асосии агрегат ва механизм, нақши онҳо дар кори автокран ва иҷрои корҳои зикршуда; - асбобҳои назоратӣ ва нишондодҳои онҳо; - таҷҳизоти кории автокран; - узвҳои кории автокран; - гидроасбобҳо ва таҷҳизоти гидравликии автокран; - узвҳои идоракунии автокран.
Муносибати талабшаванда ба кор:	Чунин бояд буд: - бодиққат; - масъул; - эҳтиёткор; - сарфакор; - меҳнатдӯст.

Дастур оид ба ҷамъоварии далелҳо

Элементҳо ва меъёрҳои иҷро	Мушоҳидаи бевоситаи раванди кор	Баҳодиҳии маҳсулоти тайёр	Хаттӣ ба саволҳо ҷавоб додан/тестҳо	Шифоҳӣ ба саволҳо ҷавоб додан/Мусоҳиба	Кори лоиҳавӣ	Ҷамъоварии ҳуҷҷатҳо аз рӯи таҳқиқот /case study	Мубоҳиса	Намоишдиҳӣ/рӯнамоӣ (Презентатсия)	Бозии нақшӣ	Далелҳои ҷамъовардаи таълимгиранда/ худбаҳодиҳӣ	Баҳодиҳии тарафи сеюм
Элементи 1: Санҷидани ҳолати техникии муҳаррик											
1.1. Санҷидани ҳолати кории насоси обкаш	√			√							
1.2. Санҷидани ҳолати кории термостат	√			√							
1.3. Аз назар гузаронидани ҳолати кории радиатор ва бодкашак	√			√							
1.4. Санҷидани ҳолати тасма	√			√							
1.5. Санҷидани коршоямии қосидаки гармидиҳӣ	√			√							
Элементи 2: Санҷидани системаи гидравликӣ											

2.1. Санҷидани ҳолати кории гидронасос	√			√							
2.2. Санҷидани ҳолати кории тақсимкунак (распределитель)	√			√							
2.3. Аз назар гузаронидани ҳолати гидробачок, силиндр ва қулф	√			√							
Элементи 3: Аз назар гузаронидани ҳолати техникии таҷҳизоти барқӣ											
3.1. Санҷидани кори генератор	√			√							
3.2. Муайян намудани коршоямии корандози муҳаррик (стартер)	√			√							
3.3. Санҷидани қувва (заряднокӣ)-и аккумулятор	√			√							
3.4. Санҷидани кори релеҳо	√		√								
3.5. Санҷидани ҳолати ноқилҳои барқии автокран	√		√								
3.6. Санҷидани асбобҳои равшанидиҳанда ва огоҳкунанда	√		√								
Элементи 4: Санҷидани таҷҳизоти бехатарии кран											
4.1. Санҷидани механизмҳои ***таҷҳизоти такягоҳӣ – даврзананда (опорно-поворотное устройство – ОПУ)***	√			√							
4.2. Санҷидани механизмҳои тири автокран ва рамаи он	√			√							
4.3. Санҷидани ҳолати танобҳои пӯлодӣ (банд-трос)	√			√							
4.4. Санҷидани ***такягоҳ/пояҳои автокран***	√			√							
Элементи 5: Санҷидани сатҳи равғани муҳаррик ва моеъи сардкунӣ											
5.1. Муайян намудани сатҳи равғани муҳаррик ва ***ҳолати часпакии он***	√			√							
5.2. Муайян намудани сатҳи моеъи сардкунанда дар радиатори автокран	√			√							
Элементи 6: Аз назар гузаронидани фишори дохилии шинаи автокран											
6.1. Омода намудани асбоби фишорсанҷ	√			√							
6.2. Муайян намудани фишори максималӣ, муносиб ва тавсияшаванда	√			√							

Навсонӣ (вариативӣ) (муҳити корӣ, вазъият, шароити асосии корӣ)

Таҷҳизоти такягоҳӣ – даврзананда (опорно-поворотное устройство – ОПУ) - ин:	- маҷмӯи конструктивиест, ки аз доираи такягоҳӣ - даврзананда ё тоҷ, наварди мурватчарх ва бадана (тана) иборат аст. Он сарбориро аз қисми ҳаракаткунандаи бардорандаи худкори гидравликӣ БГХ (АГП-автогидроподъёмник) ба қисми беҳаракати он мегузаронад. Дар қисми ҳаракаткунанда ё беҳаракат таҷҳизоте насб карда шудааст, ки якҷоя бо он давр мезанад.
Такягоҳ/пояҳои автокран - ин:	- пояҳои пурқуввати телескопӣ бо такяҳои ҷобаҷокунанда мебошанд. Онҳо ошиқ-маъшукӣ ё сахт ба охири болор (шоҳтир) мустаҳкам карда шудааст, ки ба ҳамвории уфуқӣ бароварда мешаванд.
Часпакии равған - ин:	- ченаки муқовимати он ба ҷараён аст. Ду рақам мавҷуданд, ки часпакии равғанро муайян мекунанд. Якум бо ҳарфи W, ки маънои зимистонаро дорад, ба анҷом мерасад. Ин рақам нишон медиҳад, ки рехтани равған дар ҳарорати паст чӣ гуна аст, масалан ҳангоми ба кор андохтани муҳаррики хунук. Рақами дуюм аз он вобаста аст, ки рехтани равған дар ҳарорати муқаррарии муҳаррик чӣ гуна сурат мегирад.

Номи воҳиди салоҳият	Рамзи воҳиди салоҳият
Гирифтани иҷозат барои иҷрои корҳо	**CI 8343-03-3/01**
Воҳиди салоҳияти мазкур раванди гузаштан аз аттестатсияи давлатӣ ё гирифтани патент ва иҷозатнома барои пешбурди фаъолият ва инчунин гирифтани иҷозат барои иҷрои кор бо назардошти риояи санадҳои меъёрию ҳуқуқии танзимкунандаи соҳаи мазкур тавсиф менамояд.	
Истифодаи воҳиди салоҳияти мазкур: - пеш аз идора кардани автокран.	
Шартҳои қаблӣ (пешакӣ): - CB 01-1/01 Риоя намудани қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ; - CI 8343-01-3/01 Риоя намудани қоидаҳои бехатарии ҳаракат дар роҳ.	

Элементҳои ВС	Меъёрҳои иҷро (МИ) ВС
1. Гузаштан аз аттестатсияи давлатӣ	1.1. Шинос шудан бо тартиби гузаштан аз ***аттестатсияи давлатӣ***. 1.2. Пешниҳод намудани ҳуҷҷатҳои зарурӣ барои гузаштан аз аттестатсияи давлатӣ. 1.3. Шинос шудан бо ***дастурамали истеҳсолӣ барои мошиначии автокран.***
2. Гирифтани патент ва иҷозатнома	2.1. Шинос шудан бо тартиби гирифтани патент ва иҷозатнома. 2.2. Пешниҳод намудани ҳуҷҷатҳои зарурӣ барои гирифтани патент ва иҷозатнома.
3. Гирифтани иҷозат барои кор	3.1. Гирифтани супориш. 3.2. Гузаштани дастурдиҳӣ оид ба ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ. 3.3. Гирифтани роҳхат ва борхат.

Малакаҳои талабшаванда:	- риоя намудани тартиботи дохилии корхона/ташкилот; - омода намудани ҳуҷҷатҳо вобаста ба гузаштан аз аттестатсияи давлатӣ; - ҳамкорӣ намудан бо вазорату идораҳои ваколатдор дар самти назорати идоракунии мошинҳои автокран; - истифода намудани дастурамали истеҳсолӣ барои мошиначии автокран; - ҳамкорӣ намудан бо вазорату идораҳои ваколатдор дар самти додани патент ва иҷозатнома; - дастрас намудани ҳуҷҷатҳои зарурӣ барои гирифтани патент ва иҷозатнома; - ба расмият даровардани ҳуҷҷатҳои зарурӣ барои гирифтани патент ва иҷозатнома.
Донишҳои талабшаванда:	- санадҳои меъёрию ҳуқуқии танзимкунандаи соҳаи нақлиёт ва сохтмон; - санадҳои меъёрию ҳуқуқии таъминкунандаи бехатарии корҳо дар саноат ва соҳаи кӯҳкорӣ; - дастурамали истеҳсолӣ барои мошиначии автокран; - номгӯи ҳуҷҷатҳо барои гирифтани патент ва иҷозатнома; - тартиби гирифтани патент ва иҷозатнома; - тартиби гирифтани иҷозат барои иҷрои корҳо; - тартиби гирифтани роҳхат ва борхат; - дастурамали вазифавии мошиначии автокран.
Муносибати талабшаванда ба кор:	Чунин бояд буд: - бодиққат; - масъул; - ташкилотчӣ; - ташаббускор; - меҳнатдӯст.

Дастур оид ба ҷамъоварии далелҳо

Элементҳо ва меъёрҳои иҷро	Мушоҳидаи бевоситаи раванди кор	Баҳодиҳии маҳсулоти тайёр	Хаттӣ ба саволҳо ҷавоб додан/тестҳо	Шифоҳӣ ба саволҳо ҷавоб додан/Мусоҳиба	Кори лоиҳавӣ	Ҷамъоварии ҳуҷҷатҳо аз рӯи таҳқиқот /case study	Мубоҳиса	Намоишдиҳӣ/рӯнамоӣ (Презентатсия)	Бозии нақшӣ	Далелҳои ҷамъовардаи таълимгиранда/ худбаҳодиҳӣ	Баҳодиҳии тарафи сеюм
Элементи 1: Гузаштан аз аттестатсияи давлатӣ											
1.1. Шинос шудан бо тартиби гузаштан аз ***аттестатсияи давлатӣ***								√			

1.2. Пешниҳод намудани ҳуҷҷатҳои зарурӣ барои гузаштан аз аттестатсияи давлатӣ						√					
1.3. Шинос шудан бо ***дастурамали истеҳсолӣ барои мошиначии автокран***				√							
Элементи 2: Гирифтани патент ва иҷозатнома											
2.1. Шинос шудан бо тартиби гирифтани патент ва иҷозатнома				√				√			
2.2. Пешниҳод намудани ҳуҷҷатҳои зарурӣ барои гирифтани патент ва иҷозатнома				√				√			
Элементи 3: Гирифтани иҷозат барои кор											
3.1. Гирифтани супориш				√			√				
3.2. Гузаштани дастурдиҳӣ оид ба ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ				√			√				
3.3. Гирифтани роҳхат ва борхат				√			√				

Навсонӣ (вариативӣ) (муҳити корӣ, вазъият, шароити асосии корӣ)

Аттестатсияи давлатӣ – ин:	- аз нав санҷиши дониши мошиначии автокран камаш дар 12 моҳ як маротиба гузаронда мешавад ва мошиначиии автокран ва ёрдамчиёни онҳо дар мавридҳое, ки онҳо аз автокранҳои борбардори як навъ ба навъи дигар гузаронда мешаванд, бояд аз нав тайёр карда, аттестатсия гузаранд, барои масалан, аз автокрани 8 то 250 тонна. Дар ин мавридҳо, пеш аз он ки ба онҳо иҷозат дода шавад, онҳо бояд мутобиқи санадҳои меъёрию ҳуқуқии танзимкунандаи соҳаи мазкур аз аттестатсияи давлатӣ гузаранд ё аз рӯи барномаи кутоҳшуда ба омӯзиш фаро гирифта шаванд.
Дастурамали истеҳсолӣ барои мошиначии автокран:	- дар асоси дастурҳои намунавии аз ҷониби Хадамоти назорати давлатии бехатарии корҳо дар саноат ва соҳаи кӯҳкории назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда шуда, метавонанд талаботҳои иловагии аз шароитҳои маҳал бавуҷудомадаи истифодабарии кранҳои тирдор, дастурҳо оид ба нигоҳдорӣ, таъмири автокранҳо, воситаҳои нақлиётӣ ва таҷҳизоти бехатарии онҳоро дошта бошанд.

Номи воҳиди салоҳият	Рамзи воҳиди салоҳият
Муайян кардани майдончаи кории кран	**CI 8343-04-3/01**
Воҳиди салоҳияти мазкур раванди муайян намудани тавсифи кор ва шиносоӣ бо майдончаи кории автокранро барои бехатар иҷро намудани корҳо тавсиф менамояд.	
Истифодаи воҳиди салоҳияти мазкур: - пеш аз оғози кор дар майдончаи корӣ.	

Шартҳои қаблӣ (пешакӣ): - СВ 01-1/01 Риоя намудани қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ; - СI 8343-01-3/01 Риоя намудани қоидаҳои бехатарии ҳаракат дар роҳ.	
Элементҳои ВС	Меъёрҳои иҷро (МИ) ВС
1. Муайян намудани тавсифи кор	1.1. Гирифтани иҷозат барои иҷрои кор. 1.2. Гузаштани дастурдиҳии техникаи бехатарӣ мувофиқи тавсифи кор. 1.3. Гирифтани роҳхат ва борхат.
2. Шинос шудан бо майдончаи кории кран	2.1. Санҷидани майдончаи корӣ бо назардошти риояи талаботи дастури истифодабарии кран ва дастури истеҳсолӣ. 2.2. Муайян кардани ***ҷойи бехатар дар майдончаи корӣ.***

Малакаҳои талабшаванда:	- риоя намудани қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ ҳангоми муайян кардани майдончаи кории кран; - риоя намудани тартиботи дохилии корхона/ташкилот; - муайян кардани бехатарии ҷойи кор; - истифода намудани дастури истифодабарии кран ва дастури истеҳсолӣ; - гузаштан аз дастурдиҳӣ оид ба техникаи бехатарӣ; - интихоб намудани ҷойи кор бо назардошти ҳолати замин, ҳолати хатҳои барқии ҳавоӣ; - гирифтани иҷозат вобаста ба тавсифи кор.
Донишҳои талабшаванда:	- қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ ҳангоми муайян кардани майдончаи кории кран; - дастури истифодабарии кран ва дастури истеҳсолӣ; - дастурамали вазифавии мошиначии автокран; - намудҳои дастурдиҳӣ оид ба техникаи бехатарӣ; - тартиби муайян намудани бехатарии ҷои кор; - уҳдадории мошиначии автокран пеш аз оғози кор, ҳангоми кор ва баъди анҷоми кор бо автокран.
Муносибати талабшаванда ба кор:	Чунин бояд буд: - бодиққат; - масъул; - эҳтиёткор; - ташкилотчӣ; - меҳнатдӯст.

Дастур оид ба ҷамъоварии далелҳо

Элементҳо ва меъёрҳои иҷро	Мушоҳидаи бевоситаи раванди кор	Баҳодиҳии маҳсулоти тайёр	Хаттӣ ба саволҳо ҷавоб додан/тестҳо	Шифоҳӣ ба саволҳо ҷавоб додан/Мусоҳиба	Кори лоиҳавӣ	Ҷамъоварии хуҷҷатҳо аз рӯи таҳқиқот /case study	Мубоҳиса	Намоишдиҳӣ/рӯнамоӣ (Презентатсия)	Бозии нақшӣ	Далелҳои ҷамъовардаи таълимгиранда/ худбаҳодиҳӣ	Баҳодиҳии тарафи сеюм
Элементи 1: Муайян намудани тавсифи кор											
1.1. Гирифтани иҷозат барои иҷрои кор				√							
1.2. Гузаштани дастурдиҳии техникаи бехатарӣ мувофиқи тавсифи кор				√							
1.3. Гирифтани роҳхат ва борхат			√								
Элементи 2: Шинос шудан бо майдончаи кории кран											
2.1. Санҷидани майдончаи корӣ бо назардошти риояи талаботи дастури истифодабарии кран ва дастури истеҳсолӣ	√			√							
2.2. Муайян кардани ҷойи бехатар дар майдончаи корӣ	√			√							

Навсонӣ (вариативӣ) (муҳити корӣ, вазъият, шароити асосии корӣ)

Ҷойи бехатар дар майдончаи корӣ:	- ҳангоми интихоби майдончаи корӣ ба назар гирифта мешавад: - хатҳои интиқоли барқ; - замини ноҳамвор ва номувофиқ; - хонаҳои истиқоматӣ.

Номи воҳиди салоҳият		Рамзи воҳиди салоҳият
Муайян кардани корҳои манъшуда		**CI 8343-05-3/01**
Воҳиди салоҳияти мазкур раванди муайян кардани тавсифи корҳои манъкардашуда ва андешидани чораҳо ҷиҳати пешгирии иҷрои ин корҳо тавсиф менамояд.		
Истифодаи воҳиди салоҳияти мазкур: - пеш аз оғози кори мошиначии автокран.		
Шартҳои қаблӣ (пешакӣ): - CB 01-1/01 Риоя намудани қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ; - CI 8343-03-3/01 Гирифтани иҷозат барои иҷрои корҳо.		
Элементҳои ВС	Меъёрҳои иҷро (МИ) ВС	

1. Муайян намудани тавсифи корҳои манъшуда	1.1. Шинос шудан бо дастурамали вазифавии автокран. 1.2. Муайян намудани ***синфи борҳои хатарнок.*** 1.3. Муайян намудани ***омилҳои хатарноки таъсиркунанда*** ба кормандон ҳангоми борбардорӣ ва борфарорӣ. 1.4. Муайян намудани ***амалиётҳои асосии ба кори кранҳо манъкунанда.***
2. Андешидани чораҳо ҷиҳати пешгирӣ кардани корҳои манъшуда	2.1. Хабардор намудани шахси масъул оид ба корҳои манъшуда. 2.2. Омода намудани ҳисобот оид ба иҷро накардани корҳои манъкардашуда.

Малакаҳои талабшаванда:	- риоя намудани қоидаҳои техникаи бехатарӣ ҳангоми иҷрои кор; - иҷро намудани тартиботи дохилии корхона/ташкилот; - муайян намудани вазн ва ҳаҷми бор; - муайян намудани ҳолатҳои ба саломатӣ таҳдидкунанда; - гирифтани иҷозат барои иҷрои кор; - ҳамкорӣ кардан бо шахсони масъул оид ба техникаи бехатарии ташкилот/корхона; - тартиб додани санад оид ба иҷрои корҳо; - гирифтани роҳхат ва борхат.
Донишҳои талабшаванда:	- хусусиятҳои сохтории кран; - намудҳои кор бо автокран; - уҳдадории мошиначии автокран пеш аз оғози кор; - уҳдадории мошиначии автокран ҳангоми кори кран; - уҳдадории мошиначии автокран дар ҳолатҳои садамавӣ; - вазифа ва ӯҳдадориҳои мошиначии кран пас аз анҷоми кори кран; - омилҳои зарарноки истеҳсолӣ ҳангоми кори мошинаҳои борбардоранда.
Муносибати талабшаванда ба кор:	Чунин бояд буд: - бодиққат; - масъул; - эҳтиёткор; - меҳнатдӯст.

Дастур оид ба ҷамъоварии далелҳо

Элементҳо ва меъёрҳои иҷро	Мушоҳидаи бевоситаи раванди кор	Баҳодиҳии маҳсулоти тайёр	Хаттӣ ба саволҳо ҷавоб додан/тестҳо	Шифоҳӣ ба саволҳо ҷавоб додан/Мусоҳиба	Кори лоиҳавӣ	Ҷамъоварии хуҷҷатҳо аз рӯи таҳқиқот /case study	Мубоҳиса	Намоишдиҳӣ/рӯнамоӣ (Презентатсия)	Бозии нақшӣ	Далелҳои ҷамъовардаи таълимгиранда/ худбаҳодиҳӣ	Баҳодиҳии тарафи сеюм
Элементи 1: Муайян намудани тавсифи корҳои манъшуда											

1.1. Шинос шудан бо дастурамали вазифавии автокран	√			√							
1.2. Муайян намудани ***синфи борҳои хатарнок***	√			√							
1.3. Муайян намудани ***омилҳои хатарноки таъсиркунанда*** ба кормандон ҳангоми борбардорӣ ва борфарорӣ	√			√							
1.4. Муайян намудани ***амалиётҳои асосии ба кори кранҳо манъкунанда***	√			√							
Элементи 2: Андешидани чораҳо ҷиҳати пешгирӣ кардани корҳои манъшуда											
2.1. Хабардор намудани шахси масъул оид ба корҳои манъшуда	√			√							
2.2. Омода намудани ҳисобот оид ба иҷро накардани корҳои манъкардашуда	√			√							

Навсонӣ (вариативӣ) (муҳити корӣ, вазъият, шароити асосии корӣ)

Синфи (класс) борҳои хатарнок – ин:	- маводи тарканда (EM); - маводи тарканда бо хатари таркиши оммавӣ; - газҳои зери фишор, фишурдашуда, моеъ ва гудохташуда; - газҳои заҳрнок; - газҳои оташгиранда (сӯзанда); - моддаҳои сироятӣ; - маводи радиоактивӣ (RM); - дигар моддаҳои хатарнок.
Омилҳои хатарноки таъсиркунанда:	- мошина ва механизмҳои ҳаракаткунанда; - унсурҳои бемуҳофизати ҳаркаткунандаи таҷҳизот; - ҳарорати баланд ё пасти ҳаво; - чанголудӣ ва газнокшавии зиёд; - баландшавии сатҳи ларзиш; - баландшавии ҳаракати ҳаво (вазидани шамол); - сатҳи хатарноки шиддат; - ҷисман монда шудан ва серкории аз ҳад зиёд.
Амалиётҳои асосии ба кори кранҳо манъкунанда:	- бардоштани боре, ки вазни он аз борбардорандагӣ ва ҳангоми баровардашавандагии тир инчунин аз борбардорандагии ниҳоии (максималний) иҷозатдодашуда зиёд аст; - бардоштани бори вазнаш муайяннашудаи ба хок пӯшидашуда ё бетартиб гузошташуда, ях карда ба замин ё дигар ашё часпида; - роҳ надодан ба алвончхӯрии бори бардошташуда; - кашола кардани сутунҳо, симчӯбҳо ва ғайра аз замин; - истифода бурдани крани носоз (ҳамаи носозиҳои дарёфтшуда фавран бартараф карда шаванд); - бардоштани (фаровардан) бор ҳангоми носозии чароғҳои кран ё норасогии чароғонкунии майдони корӣ ҳангоми торикӣ;

	- кор кардан бе такягоҳҳои гузошташуда; - ҷойивазкунонии борҳо бо роҳи кашолакунӣ ё бардоштани он ҳангоми каҷ будани таноби борбардорӣ; - якбора боздоштан ҳангоми бардоштан, фаровардан ё гардиш кардани таҷҳизоти кран; - ба ҳаракат даровардани автокран бо бори бардошташуда; - аз болои одамон гузаронидани борҳо; - кор кардан дар ҳолати бо таноби қатшудаи (пачақшуда) ҳатто як бофтаашон ва зиёда аз он кандашуда ё симҳои кандашуда, ки ин дар қоидаҳои таҷҳизот ва бехатарии истифодабари кранҳои борбардоранда гуфта шудааст; - дар зери хатҳои интиқоли барқ ё дар дигар мавзеъҳои хатарнок бе иҷозатнома (наряд –допуск) корбарӣ намудан.

Номи воҳиди салоҳият		Рамзи воҳиди салоҳият
Омода намудани автокран барои иҷрои кор		**CI 8343-06-2/01**
Воҳиди салоҳияти мазкур раванди шиносоиро бо ҷой/ҳаҷми корҳо ва омодагии автокранро мувофиқи супориши техникӣ тавсиф менамояд.		
Истифодаи воҳиди салоҳияти мазкур: - пеш аз идора кардани автокран.		
Шартҳои қаблӣ (пешакӣ): - CB 01-1/01 Риоя намудани қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ; - CI 8343-01-3/01 Риоя намудани қоидаҳои бехатарии ҳаракат дар роҳ; - CI 8343-03-3/01 Гирифтани иҷозат барои иҷрои корҳо.		
Элементҳои ВС	Меъёрҳои иҷро (МИ) ВС	
1. Шинос шудан бо ҷой/ҳаҷми корҳо	1.1. Муайян кардани ҳаҷми кор. 1.2. Шинос шудан бо шароити гузаронидани кор. 1.3. Муайян кардани сарфиёти сӯзишворӣ мувофиқи супориш.	
2. Омода намудани автокран мувофиқи ***супориши техникӣ***	2.1. Муайян намудани ҳолати коршоямии кран аз рӯи дафтар (журнал). 2.2. Аз назар гузаронидани ғарғараи борбардорӣ (лебедка), тири кран (стрела). 2.3. Аз назар гузаронидани ҳолати боздоштҳо, конструксияи филизии кран. 2.3. Санҷидани коршоямии таҷҳизоти равшаннамоӣ, таҷҳизоти сигналдиҳанда (бимоводиҳанда), боздоракҳои фрикционҳои бортӣ. 2.4. Аз назар гузаронидани батареяи аккумулятор. 2.5. Пур кардани зарфи сӯзишворӣ. 2.6. Аз назар гузаронидани автокран бо мақсади дарёфти ашёҳои бегона.	

Малакаҳои талабшаванда:	- риоя намудани қоидаҳои зидди сӯхтор ҳангоми пур кардани сӯзишворӣ; - рехтани маводи равғанҳои молиданӣ ва моеъҳои махсус, бо риоя кардани талаботи экологӣ ва бехатарӣ; - санҷидани ҳолати техникии автокран; - омода намудани автокран барои иҷрои корҳои махсусан мураккаб;

	- санҷидани коршоямии чароғҳо, таҷҳизоти бимодводиҳанда, боздоракҳои фриксионии бортӣ; - муътақид будан, ҷиҳати набудани ашёҳои бегона дар ҷӯзъҳои гардишхурандаи муҳаррик, суръатқуттӣ, интиқоли лабавӣ (барабани симтаноб (трос)-ҳо бо навардҳои ғарғара) ва тири ақиб; - гирифтани сӯзишворӣ мувофиқи ҳаҷми корҳо; - пур кардани ҳуҷҷатҳо оид ба додан (қабули) сӯзишворӣ ё маводи равғанҳои молиданӣ; - санҷидани маҳкамии қисмҳо ва механизмҳои автокран; - бартараф кардани камбудиҳо дар маҳкамкунии ҷузъҳо, механизмҳои автокран.
Донишҳои талабшаванда:	- қоидаҳои ҳифзи меҳнат, техникаи бехатарӣ ва чорабиниҳои зидди сӯхтор, ҳангоми кор бо автокран; - қоида ва меъёрҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ ҳангоми кор, бо моеъҳои сӯзишворӣ; - дастур оид ба истифодабарии автокран; - қоидаҳои хизматрасонии техникии автокран; - талабот ба сӯзишворӣ, равғанҳои молиданӣ ва моеъҳои махсус; - хусусият, қоидаи нигоҳдорӣ ва истифодаи маводи сӯзишвории молиданӣ ва сӯзишвориҳои техникӣ; - қоидаҳои истифодабарӣ ва хизматрасонии техникии дастгоҳҳои анборҳои нафтӣ; - усулҳои кам кардани сарфаи маводи сӯзишворӣ ва равғанҳои молиданӣ; - навъи автокранҳо ва шартҳои истифодаи онҳо; - намуд ва тарзи ҳаракати автокран.
Муносибати талабшаванда ба кор:	Чунин бояд буд: - бодиққат; - масъул; - эҳтиёткор; - сарфакор; - меҳнатдӯст.

Дастур оид ба ҷамъоварии далелҳо

Элементҳо ва меъёрҳои иҷро	Мушоҳидаи бевоситаи раванди кор	Баҳодиҳии маҳсулоти тайёр	Хаттӣ ба саволҳо ҷавоб додан/тестҳо	Шифоҳӣ ба саволҳо ҷавоб додан/Мусоҳиба	Кори лоиҳавӣ	Ҷамъоварии ҳуҷҷатҳо аз рӯи таҳқиқот /case study	Мубоҳиса	Намоишдиҳӣ/рӯнамоӣ (Презентатсия)	Бозии нақшӣ	Далелҳои ҷамъовардаи таълимгиранда/ худбаҳодиҳӣ	Баҳодиҳии тарафи сеюм
Элементи 1: Шинос шудан бо ҷой/ҳаҷми корҳо											
1.1. Муайян кардани ҳаҷми кор								√			

1.2. Шинос шудан бо шароити гузаронидани кор				√							
1.3. Муайян кардани сарфиёти сӯзишворӣ мувофиқи супориш				√							
Элементи 2: Омода намудани автокран мувофиқи ***супориши техникӣ***											
2.1. Муайян намудани ҳолати коршоямии кран аз рӯи дафтар (журнал)	√			√							
2.2. Аз назар гузаронидани ғарғараи борбардорӣ (лебедка), тири кран (стрела)	√			√							
2.3. Аз назар гузаронидани ҳолати боздоштҳо, конструксияи филизии кран	√			√							
2.3. Санҷидани коршоямии таҷҳизоти равшаннамоӣ, таҷҳизоти сигналдиҳанда (бимоводиҳанда), боздоракҳои фриксионҳои бортӣ	√			√							
2.4. Аз назар гузаронидани батареяи аккумулятор	√			√							
2.5. Пур кардани зарфи сӯзишворӣ	√			√							

Навсонӣ (вариативӣ) (муҳити корӣ, вазъият, шароити асосии корӣ)

Супориши техникӣ – ин:	- ҳуҷҷат бо нишондоди ҳаҷми кор, ки ба бригадир/роҳбар ва ё фармоишгар пешниҳод шудааст.

Номи воҳиди салоҳият	Рамзи воҳиди салоҳият
Ба ҳолати корӣ даровардани автокран дар майдончаи корӣ	**CI 8343-07-2/01**

Воҳиди салоҳияти мазкур раванди ташкили ҷои кор, аз худ намудани бакордарории пайдарпай ва идоракуниро бо фишангҳо ва педалҳо ҳангоми кор бо намудҳои асосии таҷҳизоти кории автокран бо назардошти риояи техникаи бехатарӣ тавсиф менамояд.

Истифодаи воҳиди салоҳияти мазкур:
- ҳангоми омода кардани автокран дар майдончаи корӣ.

Шартҳои қаблӣ (пешакӣ):
- CB 01-1/01 Риоя намудани қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ;
- CI 8343-01-3/01 Риоя намудани қоидаҳои бехатарии ҳаракат дар роҳ;
- CI 8343-03-3/01Гирифтани иҷозат барои иҷрои корҳо;
- CI 8343-05-3/01 Муайян кардани корҳои манъшуда;
- CI 8343-06-3/01 Омода намудани автокран барои иҷрои кор.

Элементҳои ВС	Меъёрҳои иҷро (МИ) ВС
1. Гирифтани иҷозат барои иҷрои корҳо	1.1. Гирифтани дастур оид ба ташкили ҷои кор ва бехатарии кор. 1.2. Гузаштани дастури муқаддимавӣ оид ба идоракунии бехатари автокран.

	1.3. Санҷидани ҳолати кории автокран ва ба кор омода кардани он.
2. Шиносоӣ бо узвҳои идоракунии автокран	2.1. Танзим намудани курсии нишаст ва узвҳои идоракунанда барои муқаррар намудани ҳолати кории мувофиқ. 2.2. Омӯхтани узвҳои идоракунӣ ва функсияи онҳо. 2.3. Омӯхтани нишондодҳои ***асбобҳои назоратӣ-ченкунанда.***
3.Омода кардани автокран дар майдончаи корӣ	3.1. Иҷро намудани амалиётҳои тайёрӣ пеш аз ба кор омодакунӣ. 3.2. Гузаронидани ба кор омодакунии муҳаррик дар ҳаракати ғайрикорӣ. 3.3. Гузаронидани ба кор омодакунии муҳаррик бо сарборӣ.

Малакаҳои талабшаванда:	- риоя кардани қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ; - иҷро кардани талаботи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ; - иҷро кардани қоидаҳои дохили корхона; - гузаштани дастур оид ба ташкили ҷои кор, идоракунии бехатарии автокран; - гирифтани иҷозат барои кор; - кор кардан дар зери назорати бевоситаи роҳбарият; - омӯхтани сохтори кабина; - танзим намудани курсӣ ва таҷҳизоти идоракунӣ барои ташкил намудани ҳолати кории мувофиқ; - шинос шудан бо асбобҳо ва функсияҳои узвҳои идоракунандаи автокран; - санҷидани сатҳи равған дар картери муҳаррик, дар танапояи (корпуси) насоси равған ва ҳавотозакунак, дар чанаки системаи гидравликӣ ва таҷҳизоти такягоҳӣ – даврзананда; - иҷро намудани талабот оид ба таъмини бехатарӣ ҳангоми кор бо автокран, ҳангоми рондани он.
Донишҳои талабшаванда:	- қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ; - қоидаҳои омодакунии муҳаррики гашти озод дар тӯли 15 дақиқа; - қоидаҳои омодакунии муҳаррик бо сарборӣ, яъне системаҳои гидравликӣ дар тӯли 20 дақиқа; - қоидаҳои ҳаракат дар роҳ; - дастур оид ба бехатарӣ аз зиддисӯхтор; - тартиби ташкили шароит барои иҷрои кор; - талабот барои гирифтани иҷозат барои кор; - таъиноти узвҳои идоракунӣ, асбобҳо ва индикаторҳо; - амалҳое, ки ҳангоми ба кор даромадани сигналдиҳандаҳои садамавӣ, нишондиҳандаҳои садамавии асбобҳо; - тартиби пайдарпай ба кор андохтани фишангҳо ва педалҳо ҳангоми кор бо намудҳои асосии таҷҳизоти корӣ; - тартиби амал ҳангоми идора кардани автокран.
Муносибати талабшаванда ба кор:	Чунин бояд буд: - бодиққат; - масъул; - ташаббускор; - эҳтиёткор.

Дастур оид ба ҷамъоварии далелҳо

Элементҳо ва меъёрҳои иҷро	Мушоҳидаи бевоситаи раванди кор	Баҳодиҳии маҳсулоти тайёр	Хаттӣ ба саволҳо ҷавоб додан/тестҳо	Шифоҳӣ ба саволҳо ҷавоб додан/Мусоҳиба	Кори лоиҳавӣ	Ҷамъоварии хуҷҷатҳо аз рӯи таҳқиқот /case study	Мубоҳиса	Намоишдиҳӣ/рӯнамоӣ (Презентатсия)	Бозии нақшӣ	Далелҳои ҷамъовардаи таълимгиранда/ худбаҳодиҳӣ	Баҳодиҳии тарафи сеюм
Элементи 1: Гирифтани иҷозат барои иҷрои корҳо											
1.1. Гирифтани дастур оид ба ташкили ҷои кор ва бехатарии кор	√		√								
1.2. Гузаштани дастури муқаддимавӣ оид ба идоракунии бехатари автокран	√							√			
1.3. Санҷидани ҳолати кории автокран ва ба кор омода кардани он	√						√				
Элементи 2: Шиносоӣ бо узвҳои идоракунии автокран											
2.1. Танзим намудани курсии нишаст ва узвҳои идоракунанда барои муқаррар намудани ҳолати кории мувофиқ	√			√							
2.2. Омӯхтани узвҳои идоракунӣ ва функсияи онҳо	√			√							
2.3. Омӯхтани нишондодҳои ***асбобҳои назоратӣ-ченкунанда***	√			√							
Элементи 3: Омода кардани автокран дар майдончаи корӣ											
3.1. Иҷро намудани амалиётҳои тайёрӣ пеш аз ба кор омодакунӣ	√		√								
3.2. Гузаронидани ба кор омодакунии муҳаррик дар ҳаракати ғайрикорӣ	√			√							
Гузаронидани ба кор омодакунии муҳаррик бо сарборӣ	√		√								

Навсонӣ (вариативӣ) (муҳити корӣ, вазъият, шароити асосии корӣ)

Асбоби назоратӣ-ченкунанда – ин:	- таҷҳизоте, ки барои гирифтани нишондиҳандаҳои ченаки андозаи физикавӣ дар доираи муқарраргардида ва коркарди сигнали иттилоотии ченшаванда дар шакли дастрас барои қабули бевоситаи оператор муқаррар шудааст. Асбоби назоратӣ-ченкунандаи автокран барои назорат ва тасвир намудани иттилоот оид ба андозаҳои ҷории нишондодҳои сӯзишворӣ, системаи гидравликӣ ва таҷҳизотҳои барқӣ, инчунин барои сабти ин иттилоот дар хотираи озоди нерӯбар барои таҳлили минбаъдаи компютерӣ, пешбинӣ шудааст.

Номи воҳиди салоҳият	Рамзи воҳиди салоҳият
Тайёр кардани таҷҳизоти борбардорӣ ва борфарории автокран	**CI 8343-08-3/01**
Воҳиди салоҳияти мазкур раванди интихоб намудани таҷҳизоти борбардорӣ ва борфарории автокран ва санҷиши коршоямии онҳоро бо назардошти риояи техникаи бехатарӣ ва талаботи борбардорӣ ва борфарорӣ тавсиф менамояд.	
Истифодаи воҳиди салоҳияти мазкур: - ҳангоми тайёр кардани таҷҳизоти борбардорӣ ва борфарории автокран.	
Шартҳои қаблӣ (пешакӣ): - CB 01-1/01 Риоя намудани қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ; - CI 8343-01-3/01 Риоя намудани қоидаҳои бехатарии ҳаракат дар роҳ; - CI 8343-03-3/01Гирифтани иҷозат барои иҷрои корҳо; - CI 8343-06-3/01Омода намудани автокран барои иҷрои кор.	

Элементҳои ВС	Меъёрҳои иҷро (МИ) ВС
1. Интихоб намудани таҷҳизоти борбардорӣ ва борфарории автокран	1.1. Муайян намудани ҳаҷм ва вазни бор. 1.2. Интихоб намудани ***намудҳои асосии борбандҳо*** мувофиқи борҳо. 1.3. Интихоб намудани ***таҷҳизоти борбандии махсус (траверс).***
2. Санҷидани коршоямии таҷҳизоти борбардорӣ ва борфарории автокран	2.1. Санҷидани элементҳои таҷҳизоти борбандии махсус. 2.2. Санҷидани ҳолати танобҳои таҷҳизоти борбандии махсус.

Малакаҳои талабшаванда:	- риоя намудани техникаи бехатарӣ ва талаботи борбардорӣ ва борфарорӣ; - интихоб намудани таҷҳизоти борбардорӣ ва борфарории мувофиқ; - истифода намудани аломатҳои огоҳикунанда ҳангоми иҷрои корҳои борбардорӣ ва борфарории автокран; - кор кардан бо борҳои вазнин ва калонҳаҷм; - кор кардан дар шароитҳои шахр; - кор кардан дар ҷойҳои дастнорас; - кор кардан дар ҷойҳои иқлими релефи душвор.
Донишҳои талабшаванда:	- қоидаҳои техникаи бехатарӣ ва талаботи борбардорӣ ва борфарорӣ; - сохт, таъинот ва истифодабарии борбандҳо (таноб); - намудҳои борбандҳо ва тартиби истифодабарии онҳо; - қоидаҳо ва тартиби насбкунии танобҳо ва қисмҳои мустаҳкамкунанда;

	- вазифа ва сохти симтанобҳо; - меъёрҳои сақаткунии танобҳои пӯлодӣ.
Муносибати талабшаванда ба кор:	Чунин бояд буд: - бодиққат; - масъул; - эҳтиёткор; - сарфакор; - меҳнатдӯст.

Дастур оид ба ҷамъоварии далелҳо

Элементҳо ва меъёрҳои иҷро	Мушоҳидаи бевоситаи раванди кор	Баҳодиҳии маҳсулоти тайёр	Хаттӣ ба саволҳо ҷавоб додан/тестҳо	Шифоҳӣ ба саволҳо ҷавоб додан/Мусоҳиба	Кори лоиҳавӣ	Ҷамъоварии хуҷҷатҳо аз рӯи таҳқиқот /case study	Мубоҳиса	Намоишдиҳӣ/рӯнамоӣ (Презентатсия)	Бозии нақшӣ	Далелҳои ҷамъовардаи таълимгиранда/ худбаҳодиҳӣ	Баҳодиҳии тарафи сеюм
Элементи 1: Интихоб намудани таҷҳизоти борбардорӣ ва борфарории автокран											
1.1. Муайян намудани ҳаҷм ва вазни бор	√			√							
1.2. Интихоб намудани ***намудҳои асосии борбандҳо*** мувофиқи борҳо	√			√							
1.3. Интихоб намудани ***таҷҳизоти борбандии махсус (траверс)***	√		√								
Элементи 2: Санҷидани коршоямии таҷҳизоти борбардорӣ ва борфарории автокран											
2.1. Санҷидани элементҳои таҷҳизоти борбандии махсус	√			√							
2.2. Санҷидани ҳолати танобҳои таҷҳизоти борбандии махсус	√			√							

Навсонӣ (вариативӣ) (муҳити корӣ, вазъият, шароити асосии корӣ)

Намудҳои асосии борбандҳо - инҳо:	- арғамчинӣ; - текстилӣ; - занҷирӣ.
Таҷҳизоти борбандии махсус (траверс):	- борбардорандаҳои хаттии аз гӯшакҳои мобайнӣ бардошташаванда (ЛТЦ); - борбардорандаи хаттӣ бо чанбаракҳои ивазшаванда (ТЛЦТ); - борбандҳои хаттӣ бо борбардорандагии канорӣ (ТЛК); - борбандҳои Н-монанд бо гӯшаҳои рӯйпӯшдории

	ҷудошаванда; - борбандҳои Н-монанд; - чангак (спредер) бо бардорандагӣ аз гӯшаҳо ТСК; - чангак (спредер) бо бардорандагӣ аз миёна; - борбандҳои хаттӣ барои бардоштани қубурҳо ва борҳои силиндрӣ; - борбандҳои хаттӣ барои бардоштани плитаҳои дарунхолӣ; - борбандҳои нимавтоматӣ барои бардоштани контейнерҳо; - борбандҳои нимавтоматӣ барои бардоштани контейнерҳо; - борбандҳои дастӣ барои контейнерҳо; - овезаи кашакдор барои боркунанда (погрузчик-мошини худрави боркунанда); - овезаҳои болорӣ; - борбанди борғасбкунандаи ваккумӣ (FEZER).

Ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ

Ҳифзи меҳнат

Ба кори мошиначии автокран коргари синусоли на камтар аз 18 сола, ки тайёрии зарурии назариявӣ ва амалӣ дорад, аз муоинаи тиббӣ гузаштааст, ҳолати саломатиаш хуб аст, дастури муқаддимавӣ ва ибтидоиро оид ба ҳифзи меҳнат дар ҷойи корӣ гузаштааст, инчунин аз аттестатсия гузаронида шудааст ва шаҳодатномаи ҳуқуқи рондани автокранро дорад, роҳ дода мешавад.

Мошиначии автокран, ки корҳои борбардориву борфарорӣ ва хизматрасонии техникии автокранро иҷро мекунад, бояд аз омӯзиш, санҷиши дониш гузарад, меъёр ва қоидаҳои корро бо автокран риоя намояд.

Мошиначии автокран дар давоми сол бояд на камтар аз як бор аз омӯзиш ва санҷиши дониш гузарад (аттестатсияи давлатӣ), талаботи ҳифзи меҳнатро донад ва барои иҷрои корҳои хатарноки дараҷаи баланд иҷозатнома дошта бошад.

Ҳангоми кор баъзе омилҳо таъсири мусбӣ расонида метавонанд:

- қисмҳои ҳаракаткунанда ва гардишёбандаи автокран (кабина, тасмачарх, чархи маҳдудкунандаи суръат, бастак (кӯпала ва ғайра.);
- ҷойгиршавии минтақаи корӣ дар гармӣ ва хунукӣ (масалан кор дар майдончаи ҷойи холии кушода, дар чоҳ ва ғайра);
- ҷараёни барқ, ки дар ҳолати расиши кӯтоҳ метавонад ба бадани одам таъсир расонад;
- шароити ғайриқаноатбахши иқлим, мавҷудияти бодғар.

Мошиначии автокран бояд донад, ки автокран то ба истифодабарӣ додан бояд аз қайди хадамоти назорати техникӣ гузарад, ҳамчунин ташхиси техникии автокран бояд дар ҳолатҳои зайл гузаронида шавад:

- баъди хизматрасонии техникӣ ва қайди вай дар хадамоти назорати техникӣ;
- даврӣ, баъди ҳар 12 моҳ;
- баъди таъмиру таҷдиди механизмҳои автокран.

Мошиначии автокран бояд донад, ки ташхиси техникии автокран аз ҷониби назоратчии мақомоти маҳалии назорати техникӣ бо иштироки намояндаи корфармо ва шахсоне, ки барои дар ҳолати дурустӣ ва бехатар амал кардани автокран масъул мебошанд, гузаронида шавад.

Барои пешгирии имконоти рӯх додани сӯхтор мошиначии автокран бояд худаш талаботи бехатарӣ аз сӯхторро риоя кунад ва нагузорад, ки дигарон ин талаботро вайрон кунанд аз ҷумла, кашидани тамоку дар кабина манъ аст.

Мошиначии автокран вазифадор аст, ки интизоми меҳнат, интизоми истеҳсолӣ ва қоидаҳои тартиботи меҳнатии дохиларо риоя кунад.

Мошиначии автокран бояд реҷаи корӣ ва вақти истироҳати муқарраргардидаро риоя намояд.

Талаботи ҳифзи меҳнат пеш аз оғози кор

Пеш аз оғози кор мошиначии автокран барои ҳимоя аз таъсиррасонии омилҳои хатарнок ва моддаҳои зараррасони истеҳсолӣ, бояд либоси махсус пӯшад. Либоси махсус бояд тоза буда, андозаи мувофиқ дошта бошад ва ҳангоми ҳаракат монеа эҷод накунад.

Пеш аз оғози кор ба мошиначии автокран лозим меояд, ки асбоб ва лавозимоти борбардорӣ ва борфарорӣ, ки минбаъд дар кор истифода мебарад, аз назар гузаронад ва ба коршоямии онҳо бовар дошта бошад.

Мошиначии автокран набояд ба кор шурӯъ кунад, агар мӯтақид бошад, ки бехатарӣ дар ҷойи кор барои иҷрои супоришҳои додашуда таъмин карда нашудааст.

Талаботи ҳифзи меҳнат ҳангоми кор

Азназаргузаронии автокранро мошиначии автокран бояд бо ҳамроҳии механик-назоратчӣ ва ё бо ҳамкорӣ бо мутахассис оид ба техникаи бехатарӣ гузаронад, натиҷаҳои азназаргузаронии автокранро дар китоби муоинаи даврӣ кайд кунад.

Мошиначии автокран бояд донад, ки мақсади азназаргузаронии автокран муайян ва бартараф кардани носозиҳо ва ҳолати бехатарии кори онро таъмин месозад.

Ҳангоми азназаргузаронии кабина ва дигар қисмҳои автокран, бояд ҳатман қоидаҳои техникаи бехатарӣ риоя карда шаванд.

Дастурдиҳӣ ба таълимгирандагон

Вобаста ба тахассус, гузаронидани дастурдиҳии таълимгирандагон талаботи худро дорад. Мисол, омӯзгори таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ пеш аз ҳар машғулиятҳои амалӣ ба таълимгирандагон дастурдиҳии ҷориро оид ба ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ мегузаронад ва дар дафтари қайди ТБ оид ба гузаронидани он сабт мекунад. Ғайр аз ин, намудҳои махсуси дастурдиҳӣ мавҷуд аст, ки пеш аз баромадан ба таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ гузаронида мешаванд. Ба шахсоне, ки аз дастурдиҳӣ, омӯзиш ва санҷиши дониш оид ба ҳифзи меҳнат нагузаштаанд, барои баромадан ба таҷрибаомӯзӣ иҷозат дода намешавад.

Талабот ба довталабон

Хоҳишмандоне, ки мехоҳанд касби «Мошиначии автокран»-ро омӯзанд ва салоҳияти сатҳи 3- юми ТМТ Ҷумҳурии Тоҷикистонро азхуд кунанд, бояд ба талаботи умумии зерин ҷавобгӯ бошанд:

- маҳорати ба таври шифоҳӣ ва хаттӣ муошират кардан;
- пешниҳод кардани ҳуҷҷатҳо мувофиқи талаботи муассисаи таълимӣ;
- доштани шаҳодатномаи ронандагӣ мувофиқи дараҷаи муайяншуда;
- гузаштан аз муоинаи тиббӣ.

Талабот ба омӯзгорон

Омӯзгороне, ки сатҳи 3-юми ТМТ Ҷумҳурии Тоҷикистонро аз рӯи касби «Мошиначии автокран» меомӯзонанд, бояд ба талаботи умумии зерин ҷавобгӯ бошанд:

- донишҳои касбии дидактикӣ ва методологияи ТАС доштан;
- методикаи таълими салоҳиятҳоро доро будан;
- на кам аз 5 соли таҷрибаи кории мошиначии автокран доштан;
- ҷисмонӣ ва равонӣ солим будан;
- паст набудани сатҳи тахассусии омӯзгор аз сатҳи 4 - уми ТМТ Ҷумҳурии Тоҷикистон барои дарсдиҳӣ дар муассисаи таълимии ТИКТО;
- аз муоинаи тиббӣ гузаштан.

Рӯйхати асбоб, таҷҳизот ва масолеҳҳои зарурӣ

Номгӯйи асбоб, таҷҳизот ва масолеҳҳои зарурӣ барои таълими на зиёда аз 25 таълимгиранда (∞ - ҳангоми зарурат).

Асбобҳо	Миқдор	**Таҷҳизот**	Миқдор	**Мавод/дигар лавозимот**	Миқдор
Калидҳо (печмухрагӣ, бозшаванда)	5 даста	Телферҳо	1 адад	Сӯхторхомӯшкунак	∞
Асбобҳои асосӣ		Тренажер барои автокран	2 адад	Доруқуттӣ	
Маҷмӯйи калидҳо	5 даста	Таҷҳизоти маҳдудкунии борбардорӣ	1 адад	Таноби кашанда	∞
Домкрат	5 даста			Сӯҳон	∞
Лампаи равшанидиҳӣ	5 даста			Аломатҳои огоҳикунанда	∞
Болға, путк	5 даста			Аломатҳои бозист	∞
Монтировка	5 даста			Таноб (канат)-и борбардор	∞
Қабатакҳо (Прокладкаҳо)	5 адад			Страпҳои гуногун	∞
Баллон (шинаи эҳтиётӣ)	5 адад			Лампаи лаҳимкорӣ	∞
Шприц барои равғанмолӣ	5 адад			Маводи зидди сӯхтор	∞

				Литол	∞
				Веретёнка	∞
				Солидол	∞
				Нигрол	∞
				Равған	∞
				Солярка	∞
				Бензин	∞
				Антифриз	∞
				Антикор (барои зангзанӣ)	∞
Мавод		**Таҷҳизоти таълимӣ**		**Лавозимоти дафтардорӣ**	
Маводи зидди сӯхтор		Проектор	1 адад	Коғази А4	1 баст
Литол		Флипчарт	1 адад	Дафтар (журнал)	25 адад
Веретёнка		Тахта	10 адад	Маркер	1 баст
Солидол		Компютерҳо	25 адад	Флипчарт	4 адад
Нигрол		Экран	1 адад	Қалам	25 адад
Равған		Тахтаи электронӣ/ интерактивӣ	1 адад	Блокнот	25 адад
Солярка				Маводи таълимӣ	
Бензин				Стандарти салоҳиятҳо	5 адад
Антифриз				Барномаи таълимии модулӣ	5 адад
Антикор (барои зангзанӣ)				Дастур	∞
				Китобҳо	25 адад
				Видео (CD)	∞

Вазорати меҳнат,
муҳоҷират ва шуғли аҳолии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Funded by
the European Union

СТАНДАРТИ САЛОҲИЯТҲО

Соҳа: **Сохтмон**

Касб: **Мошиначии автокран**

Рамзи касб (СБТМ-08/ISCO-08):**CI 8343**

Миқдори воҳидҳои салоҳият: **6**

Сатҳи Таснифоти миллии тахассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон: **4**

Тафсир: **01/соли 2024**

САЛОҲИЯТ
ТРЕНИНГ
МАҲОРАТ
ДОНИШ
РУШД
МАЛАКА
ОМӮЗИШ
ТАҶРИБА

Рӯйхати воҳидҳои салоҳиятҳои касби «Мошиначии автокран» сатҳи 4-уми Таснифоти миллии тахассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон

Рамзи воҳидҳои салоҳиятҳо	Номгӯйи воҳидҳои салоҳиятҳо
Воҳидҳои салоҳиятҳои касбӣ	
CI 8343-09-4/01	Муайян намудани тавсифи техникии автокран
CI 8343-10-4/01	Иҷро намудани корҳои борбардорӣ ва борфарорӣ мувофиқи фармони стропалчӣ
CI 8343-11-4/01	Бартараф кардани носозиҳо ҳангоми иҷрои корҳои борбардорӣ
CI 8343-12-4/01	Санҷидани найчаҳои моеъгузарон ва бартараф кардани нуқсонҳо
CI 8343-13-4/01	Гузоштани автокран дар ҷойи махсуси муайянкардашуда
CI 8343-14-4/01	Супоридани роҳхат ба сармеханик

Малакаҳои бокортаъминкунии касби «Мошиначии автокран», сатҳи 4-уми Таснифоти миллии тахассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон

Малакаҳои бакортаъминкунӣ	**Малакаҳое, ки корфармоён ҳамчун зарурӣ муайян мекунанд**
Муоширате, ки ба самаранок ва мутаносиб (мавзун) будани муносибатҳо байни ҳамкорон ва мизоҷон/фармоишгарон мусоидат менамояд	- муошират бо ҳамкорон ва мизоҷон/фармоишгарон барои мушаххас муайян кардани талаботи онҳо; - пешниҳоди иттилооти мушаххас ва аниқ ба мизоҷон/фармоишгарон барои бадаст овардани ҳамдигарфаҳмӣ; - мубодилаи иттилоот бо ҳамкорон; - тафсир (интерпретатсия)-и шарҳи иттилооти шифоҳӣ ва хаттӣ оид ба талаботи мизоҷ барои таъмини кори самаранок.
Кор дар даста, ки ба муносибатҳои кории самаранок ва дастоварди натиҷаҳо мусоидат менамояд	- кор бо менеҷерони корхона ва таъминкунандагон; - фаҳмиши мақсадҳо барои бадастории сифати хизматрасонӣ; - фаҳмиши нақши шахсӣ дар даста барои қонеъ гардонидани талаботи ҳамкорон ва мизоҷон; - кор кардан ба сифати аъзои даста барои бадастории мақсадҳои гузошта.
Маҳорати ҳал намудани мушкилоте, ки барои ба даст овардани натиҷаҳои самаранок мусоидат менамояд	- пешбинӣ ва мушаххас кардани мушкилот, ки метавонанд дар раванди фаъолият бавуҷуд оянд; - ҳал кардани мушкилот бо роҳи тасҳеҳи қобили қабул мутобиқ ба талабот ва дархости мизоҷон; - масъулият аз ҳалли мустақилонаи мушкилот ё мурочиат ба менеҷерон ва роҳбарони корхона бо ин мақсад; - муайянкунии қаблии мушкилоти баҳрабардории пояи моддӣ-техникӣ.
Ташаббус ва уҳдаборӣ, ки барои бадастоварии натиҷаҳои инноватсионӣ (навоварона) мусоидат менамояд	- зоҳир намудани ташаббускории зарурӣ дар хизматрасонии ҳамкорон ва мизоҷон барои таъмин намудани кори самаранок; - мутобиқшавӣ ба вазъият ва мушкилоти бавуҷудомада бо роҳи ташаббускорӣ ва амалӣ кардани қарорҳои эҷодӣ; - беҳтар кардани сифати маҳсулот ва хизматрасонӣ барои корхона ва мизоҷони он.
Банақшагирӣ ва ташкили	- ҷамъи иттилоот оид ба мизоҷон, маҳсулот ва

фаъолияте, ки банақшагирии стратегии дарозмуҳлат ва кӯтоҳмуддатро таъмин менамояд.	таъминкунандагон бо таҳлили минбаъда барои таъмини кори самаранок; - ҷамъ, ҷудо, таҳлил ва ҷамъбаст кардани иттилооти махсуси мувофиқ барои қонеъ гардонидани дархост/талаботи дастаи муайяни мизоҷон; - иштирок барои мунтазам беҳтар кардан ва ташаккул додани фаъолият бо дарназардошти муваффақият ва норасоиҳои маҳсулот/хизматрасониҳои пешниҳодшуда.
Худидоракуние, ки ба қаноатмандӣ ва рушди кормандон мусоидат менамояд	- дарк кардани уҳдадориҳои худ ва нақши шахсӣ; - ташкили самараноки вақти кории худ; - муқаррар ва ҷобаҷокунии афзалиятҳо дар фаъолияти худ; - таҳлили натиҷаҳои кори худ оид ба хизматрасонӣ нисбат ба талаботи мизоҷон/фармоишгарон ва ҳамкорон; - робитаи мутақобила бо роҳбарият.
Омӯзише, ки ба мунтазам ташаккулёбии фаъолияти кормандон/ширкатҳо ва ноил шудан ба натиҷаҳои мусбӣ мусоидат менамояд	- дарккунии дониш ва малакаҳои шахсӣ, паҳлӯҳои қавӣ ва заифи худ ҳамчун мутахассис; - масъулият барои рушди шахсии касбӣ; - ҷустуҷӯи иттилоот ва имкониятҳои таълим бо истифодаи як қатор воситаҳо барои мунтазам ва фаъолона нав кардани донишҳои умумӣ ва махсус оид ба хизматрасонӣ.
Технологияе, ки барои ҳалли самараноки вазифаҳо мусоидат менамояд	- дарки имконияти технологияҳои муосир барои омодагӣ ва пешниҳоди хизматрасонии сифатноки мизоҷон; - маҳорати интихоб ва истифодаи технологияҳои самаранок мувофиқи мақсад ва вазифаҳо.

Воҳидҳои салоҳиятҳои касбӣ

Номи воҳиди салоҳият	Рамзи воҳиди салоҳият
Муайян намудани тавсифи техникии кран	**CI 8343-09-4/01**
Воҳиди салоҳияти мазкур раванди шинос шудан бо хусусиятҳои асосии техникии кранҳои борбардор ва муайян намудани тасниф аз рӯи иқтидори борбардории автокранҳо пеш аз истифодабарии онҳо тавсиф менамояд.	
Истифодаи воҳиди салоҳияти мазкур: - пеш аз истифодабарии автокран.	
Шартҳои қаблӣ (пешакӣ): - ТС 05-2/01 Истифода бурдани технологияи иттилоотӣ-компютерӣ; - CI 8343-03-3/01 Гирифтани иҷозат барои иҷрои корҳо; - CI 8343-06-3/01 Омода намудани автокран барои иҷрои кор; - CI 8343-08-3/01 Тайёр кардани таҷҳизоти борбардорӣ ва борфарории автокран.	

Элементҳои ВС	Меъёрҳои иҷро (МИ) ВС
1. Шинос шудан бо хусусиятҳои асосии техникии кранҳои борбардор	1.1. Истифода намудани маълумотномаи техникии автокран. 1.2. Шинос шудан бо ***хусусиятҳои асосии техникии кранҳои борбардор.***
2. Муайян намудани тасниф аз рӯи иқтидори борбардории онҳо	2.1. Муайян намудани иқтидори борбардории автокранҳо. 2.2. Муайян намудани ***тавсифномаи техникии тирҳо ва борбардорандагӣ***.

Малакаҳои талабшаванда:	- риоя намудани қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ; - риоя намудани тартиботи дохилии корхона/ташкилот; - истифода намудани дастурҳо оид ба истифодабарии кран дар қатори ифодаи “ҳаракатовари кран” ифодаи “ҳаракатовари механизмҳои иҷрокунандаи кран” ё ба таври оддӣ “ҳаракатовари механизмҳо”; - муайян намудани вазн ва ҳаҷми бор; - муайян намудани ҳолатҳои ба саломатӣ таҳдидкунанда; - гирифтани иҷозат барои иҷрои кор; - ҳамкорӣ кардан бо шахсони масъул оид ба техникаи бехатарии ташкилот/корхона; - тартиб додани санад оид ба иҷрои корҳо; - гирифтани роҳхат ва борхат.
Донишҳои талабшаванда:	- қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ; - намудҳои автокран ва тартиби истифодабарии онҳо; - сохти автокран; - хусусиятҳои сохтории кран; - намудҳои кор бо автокран; - уҳдадории мошиначии автокран ҳангоми кори кран; - уҳдадории мошиначии автокран дар ҳолатҳои садамавӣ; - вазифа ва ӯҳдадориҳои мошиначии кран пас аз анҷоми кори кран.
Муносибати талабшаванда ба кор:	Чунин бояд буд: - бодиққат; - масъул; - эҳтиёткор.

Дастур оид ба ҷамъоварии далелҳо

Элементҳо ва меъёрҳои иҷро	Мушоҳидаи бевоситаи раванди кор	Баҳодиҳии маҳсулоти тайёр	Хаттӣ ба саволҳо ҷавоб додан/тестҳо	Шифоҳӣ ба саволҳо ҷавоб додан/Мусоҳиба	Кори лоиҳавӣ	Ҷамъоварии хуҷҷатҳо аз рӯи таҳқиқот /case study	Мубоҳиса	Намоишдиҳӣ/рӯнамоӣ (Презентатсия)	Бозии нақшӣ	Далелҳои ҷамъовардаи таълимгиранда/худбаҳодиҳӣ	Баҳодиҳии тарафи сеюм
Элементи 1: Шинос шудан бо хусусиятҳои асосии техникии кранҳои борбардор											
1.1. Истифода намудани маълумотномаи техникии автокран	√										
1.2. Шинос шудан бо ***хусусиятҳои асосии техникии кранҳои борбардор***				√							
Элементи 2: Муайян намудани тасниф аз рӯи иқтидори борбардории онҳо											

2.1. Муайян намудани иқтидори борбардории автокранҳо	√			√							
2.2. Муайян намудани ***тавсифномаи техникии тирҳо ва борбардорандагӣ***	√			√							

Навсонӣ (вариативӣ) (муҳити корӣ, вазъият, шароити асосии корӣ)

Хусусиятҳои асосии техникии кранҳои борбардор	- иқтидори борбардорӣ, лаҳзаи борбардорӣ, баландии бардоштани тири автокран, суръати бардоштан ва поён рафтан, ҳаракати автокран, ҳаракати аробаи боркаш ва ғайра. Иқтидори борбардорӣ, вазни зиёди иҷозатдодашудаи бори корӣ, ки барои бардоштани он кранҳои борбардорӣ дар шароити муайяни истифода пешбинӣ шудаанд. Миқёси нишондиҳандаи борбардорӣ бояд аз кабинаи мошиначӣ ба таври возеҳ намоён бошад. Барои ҳар як тамға (модел) автокран хусусияти боркашонии худ вуҷуд дорад. ***Мисол:*** **Камаз 53605. Ивановетс КС – 35714К** ➢ дарозии тирҳо (стрелы) - 17 метр; ➢ иқтидори борбардорӣ - 16 тонн; ➢ тавоноии муҳаррик- 292 л.с.; ➢ вазн - 17,32 тонн. **Камаз 65115. Ивановетс КС – 45717К** ➢ дарозии тирҳо (стрелы) - 21/30,7 метр; ➢ иқтидори борбардорӣ - 25 тонн; ➢ тавоноии муҳаррик - 292 л.с.; ➢ вазн - 21,2/23,32 тонн. **Камаз 65201. Ивановетс КС – 6577К** ➢ дарозии тирҳо (стрелы) - 30/44 метр; ➢ иқтидори борбардорӣ - 50 тонн; ➢ тавоноии муҳаррик -400 л.с.; ➢ вазн - 38 тонн.
Тавсифномаи техникии тирҳо ва борбардорандагӣ:	• то 14 м дарозшавии тир ҳангоми борбардорандагии 14 т; • 18-21 м андозаи тир ҳангоми 15-21 т; • 28-47 метр ҳангоми 25 тонна; • 34-48 м ҳангоми 50 тонна; • 52-71 м дарозшавии тир дар мошинаҳои борбардорандагии 90-100 тонна; • 56-100 м дар техникаи махсуси 120 тонна ва зиёда аз он. Аз рӯйи борбардорандагиашон ҳамаи кранҳои автомобилиро ба се намуд ҷудо мекунанд: - крани борбардорандагиаш кам (4-8 тонна); - крани борбардорандагиаш миёна (30-60 тонна); - крани борбардорандагиаш баланд (60-250 тонна).

Номи воҳиди салоҳият	Рамзи воҳиди салоҳият
Иҷро намудани корҳои борбардорӣ ва борфарорӣ мувофиқи фармони стропалчӣ	**CI 8343-10-4/01**
Воҳиди салоҳияти мазкур раванди шиносоӣ бо ишораҳои строполчӣ ҳангоми иҷрои корҳои борбардорӣ ва борфарорӣ ва идора кардани автокран аз рӯи ишораҳои онро бо назардошти риояи техникаи бехатарӣ тавсиф менамояд.	
Истифодаи воҳиди салоҳияти мазкур: - ҳангоми идора кардани автокран аз рӯи ишораҳои строполчӣ.	
Шартҳои қаблӣ (пешакӣ): - СВ 01-1/01 Риоя намудани қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ; - CI 8343-01-3/01 Риоя намудани қоидаҳои бехатарии ҳаракат дар роҳ; - CI 8343-03-3/01 Гирифтани иҷозат барои иҷрои корҳо; - CI 8343-08-3/01 Тайёр кардани таҷҳизоти борбардорӣ ва борфарории автокран; - CI 8343-09-4/01 Муайян намудани тавсифи техникии автокран.	

Элементҳои ВС	Меъёрҳои иҷро (МИ) ВС
1. Шинос шудан бо ишораҳои строполчӣ ҳангоми иҷрои корҳои борбардорӣ ва борфарорӣ	1.1. Гузаштан аз дастурдиҳии техникаи бехатарӣ оид ба иҷрои корҳои борбардорӣ ва борфарорӣ. 1.2. Шинос шудан бо ишораҳои ***строполчӣ*** ҳангоми кор дар шароити гуногун.
2. Идора кардани автокран аз рӯи ишораҳои строполчӣ	2.1. Риоя намудани қоидаҳои техникаи бехатарӣ ҳангоми иҷрои корҳои борбардорӣ ва борфарорӣ. 2.2. Иҷро намудани корҳои борбардорӣ ва борфарорӣ мувофиқи ***ишораҳои строполчӣ.*** 2.3. Ҷобаҷо намудани таҷҳизоти борбардорӣ ва борфарории автокран.

Малакаҳои талабшаванда:	-гузаштани дастур оид ба ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ ҳангоми иҷрои корҳои борбардорӣ ва борфарорӣ; - риоя намудани техникаи бехатарӣ ҳангоми иҷрои корҳо; - риоя кардани меъёр ва қоидаҳои сохтмонӣ (МҚС/СНИП); - идора кардани автокран мувофиқи ишораҳои строполчӣ; - товора гирифтани майдонча ва гузоштани аломатҳои огоҳкунанда, манъкунанда дар минтақаи кори автокран; - супоридани автокран ба шахси масъул.
Донишҳои талабшаванда:	- қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ; - қоидаҳои бехатарии зидди сӯхтор; - дастур оид ба ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ; - қоидаҳои гирифтани иҷозат барои кор; - таркиб, ишораҳо дар ҳуҷҷатҳои техникӣ, нақшаҳои корҳои иҷрошаванда; - меъёрҳои сохтмонӣ ва қоидаҳои корҳои (МҚС/СНИП) иҷрошаванда; - ишораҳои строполчӣ ва тартиби иҷрои кор мувофиқи фармони он; - аломатҳои огоҳкунанда, манъкунанда, ишоракунанда ва тайиноти онҳо; - тартиби супоридани санади иҷрои корҳо.

Муносибати талабшаванда ба кор:	Чунин бояд буд: - бодиққат; - масъул; - эҳтиёткор; - сарфакор; - меҳнатдӯст.

Дастур оид ба ҷамъоварии далелҳо

Элементҳо ва меъёрҳои иҷро	Мушоҳидаи бевоситаи раванди кор	Баҳодиҳии маҳсулоти тайёр	Хаттӣ ба саволҳо ҷавоб додан/тестҳо	Шифоҳӣ ба саволҳо ҷавоб додан/Мусоҳиба	Кори лоиҳавӣ	Ҷамъоварии ҳуҷҷатҳо аз рӯи таҳқиқот /case study	Мубоҳиса	Намоишдиҳӣ/рӯнамоӣ (Презентатсия)	Бозии нақшӣ	Далелҳои ҷамъовардаи таълимгиранда/ худбаҳодиҳӣ	Баҳодиҳии тарафи сеюм
Элементи 1: Шинос шудан бо ишораҳои строполчӣ ҳангоми иҷрои корҳои борбардорӣ ва борфарорӣ											
1.1. Гузаштан аз дастурдиҳии техникаи бехатарӣ оид ба иҷрои корҳои борбардорӣ ва борфарорӣ				√							
1.2. Шинос шудан бо ишораҳои ***строполчӣ*** ҳангоми кор дар шароити гуногун				√							
Элементи 2: Идора кардани автокран аз рӯи ишораҳои строполчӣ											
2.1. Риоя намудани қоидаҳои техникаи бехатарӣ, ҳангоми иҷрои корҳои борбардорӣ ва борфарорӣ	√			√							
2.2. Иҷро намудани корҳои борбардорӣ ва борфарорӣ мувофиқи ***ишораҳои строполчӣ***	√			√							
2.3. Ҷобаҷо намудани таҷҳизоти борбардорӣ ва борфарории автокран	√			√							

Навсонӣ (вариативӣ) (муҳити корӣ, вазъият, шароити асосии корӣ)

Строполчӣ – ин:	- шахсест, ки ба омодасозӣ, роҳнамоӣ ва насби чангак (строп)-ҳо, ки барои бардоштан ва интиқоли борҳо дар майдончаҳои сохтмонӣ зарур аст, машғул аст.
Ишораҳои строполчӣ – инҳоянд:	(see table below)

Амалиётҳо	Расм	Сигнал
Бор ё чангакро бардор		Ҳаракати канда-кандаи даст то миён, кафи дастон ба боло, даст оринҷ ба миён чавс
Бор ё чангакро фарор	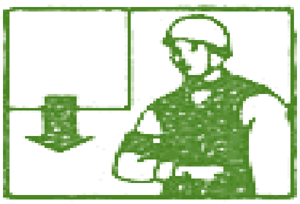	Ҳаракати канда-кандаи даст ба поён дар қафаси сина, кафи даст ба поён, даст ба миён чавс
Кранро (пул) ба ҷойи дигар гузарон	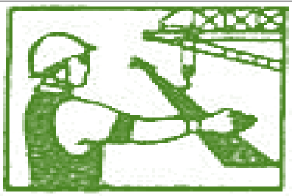	Ҳаркат бо дасти дарозкардашуда, кафи даст ба самти ҳаракати талабкардамешуда нигаронида шудааст
Ҷойи аробачаро иваз кун		Ҳаракат бо дасти ба миён чавс, кафи даст ба самти талабкардамешудаи ҳаракати аробача нигаронида шудааст
Тирро тоб деҳ		Ҳаракат бо дасти ба миён чавс, кафи даст ба самти талабкардамешудаи ҳаракати тир нигаронида шудааст
Тирро ба боло бардор	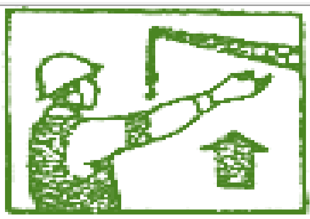	Ҳаракати дасти дарозкардашуда ва пешакӣ поёнкардашуда то ҳолати амӯдӣ, кафи даст кушода
Тирро ба поён фарор	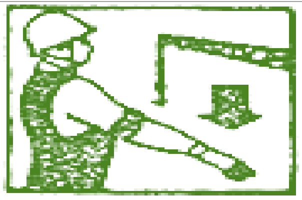	Ҳаракати дасти дарозкардашуда ва пешакӣ поёнкардашуда то ҳолати амӯдӣ, кафи даст кушода
Ист (қатъ кардани бардоштан ё ҳаракат)	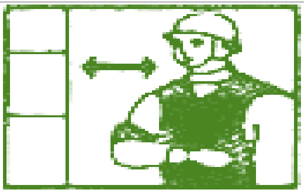	Ҳаркати якбораи даст ба рост ва чап то сатҳи миён, кафи даст ба поён нигаронида шудааст

	Эҳтиёт бош (пеш аз додани ягон ишора-сигналҳои дар боло номбаршуда, ҳангоми зарурияти ҷойивазкунии начандон назарраси ҷойивазкунонӣ)	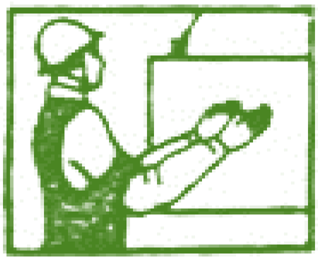	Ангуштони даст ба кафҳо нигаронида шудаанд, яке ба дигараш дар масофаи наздик аст ва дастон дар ин ҳолат ба боло бардошта шудаанд

Номи воҳиди салоҳият	Рамзи воҳиди салоҳият
Бартараф кардани носозиҳо ҳангоми иҷрои корҳои борбардорӣ	**CI 8343-11-4/01**
Воҳиди салоҳияти мазкур раванди муайян намудани носозиҳо ҳангоми иҷрои корҳои борбардорӣ ва бартараф намудани онҳоро бо назардошти риояи техникаи бехатарӣ тавсиф менамояд.	
Истифодаи воҳиди салоҳияти мазкур: - ҳангоми муайян намудани носозиҳои механизмҳои борбардорӣ.	
Шартҳои қаблӣ (пешакӣ): - CB 01-1/01 Риоя намудани қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ; - CI 8343-01-3/01 Риоя намудани қоидаҳои бехатарии ҳаракат дар роҳ; - CI 8343-03-3/01 Гирифтани иҷозат барои иҷрои корҳо; - CI 8343-08-3/01 Тайёр кардани таҷҳизоти борбардорӣ ва борфарории автокран; - CI 8343-10-4/01 Иҷро намудани корҳои борбардорӣ ва борфарорӣ мувофиқи фармони стропалчӣ.	

Элементҳои ВС	Меъёрҳои иҷро (МИ) ВС
1. Муайян намудани носозиҳои кори автокран	1.1. Муайян намудани носозиҳои механизмҳои тири автокран ва рамаи он. 1.2. Муайян намудани носозиҳои танобҳои пӯлодӣ (банд-трос). 1.3. Санҷидани агрегатҳои системаи гидравликӣ ва ҳавотайёркунандаҳо.
2. Бартараф кардани носозиҳо	2.1. Иҷро кардани мустаҳкамкунии ҷузъҳо ва механизмҳои борбардори автокран. 2.2. Гузаронидани ***муоинаи назоратии*** коршоямии механизмҳои борбардорӣ. 2.3. Қайд намудан дар дафтар (журнал) оид ба нуқсонҳои муайянгардида дар анҷоми кор.

Малакаҳои талабшаванда:	- риоя кардани қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ ҳангоми бартараф намудани носозиҳои автокран; - риоя намудани дастур оид ба гузаронидани хизматрасонии техникӣ ва таъмири автокран; - ташкили ҷои кор тибқи дастури омодасозии автокран барои иҷрои корҳои борбардорӣ; - омода намудани бино, таҷҳизот, асбобҳо, қисмҳои эҳтиётӣ, қисмҳои маҷмӯӣ, масолеҳҳои сӯзишворӣ-молиданӣ, моеъҳои корӣ барои иҷрои хизматрасонии техникӣ ва таъмир тибқи дастури омодакунии автокран барои борбардорӣ; - тартиб додани санад оид ба нуқсонҳои муайянгардида дар анҷоми кор;

	- ба қайд гирифтани санад дар дафтар (журнал)-и бақайдгирӣ оид ба нуқсонҳои муайянгардида дар анҷоми кор.
Донишҳои талабшаванда:	- қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ ҳангоми иҷрои корҳои борбардорӣ; - дастур оид ба ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарии омодасозии автокран барои борбардорӣ; - техникаи бехатарӣ ва бехатарии зиддисухторӣ, ҳангоми пур кардан ва илова пуркунии автокран бо сӯзишворӣ, равған, моеъҳои хунуккунанда ва махсус; - техникаи бехатарӣ ҳангоми васлнамоӣ ва таҷзияи таҷҳизоти борбардорӣ; - дастур оид ба гузаронидани тозакунӣ ва шустани агрегатҳо ва узвҳои автокран; - намудҳои асбобҳо, лавозимот ва таҷҳизот барои омодасозии автокран барои борбардорӣ; - чорабинӣ, ки ба ҳаракати худраъёнаи автокранро ҳангоми борбардорӣ роҳ намедиҳад; - талабот оид ба навиштани санад ҳангоми муайян намудани носозиҳо.
Муносибати талабшаванда ба кор:	Чунин бояд буд: - бодиққат; - масъул; - эҳтиёткор; - меҳнатдӯст.

Дастур оид ба ҷамъоварии далелҳо

Элементҳо ва меъёрҳои иҷро	Мушоҳидаи бевоситаи раванди кор	Баҳодиҳии маҳсулоти тайёр	Хаттӣ ба саволҳо ҷавоб додан/тестҳо	Шифоҳӣ ба саволҳо ҷавоб додан/Мусоҳиба	Кори лоиҳавӣ	Ҷамъоварии хуҷҷатҳо аз рӯи таҳқиқот /case study	Мубоҳиса	Намоишдиҳӣ/рӯнамоӣ (Презентатсия)	Бозии нақшӣ	Далелҳои ҷамъовардаи таълимгиранда/ худбаҳодиҳӣ	Баҳодиҳии тарафи сеюм
Элементи 1: Муайян намудани носозиҳои кори автокран											
1.1. Муайян намудани носозиҳои механизмҳои тири автокран ва рамаи он				√							
1.2. Муайян намудани носозиҳои танобҳои пӯлодӣ (банд-трос)				√							
1.3. Санҷидани агрегатҳои системаи гидравликӣ ва ҳавотайёркунандаҳо			√								
Элементи 2: Бартараф кардани носозиҳо											

2.1. Иҷро кардани мустаҳкамкунии ҷузъҳо ва механизмҳои борбардори автокран	√			√							
2.2. Гузаронидани ***муоинаи назоратии*** коршоямии механизмҳои борбардорӣ	√			√							
2.3. Қайд намудан дар дафтар (журнал) оид ба нуқсонҳои муайянгардида дар анҷоми кор	√			√							

Навсонӣ (вариативӣ) (муҳити корӣ, вазъият, шароити асосии корӣ)

Муоинаи назоратӣ – ин:	- маҷмӯи амалиётҳо/чорабиниҳое, ки аз ҷониби мошиначии автокран ё сардори баст бо мақсади муайян намудани дараҷаи омодагии автокран барои иҷрои кори додашуда, гузаронида мешаванд. Ҳангоми ошкор намудани носозиҳо барои бартараф намудани онҳо, фавран чораҳо дида мешаванд.

Номи воҳиди салоҳият	Рамзи воҳиди салоҳият
Санҷидани найчаҳои моеъгузарон ва бартараф кардани нуқсонҳо	**CI 8343-12-4/01**
Воҳиди салоҳияти мазкур раванди ташкил намудани кор ва бартараф намудани носозиҳои найчаҳои моеъгузарон бо назардошти риояи техникаи бехатарӣ тавсиф менамояд.	
Истифодаи воҳиди салоҳияти мазкур: - ҳангоми муайян намудани носозиҳо дар найчаҳои моеъгузар.	
Шартҳои қаблӣ (пешакӣ): - CB 01-1/01 Риоя намудани қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ; - CI 8343-01-3/01 Риоя намудани қоидаҳои бехатарии ҳаракат дар роҳ; - CI 8343-02-3/01 Гузаронидани муоинаи ҳаррӯзаи техникӣ; - CI 8343-11-4/01 Бартараф кардани носозиҳо ҳангоми иҷрои корҳои борбардорӣ.	

Элементҳои ВС	Меъёрҳои иҷро (МИ) ВС
1. Ташкил намудани раванди кор.	1.1. Пӯшидани либосҳои махсус. 1.2. Омода намудани асбобу таҷҳизоти корӣ. 1.3. Санҷидани коршоямии асбобу таҷҳизоти корӣ.
2. Бартараф намудани носозиҳои найчаҳои моеъгузарон.	2.1. Гирифтани моеъ дар қуттиҳои махсус. 2.2. Тоза кардани найчаҳои моеъгузарон бо маводи кимёвии шустушӯӣ. 2.3. Пур кардани моеъ.

Малакаҳои талабшаванда:	- риоя намудани қоидаҳои техникаи бехатарӣ ва зидди сӯхтор; - ***иваз намудани равғани молиданӣ дар милдонҳои алвонҷхӯранда;*** - санҷидани механизмҳои крани автомобилӣ, васлкунӣ ва тормози онҳо, инчунин қисми ҳаракат; - санҷидани равғанҳои молиданӣ, подшипникҳо ва ресмонҳо, инчунин ҳолати асбобҳои молиданӣ ва равғанҳо; - санҷидани дурустии такягоҳҳои иловагӣ (чӯбҳои кашидашаванда, домкратҳо) ва стабилизаторҳо; - санҷидани мукаммалии вазн ва эътимоднокии васлкунии он;

	- санҷидани мавҷудият ва коршоямии дастгоҳҳо ва дастгоҳҳои бехатарии крани автомобилӣ (коммутаторҳои ниҳоӣ, нишондиҳандаи борбардорӣ вобаста ба вазн, нишондиҳандаи майли кран, асбоби сигналӣ, маҳдудкунандаи борбардорӣ ва ғайра); - санҷидани хатҳои фишор ҳангоми қабули крани автомобилӣ бо гидропривод, системаи ронандагӣ, шлангҳои чандирӣ, насосҳо ва клапанҳои бехатарӣ.
Донишҳои талабшаванда:	- қоидаҳои техникаи бехатарӣ ва зидди сӯхтор ҳангоми иваз намудани равғани молиданӣ дар милдонҳои алвонҷхӯранда; - тартиби амалиёт дар ҳолатҳои садамаҳо ва ҳодисаҳо ҳангоми санҷидани найчаҳои моеъгузарон ва бартараф кардани нуқсонҳо; - техникаи бехатарӣ ва бехатарии зиддисухторӣ ҳангоми пур кардан ва илова пуркунии автокран бо сӯзишворӣ, равған, моеъҳои хунуккунанда ва махсус; - дастур оид ба гузаронидани тозакунӣ ва шустани агрегатҳо ва узвҳои автокран; - намудҳои асбобҳо, лавозимот ва таҷҳизот барои омодасозии автокран барои пур кардани моеъ; - чорабинӣ, ки ба ҳаракати худраъёнаи автокранро ҳангоми борбардорӣ роҳ намедиҳад; - талабот оид ба навиштани санад ҳангоми муайян намудани носозиҳо.
Муносибати талабшаванда ба кор:	Чунин бояд буд: - бодиққат; - масъул; - эҳтиёткор; - сарфакор; - меҳнатдӯст.

Дастур оид ба ҷамъоварии далелҳо

Элементҳо ва меъёрҳои иҷро	Мушоҳидаи бевоситаи раванди кор	Баҳодиҳии маҳсулоти тайёр	Хаттӣ ба саволҳо ҷавоб додан/тестҳо	Шифоҳӣ ба саволҳо ҷавоб додан/Мусоҳиба	Кори лоиҳавӣ	Ҷамъоварии ҳуҷҷатҳо аз рӯи таҳқиқот /case study	Мубоҳиса	Намоишдиҳӣ/рӯнамоӣ (Презентатсия)	Бозии нақшӣ	Далелҳои ҷамъовардаи таълимгиранда/ худбаҳодиҳӣ	Баҳодиҳии тарафи сеюм
Элементи 1: Ташкил намудани раванди кор											
1.1. Пӯшидани либосҳои махсус	√										
1.2. Омода намудани асбобу таҷҳизоти корӣ				√							
1.3. Санҷидани коршоямии асбобу таҷҳизоти корӣ	√										
Элементи 2: Бартараф намудани носозиҳои найчаҳои моеъгузарон											

2.1. Гирифтани моеъ дар қуттиҳои махсус	√			√							
2.2. Тоза кардани найчаҳои моеъгузарон бо маводи кимёвии шустушӯӣ	√			√							
2.3. Пур кардани моеъ	√			√							

Навсонӣ (вариативӣ) (муҳити корӣ, вазъият, шароити асосии корӣ)

Иваз намудани равғани молиданӣ дар милдонҳои алвонҷхӯранда чунин тартиб дорад:	- ҳангоми пурра иваз намудани маводи молиданӣ дар милдонҳои саққогӣ ва милдонҳои ғилдиракдор пешакӣ бояд милдон бо латта тоза карда шавад, баъд онро кушода, ҳамаи молидании кӯҳна холӣ карда шавад.Ҷӯякҳои равғангузаранда барои равғанкунӣ тоза карда шаванд. Милдон ва ҷӯйякҳои равғангузарро бо керосин шуста равғани нав пур карда шавад. - баданаи милдонро бо молиданӣ то пур шуданаш равған пур кардан мумкин нест. Баданаи милдон бояд фақат то 2/3 ҳаҷми он пур карда шавад. Шустан бо керосин ва пур кардан бо молидании тоза бояд як маротиба дар як моҳ иҷро карда шавад.

Номи воҳиди салоҳият	Рамзи воҳиди салоҳият
Гузоштани кран дар ҷойи махсуси муайянкардашуда	**CI 8343-13-4/01**
Воҳиди салоҳияти мазкур раванди омода намудани ҷой барои нигоҳдории автокран ва гузоштани он бо назардошти риояи техникаи бехатарӣ тавсиф менамояд.	
Истифодаи воҳиди салоҳияти мазкур: - ҳангоми гузоштани автокран.	
Шартҳои қаблӣ (пешакӣ): - CB 01-1/01 Риоя намудани қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ; - CI 8343-01-3/01 Риоя намудани қоидаҳои бехатарии ҳаракат дар роҳ; - CI 8343-02-3/01 Гузаронидани муоинаи ҳаррӯзаи техникӣ; - CI 8343-04-3/01Муайян кардани майдончаи кории автокран.	

Элементҳои ВС	Меъёрҳои иҷро (МИ) ВС
1. Омода намудани ҷой барои нигоҳдории автокран	1.1. Гузаштани дастур оид ба қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарии омодасозии автокран ба нигоҳдорӣ. 1.2. Муайян намудани бехатарии ҷойи нигоҳдории автокран. 1.3. Муайян намудани ***муҳлати нигоҳдории автокран*** дар ҷойи махсус.
2. Гузоштани автокран барои нигоҳдорӣ	2.1. Гузоштани фишангҳо ва педалҳо дар мавқеъе, ки ба ҳаракати худраъёнаи автокран роҳ намедиҳанд. 2.2. Гузоштани тир ва чангак мувофиқи талаботи корхонаи истеҳсолкунанда оид ба истифодабарӣ. 2.3. Гузоштани пояҳо дар зери картери пулҳои пеш ва ақиб. 2.4. Тартиб додани санад оид ба супоридани автокран барои нигоҳдорӣ.

Малакаҳои талабшаванда:	- риоя кардани қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ ҳангоми омодасозии барои нигоҳдории автокран; - риоя намудани дастур оид ба гузаронидани хизматрасонии техникӣ ва таъмири автокран;

	- ташкили ҷои кор тибқи дастури омодасозии автокран барои нигоҳдорӣ; - омода намудани бино, таҷҳизот, асбобҳо қисмҳои эҳтиётӣ, қисмҳои маҷмӯӣ, масолеҳҳои сӯзишворӣ-молиданӣ, моеъҳои корӣ барои иҷрои хизматрасонии техникӣ ва таъмир тибқи дастури омодакунии автокран барои нигоҳдорӣ; - тоза кардани ҳамаи ҷузъҳо ва таҷҳизоти корӣ, аз чанг ва лой (ифлосӣ); - ҷудо кардани таҷҳизоти барқӣ ва чароғакҳо бо тавора аз маснуоти фулузӣ; - тартиб додани санад оид ба қабул ва супоридани автокран барои нигоҳдорӣ; - ба қайд гирифтани санад дар дафтар (журнал)-и бақайдгирӣ оид ба супоридани автокран барои нигоҳдорӣ.
Донишҳои талабшаванда:	- қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ ҳангоми нигоҳдории автокран; -дастур оид ба ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарии омодасозии автокран барои нигоҳдорӣ; - техникаи бехатарӣ ва бехатарии зиддисухторӣ ҳангоми пур кардан ва илова пуркунии автокран бо сӯзишворӣ, равған, моеъҳои хунуккунанда ва махсус; - техникаи бехатарӣ ҳангоми васлнамоӣ ва таҷзияи таҷҳизоти овезаи ивазшаванда; -дастур оид ба гузаронидани тозакунӣ ва шустани агрегатҳо ва узвҳои автокран то нигоҳдорӣ; -намудҳои асбобҳо, лавозимот ва таҷҳизот барои омодасозии автокран барои нигоҳдорӣ; -омода намудани автокран барои нигоҳдорӣ, тоза кардани ҳамаи ҷузъҳо ва воҳидҳои васлшаванда аз чанг ва ифлосиҳо; - ҷудо кардани таҷҳизоти барқӣ ва чароғакҳо бо тавора аз маснуоти фулузӣ; -чорабинӣ, ки ба ҳаракати худраъёнаи автокран роҳ намедиҳад; -мақсад ва қоидаҳои мондани пояҳо дар зери чарххои пеш ва ақиби автокран; - фишори шинаҳо ҳангоми нигоҳдорӣ; -талабот оид ба навиштани санад дар бораи қабул ва супоридани автокран барои нигоҳдорӣ.
Муносибати талабшаванда ба кор:	Чунин бояд буд: - бодиққат; - масъул; - эҳтиёткор; - сарфакор; - меҳнатдӯст.

Дастур оид ба ҷамъоварии далелҳо

Элементҳо ва меъёрҳои иҷро	Мушоҳидаи бевоситаи раванди кор	Баҳодиҳии маҳсулоти тайёр	Хаттӣ ба саволҳо ҷавоб додан/тестҳо	Шифоҳӣ ба саволҳо ҷавоб додан/Мусоҳиба	Кори лоиҳавӣ	Ҷамъоварии ҳуҷҷатҳо аз рӯи таҳқиқот /case study	Мубоҳиса	Намоишдиҳӣ/рӯнамоӣ (Презентатсия)	Бозии нақшӣ	Далелҳои ҷамъовардаи таълимгиранда/ худбаҳодиҳӣ	Баҳодиҳии тарафи сеюм
Элементи 1: Омода намудани ҷой барои нигоҳдории автокран											
1.1. Гузаштани дастур оид ба қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарии омодасозии автокран барои нигоҳдорӣ				√							
1.2. Муайян намудани бехатарии ҷойи нигоҳдории автокран				√							
1.3. Муайян намудани ***муҳлати нигоҳдории автокран*** дар ҷойи махсус			√								
Элементи 2: Гузоштани автокран барои нигоҳдорӣ											
2.1. Гузоштани фишангҳо ва педалҳо дар мавқеъе, ки ба ҳаракати худраъёнаи автокран роҳ намедиҳанд	√			√							
2.2. Гузоштани тир ва чангак мувофиқи талаботи корхонаи истеҳсолкунанда оид ба истифодабарӣ	√			√							
2.3. Гузоштани пояҳо дар зери картери пулҳои пеш ва ақиб	√			√							
2.4. Тартиб додани санад оид ба супоридани автокран барои нигоҳдорӣ	√			√							

Навсонӣ (вариативӣ) (муҳити корӣ, вазъият, шароити асосии корӣ)

Муҳлати нигоҳдории автокран – яъне:	- нигоҳдории давомноки автокранҳо бидуни кам кардани сифати онҳо ва имконияти ба ҳолати коршоями даровардани онҳо дар мӯҳлати кӯтоҳ. Пеш аз гузоштани автокран барои нигоҳдорӣ ба муҳлати зиёд вай бояд аз муоинаи навбатии техникӣ ё таъмир гузарад.

Номи воҳиди салоҳият	Рамзи воҳиди салоҳият
Супоридани роҳхат ба сармеханик	**CI 8343-14-4/01**
Воҳиди салоҳияти мазкур раванди ҳисоб кардани ҳаҷми кор ва маводи масрафшаванда инчунин қайд кардани ҳаҷми кор дар роҳхат ҷиҳати супоридани он ба сармеханик тавсиф менамояд.	
Истифодаи воҳиди салоҳияти мазкур: - ҳангоми супоридани роҳхат ба сармеханик.	
Шартҳои қаблӣ (пешакӣ): - ТС 03-1/01 Кор кардан дар даста ва бо мизоҷон/ фармоишгарон; - СВ 01-1/01 Риоя намудани қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ; - CI 8343-01-3/01 Риоя намудани қоидаҳои бехатарии ҳаракат дар роҳ; - CI 8343-13-4/01 Гузоштани автокран дар ҷойи махсуси муайянкардашуда.	

Элементҳои ВС	Меъёрҳои иҷро (МИ) ВС
1. Ҳисоб кардани ҳаҷми кор ва маводи масрафшаванда	1.1. Муайян намудани сарбории кори иҷрошуда. 1.2. Муайян намудани масрафи маводи сӯзишворӣ ва равғанҳои молиданӣ. 1.3. Муайян намудани ***ҳолати ҳудудии кран ва ҷузъҳои он.***
2. Қайд кардани ҳаҷми кор дар роҳхат	2.1. Қайд кардани сарбории кори иҷрошуда дар роҳхат. 2.2. Қайд кардани масрафи маводи сӯзишворӣ ва равғанҳои молиданӣ.

Малакаҳои талабшаванда:	- риояи ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ; - риоя намудани тартиботи дохилии корхона/ташкилот; - омӯхтани дастур аз истеҳсолкунанда оид ба истифодабарӣ ва хизматрасонии техникии автокран; - ҳамкорӣ намудан бо мутахассисон дар самти таъмир ва хизматрасонии мошинҳои автокран; - истифода намудани дастурамали истеҳсолӣ барои мошиначии автокран; - истифода намудани санадҳои меъёрию ҳуқуқии танзимкунандаи соҳаи нақлиёт ва сохтмон.
Донишҳои талабшаванда:	- қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ; - санадҳои меъёрию ҳуқуқии танзимкунандаи соҳаи нақлиёт ва сохтмон; - санадҳои меъёрию ҳуқуқии таъминкунандаи бехатарии корҳо дар саноат ва соҳаи кӯҳкорӣ; - дастурамали истеҳсолӣ барои мошиначии автокран; - тартиби гирифтани иҷозат барои иҷрои корҳо; - тартиби гирифтани роҳхат ва борхат; - дастурамали вазифавии мошиначии автокран.
Муносибати талабшаванда ба кор:	Чунин бояд буд: - бодиққат; - масъул; - эҳтиёткор; - сарфакор; - меҳнатдӯст.

Дастур оид ба ҷамъоварии далелҳо

Элементҳо ва меъёрҳои иҷро	Мушоҳидаи бевоситаи раванди кор	Баҳодиҳии маҳсулоти тайёр	Хаттӣ ба саволҳо ҷавоб додан/тестҳо	Шифоҳӣ ба саволҳо ҷавоб додан/Мусоҳиба	Кори лоиҳавӣ	Ҷамъоварии ҳуҷҷатҳо аз рӯи таҳқиқот /case study	Мубоҳиса	Намоишдиҳӣ/рӯнамоӣ (Презентатсия)	Бозии нақшӣ	Далелҳои ҷамъовардаи таълимгиранда/ худбаҳодиҳӣ	Баҳодиҳии тарафи сеюм
Элементи 1: Ҳисоб кардани ҳаҷми кор ва маводи масрафшаванда											
1.1. Муайян намудани сарбории кори иҷрошуда	√										
1.2. Муайян намудани масрафи маводи сӯзишворӣ ва равғанҳои молиданӣ				√							
1.3. Муайян намудани ***ҳолати ҳудудии кран ва ҷузъҳои он***	√										
Элементи 2: Қайд кардани ҳаҷми кор дар роҳхат											
2.1. Қайд кардани сарбории кори иҷрошуда дар роҳхат	√			√							
2.2. Қайд кардани масрафи маводи сӯзишворӣ ва равғанҳои молиданӣ	√			√							

Навсонӣ (вариативӣ) (муҳити корӣ, вазъият, шароити асосии корӣ)

Ҳолати ҳудудии кран ва ҷузъҳои он – ин:	- ҳолатест, ки талаботҳои баминёнгузоштаи бехатарӣ ё пасткунии коршоямиро ҳангоми мақсаднок истифодабарӣ ё аз ҷиҳати техникӣ истифодабарии минбаъдаи онҳо имконпазир мегардонад. Оғози ҳолати ҳудудӣ ба бозмонии автокран аз кор ва ҷузъҳои он мувофиқат мекунад. Зарурурияти ба инобат гирифтани шароитҳои оғози ин ё он ҳолати ҳудудӣ аз хусусияти таъсири сарбориҳо, дастрасии ҷузъҳои кран барои санҷиши пай дар пай ва ғайра вобаста аст.

Ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ

Ҳифзи меҳнат

Ба кори мошиначии автокран коргари синусоли на камтар аз 18 сола, ки тайёрии зарурии назариявӣ ва амалӣ дорад, аз муоинаи тиббӣ гузаштааст, ҳолати саломатиаш хуб аст, дастури муқаддимавӣ ва ибтидоиро оид ба ҳифзи меҳнат дар ҷойи корӣ гузаштааст, инчунин аз аттестатсия гузаронида шудааст ва шаҳодатномаи ҳуқуқи рондани автокранро дорад, роҳ дода мешавад.

Мошиначии автокран, ки корҳои борбардориву борфарорӣ ва хизматрасонии техникии автокранро иҷро мекунад, бояд аз омӯзиш, санҷиши дониш гузарад, меъёр ва қоидаҳои корро бо автокран риоя намояд.

Мошиначии автокран дар давоми сол бояд на камтар аз як бор аз омӯзиш ва санҷиши дониш гузарад (аттестатсияи давлатӣ), талаботи ҳифзи меҳнатро донад ва барои иҷрои корҳои хатарноки дараҷаи баланд иҷозатнома дошта бошад.

Ҳангоми кор баъзе омилҳо таъсири мусбӣ расонида метавонанд:

- қисмҳои ҳаракаткунанда ва гардишёбандаи автокран (кабина, тасмачарх, чархи маҳдудкунандаи суръат, бастак (кӯпала ва ғайра);
- ҷойгиршавии минтақаи корӣ дар гармӣ ва хунукӣ (масалан кор дар майдончаи ҷойи холии кушода, дар чоҳ ва ғайра);
- ҷараёни барқ, ки дар ҳолати расиши кӯтоҳ метавонад ба бадани одам таъсир расонад;
- шароити ғайриқаноатбахши иқлим, мавҷудияти бодғар.

Мошиначии автокран бояд донад, ки автокран то ба истифодабарӣ додан бояд аз қайди хадамоти назорати техникӣ гузарад, ҳамчунин ташхиси техникии автокран бояд дар ҳолатҳои зайл гузаронида шавад:

- баъди хизматрасонии техникӣ ва қайди вай дар хадамоти назорати техникӣ;
- даврӣ, баъди ҳар 12 моҳ;
- баъди таъмиру таҷдиди механизмҳои автокран.

Мошиначии автокран бояд донад, ки ташхиси техникии автокран аз ҷониби назоратчии мақомоти маҳалии назорати техникӣ бо иштироки намояндаи корфармо ва шахсоне, ки барои дар ҳолати дурустӣ ва бехатар амал кардани автокран масъул мебошанд, гузаронида шавад.

Барои пешгирии имконоти рӯх додани сӯхтор, мошиначии автокран бояд худаш талаботи бехатарӣ аз сӯхторро риоя кунад ва нагузорад, ки дигарон ин талаботро вайрон кунанд аз ҷумла, кашидани тамоку дар кабина манъ аст.

Мошиначии автокран вазифадор аст, ки интизоми меҳнат, интизоми истеҳсолӣ ва қоидаҳои тартиботи меҳнатии дохиларо риоя кунад.

Мошиначии автокран бояд реҷаи корӣ ва вақти истироҳати муқарраргардидаро риоя намояд.

Талаботи ҳифзи меҳнат пеш аз оғози кор

Пеш аз оғози кор мошиначии автокран барои ҳимоя аз таъсиррасонии омилҳои хатарнок ва моддаҳои зараррасони истеҳсолӣ, бояд либоси махсус пӯшад. Либоси махсус бояд тоза буда, андозаи мувофиқ дошта бошад ва ҳангоми ҳаракат монеа эҷод накунад.

Пеш аз оғози кор ба мошиначии автокран лозим меояд, ки асбоб ва лавозимоти борбардорӣ ва борфарорӣ, ки минбаъд дар кор истифода мебарад, аз назар гузаронад ва ба коршоямии онҳо бовар дошта бошад.

Мошиначии автокран набояд ба кор шурӯъ кунад, агар мӯтақид бошад, ки бехатарӣ дар ҷойи кор барои иҷрои супоришҳои додашуда таъмин карда нашудааст.

Талаботи ҳифзи меҳнат ҳангоми кор

Азназаргузаронии автокранро мошиначии автокран бояд бо ҳамроҳии механик-назоратчӣ ва ё бо ҳамкорӣ бо мутахассис оид ба техникаи бехатарӣ гузаронад, натиҷаҳои азназаргузаронии автокранро дар китоби муоинаи даврӣ қайд кунад.

Мошиначии автокран бояд донад, ки мақсади азназаргузаронии автокран муайян ва бартараф кардани носозиҳо ва ҳолати бехатарии кори онро таъмин месозад.

Ҳангоми азназаргузаронии кабина ва дигар қисмҳои автокран, бояд ҳатман қоидаҳои техникаи бехатарӣ риоя карда шаванд.

Дастурдиҳӣ ба таълимгирандагон

Вобаста ба тахассус, гузаронидани дастурдиҳии таълимгирандагон талаботи худро дорад. Мисол, омӯзгори таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ пеш аз ҳар машғулиятҳои амалӣ ба таълимгирандагон дастурдиҳии ҷориро оид ба ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ мегузаронад ва дар дафтари қайди ТБ оид ба гузаронидани он сабт мекунад. Ғайр аз ин, намудҳои махсуси дастурдиҳӣ мавҷуд аст, ки пеш аз баромадан ба таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ гузаронида мешаванд. Ба шахсоне, ки аз дастурдиҳӣ, омӯзиш ва санҷиши дониш оид ба ҳифзи меҳнат нагузаштаанд, барои баромадан ба таҷрибаомӯзӣ иҷозат дода намешавад.

Талабот ба довталабон

Хоҳишмандоне, ки мехоҳанд касби «Мошиначии автокран»-ро омӯзанд ва салоҳияти сатҳи 4-уми ТМТ Ҷумҳурии Тоҷикистонро азхуд кунанд, бояд ба талаботи умумии зерин ҷавобгӯ бошанд:

- маҳорати ба таври шифоҳӣ ва хаттӣ муошират кардан;
- пешниҳод кардани ҳуҷҷатҳо мувофиқ ба талаботи муассисаи таълимӣ;
- ҳуҷҷат (сертификат) дар бораи аз худкунии салоҳияти 3-юми ТМТ Ҷумҳурии Тоҷикистон ва шаҳодатномаи ронандагӣ мувофиқи дараҷаи муайяншуда дошта бошад;
- гузаштан аз муоинаи тиббӣ.

Талабот ба омӯзгорон

Омӯзгороне, ки сатҳи 4-уми ТМТ Ҷумҳурии Тоҷикистонро аз рӯи касби «Мошиначии автокран» меомӯзонанд, бояд ба талаботи умумии зерин ҷавобгӯ бошанд:

- донишҳои касбии дидактикӣ ва методологияи ТАС доштан;
- методикаи таълими салоҳиятҳоро доро будан;
- на кам аз 5 соли таҷрибаи кории мошиначии автокран доштан;
- ҷисмонӣ ва равонӣ солим будан;
- сатҳи тахассусии омӯзгор на бояд аз сатҳи 5-уми ТМТ Ҷумҳурии Тоҷикистон паст бошад;
- аз муоинаи тиббӣ гузаштан.

Рӯйхати асбоб, таҷҳизот ва масолеҳҳои зарурӣ

Номгӯйи асбоб, таҷҳизот ва масолеҳҳои зарурӣ барои таълими на зиёда аз 25 таълимгиранда (∞ - ҳангоми зарурат)

Асбобҳо	Миқдор	**Таҷҳизот**	Миқдор	**Мавод/дигар лавозимот**	Миқдор
Калидҳо (печмухрагӣ, бозшаванда)	5 даста	Телферҳо	1 адад	Сӯхторхомӯшкунак	∞
Асбобҳои асосӣ		Тренажер барои автокран	2 адад	Доруқуттӣ	
Маҷмӯйи калидҳо	5 даста	Таҷҳизоти маҳдудкунии борбардорӣ	1 адад	Таноби кашанда	∞
Домкрат	5 даста			Сӯҳон	∞
Лампаи равшанидиҳӣ	5 даста			Аломатҳои огоҳикунанда	∞
Болға, путк	5 даста			Аломатҳои бозист	∞
Монтировка	5 даста			Таноб (канат)-и борбардор	∞
Қабатакҳо (Прокладкаҳо)	5 адад			Страпҳои гуногун	∞
Баллон (шинаи эҳтиётӣ)	5 адад			Лампаи лаҳимкорӣ	∞
Шприц барои равғанмолӣ	5 адад			Маводи зидди сӯхтор	∞
				Литол	∞
				Веретёнка	∞
				Солидол	∞
				Нигрол	∞
				Равған	∞
				Солярка	∞
				Бензин	∞
				Антифриз	∞
				Антикор (барои зангзанӣ)	∞
Мавод		**Таҷҳизоти таълимӣ**		**Лавозимоти дафтардорӣ**	
Маводи зидди сӯхтор		Проектор	1 адад	Коғази А4	1 баст
Литол		Флипчарт	1 адад	Дафтар (журнал)	25 адад
Веретёнка		Тахта	10 адад	Маркер	1 баст
Солидол		Компютерҳо	25 адад	Флипчарт	4 адад
Нигрол		Экран	1 адад	Қалам	25 адад
Равған		Тахтаи электронӣ/ интерактивӣ	1 адад	Блокнот	25 адад
Солярка				Маводи таълимӣ	

Бензин				Стандарти салоҳиятҳо	5 адад
Антифриз				Барномаи таълимии модулӣ	5 адад
Антикор (барои зангзанӣ)				Дастур	∞
				Китобҳо	25 адад
				Видео (CD)	∞

Рӯйхати адабиёт

- Технология эксплуатации крана автомобильного: учебное пособие, Минск - 2018, Вавилов А. В. , Черепанов И. М.;
- Типовая инструкция для крановщиков (машинистов) по безопасной эксплуатации стреловых самоходных кранов (автомобильных, пневмоколесных, на специальном шасси автомобильного типа, гусеничных, тракторных). РД-10-74-94 2023 год. Последняя редакция;
- Типовая инструкция для крановщиков (машинистов) по безопасной эксплуатации стреловых самоходных кранов (автомобильных, пневмоколесных, на специальном шасси автомобильного типа, гусеничных, тракторных). РД-10-74-94 2023 год. Последняя редакция;
- кран стреловой автомобильный КС-35714-2 (Руководство по эксплуатации КС-35714-2.00.000 РЭ);
- краны стреловые автомобильные КС-55727-1, КС-55727-5, КС-55727-6, КС-55727-7, КС-55727-8, КС-55727-9. Руководство по эксплуатации КС-55727-1.00.00.000-11РЭ;
- кран стреловой автомобильный “Машека” КС-3579. Руководство по эксплуатации КС-3579.00.000 РЭ;
- кран стреловой автомобильный КС-45717А-1. Руководство по эксплуатации КС-45717А-1.00.000 РЭ;
- кран автомобильный КС-55713-5. Руководство по эксплуатации (2011 год);
- кран стреловой автомобильный КС-35715. Руководство по эксплуатации КС-35715.00.000 РЭ;
- автокран Ивановец КС-5576К на шасси КАМАЗ-65115-62. Руководство по эксплуатации (КС-5576К.000.00.000РЭ);
- автомобильный кран КС-2561Н. Техническое описание и инструкция по эксплуатации КС-2561Н ТО.

ВАЗОРАТИ МЕҲНАТ, МУҲОҶИРАТ ВА ШУҒЛИ АҲОЛИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Funded by the European Union

ХАРИТАИ ФУНКСИОНАЛӢ

Соҳа: Сохтмон

Касб: Мошиначии автокран

Рамзи касб (СБТМ-08/ISCO-08): CI 8343

Замимаи 1

Харитаи функсионалии касби «Мошиначии автокран»

УҲДАДОРИҲО		ВАЗИФАҲО				
A	**Такмил додани малакаҳои бокортаъминкунӣ**	**A-1.** Кор кардан дар даста ва бо мизоҷон/ фармоишгарон	**A-2.** Такмил додани тахассуси касбӣ	**A-3.** Истифода бурдани технологияҳои иттилоотӣ-компютерӣ	**A-4.** Муоширaт кардан бо забонҳои хориҷӣ дар сатҳи заминавӣ	**A-5.** Муошират кардан бо забонҳои хориҷӣ дар сатҳи миёна
		A-6. Ҳал намудани ваъиятҳои мунокишавӣ	**A-7.** Гузаштан аз аттестатсияи давлатӣ			
B	**Риоя кардани қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ**	**B-1.** Гузаштан аз муоинаи тиббӣ	**B-2.** Истифода намудани либосҳои махсус ва воситаҳои ҳимоявӣ	**B-3.** Гузаштан аз дастурдиҳии техникаи бехатарӣ	**B-4.** Риоя намудани қоидаҳои техникаи бехтарӣ ҳангоми кор бо кранҳои борбардор	**B-5.** Риоя намудани қоидаҳои зидди сӯхтор
		B-6. Риоя намудани қоидаҳои бехатарӣ дар шароитҳои махсус	**B-7.** Риоя намудани қоидаҳои бехатарии ҳаракат дар роҳ	**B-8.** Муайян кардани бехатарии ҷойи кор	**B-9.** Истифода намудани аломатҳои огоҳикунанда	**B-10.** Расонидани ёрии аввалияи тиббӣ
C	**Ташкил намудани раванди кор**	**C-1.** Гирифтани патент ва иҷозатнома	**C-2.** Гирифтани иҷозат барои иҷрои корҳо	**C-3.** Гирифтани роҳхат ва борхат	**C-4.** Муайян кардани ҳаҷми кор	**C-5.** Муайян кардани майдончаи кории кран
		C-6. Интихоб намудани ҷойи кор бо назардошти ҳолати замин, ҳолати хатҳои барқии ҳавоӣ, ҷойгиршавии хонаҳои истиқоматӣ	**C-7.** Муайян намудани тавсифи кор			

D	**Омода намудани кран ба кор**	**D-1.** Муайян намудани ҳолати коршоямии кран аз рӯи дафтар (журнал)	**D-2.** Муайян кардани ҳаҷми бор ва вазн	**D-3.** Муайян намудани тавсифи техникии кран	**D-4.** Аз назар гузаронидани таҷҳизотҳои бехатарии кран	**D-5.** Пур кардани зарфи сӯзишворӣ
		D-6. Ба ҳолати корӣ даровардани автокран дар майдончаи корӣ				
E	**Аз назар гузаронидани ҳолати техникии автокран**	**E-1.** Санҷидани ҳолати техникии муҳаррик (насоси обкаш, термостат, радиатор, бодкашак, тасма, қосидаки гармидиҳӣ)	**E-2.** Санҷидани системаи гидравликӣ (гидронасос, распредвал, гидробачок, силиндр, қулф)	**E-3.** Аз назар гузаронидани ҳолати техникии таҷҳизоти барқӣ (генератор, стартер, аккумулятор ва релеҳо	**E-4.** Санҷидани таҷҳизоти бехатарии кран (механизмҳои гардиш ОПУ ва бартараф кардани нуқсонҳо	**E-5.** Санҷидани асбобҳои равшанидиҳанда ва огоҳкунанда
		E-6. Санҷидани сатҳи равғани муҳаррик ва моеъи сардкунӣ	**E-7.** Аз назар гузаронидани фишори дохилии шинаи автокран	**E-8.** Аз назар гузаронидани ҳолати боздоштҳо, конструксияи филизии кран	**E-9.** Санҷидани найчаҳои моеъгузарон ва бартараф кардани нуқсонҳо	**E-10.** Аз назар гузаронидани ҳолати танобҳои борбардорӣ
F	**Иҷро намудани корҳои борбардорӣ ва борфарорӣ**	**F-1.** Тайёр кардани таҷҳизоти борбардорӣ ва борфарории автокран	**F-2.** Санҷидани ҳолати техникии борбандӣ ва борбардорӣ	**F-3.** Аз назар гузаронидани лебедкаҳои борбардорӣ, стрела	**F-4.** Муайян кардани корҳои манъшуда	**F-5.** Иҷро намудани корҳои борбардорӣ ва борфарорӣ мувофиқи фармони стропалчӣ
		F-6. Бартараф кардани носозиҳо ҳангоми иҷрои корҳои борбардорӣ				

G	**Анҷом додани раванди кор**	**G-1.** Гузоштани кран дар ҷойи махсуси муайянкардашуда	**G-2.** Гузоштани тир ва чангак мувофиқи талаботи корхонаи истеҳсолкунанда оид ба истифодабарӣ	**G-3.** Ҷобаҷо намудани таҷҳизоти борбардорӣ ва борфарории автокран	**G-4.** Қайд кардани ҳаҷми кор дар роҳхат	**G-5.** Супоридани роҳхат ба сармеханик
		G-6. Қайд намудан дар дафтар (журнал) оид ба нуқсонҳои муайянгардида дар анҷоми кор				

(сабз)	Сатҳи 3 - 39
(кабуди кушод)	Сатҳи 4-13
Ҳамагӣ: 52 вазифа	

Талаботи умумӣ ба касби «Мошиначии автокран»		
Сифатҳои касбӣ/салоҳиятнокӣ	**Дониш, малака ва маҳорати умумӣ**	
1. Хушмуомила 2. Меҳнатдӯст 3. Мушоҳидакор 4. Тоқатпазир 5. Бомасъулият 6. Покизакор 7. Боэҳтиёт 8. Ростқавл 9. Сарфакор 10. Дурандеш 11. Бодиққат 12. Устувории ахлоқӣ 13. Ба бемориҳои аллергӣ устувор 14. Поквиҷдон 15. Боинсоф	1. Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон 2. Асосҳои маводшиносӣ 3. Қоидаҳои санитарияи истеҳсолӣ ва беҳдоштӣ 4. Сохти автомобил ва крани борбардор 5. Ҳуҷҷатҳои асосии кран (ПТС) 6. Қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва муҳити зист 7. Вазифаи мошиначии кран баъди анҷоми корҳо 8. Қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ 9. Қоидаҳои тартиботи дохилии корхона 10. Дастур оид ба расонидани ёрии аввалия 11. Қоидаҳои бехатарӣ аз сӯхтор 12. Ҳуҷҷатҳои меъёрӣ-техникӣ 13. Истифода бурдани воситаҳои сӯхторхомӯшкунӣ 14. Банақшагирии иҷрои корҳо 15. Иҷро намудани корҳои равғанмолӣ дар таноби пӯлодин 16. Барасмият даровардани ҳуҷҷатҳои иҷозат ба кор	
Таҷҳизот, асбобҳо, масолеҳи асосӣ ва сарфшаванда		
1. Маҷмӯйи калидҳо 2. Домкрат 3. Лампаи равшанидиҳӣ 4. Болға, путк 5. Монтировка 6. Қабатакҳо (Прокладкаҳо) 7. Баллон (шинаи эҳтиётӣ) 8. Шприц барои равғанмолӣ 9. Сӯхторхомӯшкунак	13. Аломатҳои огоҳикунанда 14. Бели нуггтез 15. Аломатҳои бозист 16. Таноб (канат)-и борбардор 17. Страпҳои гуногун 18. Лампаи лаҳимкорӣ 19. Маводи зидди сӯхтор 20. Литол 21. Веретёнка 22. Солидол 23. Нигрол	24. Равған 25. Солярка 26. Бензин 27. Антифриз 28. Антикор (барои зангзанӣ)

Харитаи функсионалии бо усули DACUM таҳияшуда, барои касби
«Мошиначии автокран»
Иштирокчиёни таҳлили функсионалӣ: 1. **Раҳимов Ғайратшо**- мошиначии автокрани МД«Нигоҳдории роҳҳои автомобилгарди ноҳияи Айнӣ»; 2. **Тағоев Муҳаммадназар** - мошиначии автокрани МД «Нигоҳдории роҳҳои автомобилгарди ноҳияи Рӯдакӣ»; 3. **Мирзосаидов Маҳмадалӣ** - мошиначии автокрани МД «Нигоҳдории роҳҳои автомобилгарди ноҳияи Рӯдакӣ»; 4. **Меликов Ҳайдар** - мошиначии автокрани хусусӣ (дар шакли патент); 5. **Каримов Муҳамадҷон** - мошиначии автокрани хусусӣ; 6. **Умирзоқов Аҳмад** - омӯзгори калони Донишгоҳи техникии Тоҷикистон; 7. **Хоҷаев Бахтиёр** - омӯзгори калони Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон. **Модераторон**: **Данило Анишенко** – коршиноси калидӣ оид ба таҳсилоти касбӣ-техникӣ ва омӯзиши Лоиҳа **Сангин Бобоев** - коршиноси маҳаллии ғайрикалидӣ оид ба таҳсилоти касбӣ-техникӣ ва омӯзиши Лоиҳа **Бахтиёров Озар** - супервайзер оид ба методологияи ТАС **Фасилитаторон:** 1. Назарзода Ҷамолиддин

<table>
<tr><td>10. Дорукуттӣ
11. Таноби кашанда
12. Сӯҳон</td><td></td><td></td><td rowspan="3"></td><td rowspan="3">2. Исохоҷаев Рустам

Дар доираи лоиҳаи «Кӯмаки Иттиҳоди Аврупо ба соҳаҳои маориф ва меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон»таҳия шудааст

ш. Душанбе, Ҷумҳурии Тоҷикистон
15-16 ноябри соли 2023</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дурнамои оянда ва хусусиятҳо/мушкилоти касб</td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Мубодилаи таҷриба байни мошинчиёни автокран беҳтар мегардад.
2. Нуфӯзи касб баланд мешавад.
3. Сифати корҳо беҳтар мегарданд.
4. Ихтисоси омӯхташаванда ба талаботи бозори меҳнат мувофиқ мегардад.
5. Хатар ва таввакалнамоиҳо дар роҳҳо пешгирӣ карда мешавад.</td><td>6. Рақобатпазирии мутахассисон баланд мешавад.
7. Шароити вазнини меҳнат.
8. Дастгоҳҳои гаронарзиш.
9. Мушкилот дар ба даст овардани баъзе қисматҳои эҳтиётӣ.</td></tr>
</table>

Funded by
the European Union

ВАЗОРАТИ МЕҲНАТ, МУҲОҶИРАТ ВА ШУҒЛИ АҲОЛИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ХУЛОСАҲОИ СОҲА
(экспертиза)

Замимаи 2

Хадамоти
назорати давлатии бехатарии корҳо дар саноат
ва соҳаи кӯҳкории назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон

743025 ш. Душанбе к. М.Турсунзода – 27 тел. 221-06-72, 227-82-68, www .nazorat.tj , E-mail: info@nazorat.tj
с/х 20204972111010100001 Департаменти хазинадории Вазорати молияи ЧТ БИК 350101800 Идораи амалиётии Бонки миллии ЧТ

№ 3/9/21
аз «15» 05 с.2024

Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Мавзуъ: Оид ба гузаронидаги ташхиси (экспертиза)-и
стандартҳои салоҳиятҳои касби «Мошиначии автокран»

Хадамоти назорати давлатии бехатарии корҳо дар саноат ва соҳаи кӯҳкории назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мактуби Шуморо аз 18.04.2024 таҳти № 3/13-531, оид ба гузаронидани ташхиси лоиҳаи стандарти салоҳиятҳои касби «Мошинчии автокран», баррасӣ намуда, бо назардошти риояи талаботҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ яъне «Қоидаҳои сохт ва бехатарона истифодабарии кранҳо» инчунин дигар дасурҳо ва санадҳои меъёрии ҳуқуқие кӣ бо ихтисоси зерин алоқаманд мебошанд, қобили қабул мешуморад.

Сардори Хадамот Раҳим Санъат Асо

ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
ҶАМЪИЯТИ ДОРОИ
МАСЪУЛИЯТАШ МАҲДУДИ
«МЕХАНИЗАТОР»
шаҳри Хуҷанд

РЕСПУБЛИКА ТАДЖИКИСТАН
ОБЩЕСТВО С ОГРАНИЧЕННОЙ
ОТВЕТСВЕННОСТЬЮ
«МЕХАНИЗАТОР»
город Худжанд

ҶДММ «Механизатор» Ҷумҳурии Тоҷикистон Н.Б.Гафуров гардиши Гулистон РМА: 510001241

№14 аз «25» 04 2024

Ба Лоиҳаи «Кӯмаки Иттиҳоди Аврупо ба соҳаҳои маориф ва меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ҷамъияти дорои масъулияташ маҳдуди «Механизатор» мактуби Шуморо аз 17 Апрели соли 2024, №67 оид ба гузаронидани ташхиси стандарти салоҳиятҳои касби «Мошиначии автокран» мавриди омӯзиш ва баррасӣ қарор дода, ба маълумот мерасонад, ки стандарти касби мазкур фарогири дониш, малака ва маҳорат буда, ба талаботи бозори меҳнат ҷавобгӯ мебошад.

Дар лоиҳаи стандарти касби «Мошиначии автокран» мафҳумҳои асосӣ оид ба касби «Мошиначии автокран» оварда шудааст, ки омӯзгор метавонад ба таълимгиранда онро ба пуррагӣ тафсир намояд.

Қайд кардан ба маврид аст, ки дар Лоиҳаи стандарти мазкур воҳидҳои салоҳият дар алоҳидагӣ гирдоварӣ карда шудааст, ки ба таълимгиранда имкон медиҳад, ки ҳамчун мутахассис оид ба «Мошиначии автокран» малакаҳои худро дар ин соҳа беҳтар намуда, дар бозори меҳнати дохилӣ ва хориҷӣ мавқеи худро пайдо намоянд. Илова ба ин, стандарти салоҳиятҳои касби «Мошиначии автокран» барои таҳияи барномаи таълимии модулӣ мувофиқат менамояд.

Дар экспертизаи стандарти салоҳияти касби «Мошиначии автокран» кормандони зерин иштирок намуданд:

1. Челонгар, васлгар – Махсудов М.
2. Челонгар, васлгар -Саидов М.

Директори ҶДММ «Механизатор» — Маҳмудов А.

Ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди
"ЭЛИТ СОХТМОН"

Общество с ограниченной ответственностью
"ЭЛИТ СОХТМОН"

ЭЛИТ СОХТМОН

Ҷумхурии Тоҷикистон,вилояти Суғд, 735700 шахри Хуҷанд, кӯчаи Гагарин-104А, РМА 510036083
Республика Таджикистан, Согдийская област, 735700, город Худжанд, ул. Гагарин-104А, РЯМ 5110018467
Тел: +992 (92) 9990555, +992 (92) 712 1111, email:elit-sokhtmon@mail.tj

№ 3 аз 23.04. 2024с.

Ба Лоиҳаи «Кӯмаки Иттиҳоди Аврупо
ба соҳаҳои маориф ва меҳнати
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ҷамъияти дорои масъулияташ маҳдуди «Элит сохтмон» мактуби Шуморо аз 17 Апрели соли 2024, №67 оид ба гузаронидани ташхиси стандарти салоҳиятҳои касби «Мошиначии автокран» мавриди омӯзиш ва баррасӣ қарор дода, ба маълумот мерасонад, ки стандарти касби мазкур фарогири дониш, малака ва маҳорат буда, ба талаботи бозори меҳнат ҷавобгӯ мебошад.

Дар лоиҳаи стандарти касби «Мошиначии автокран» мафҳумҳои асосӣ оид ба касби «Мошиначии автокран» оварда шудааст, ки омӯзгор метавонад ба таълимгиранда онро ба пуррагӣ тафсир намояд.

Воҳидҳои салоҳияти дар стандарти салоҳияти касби «Мошиначии автокран» дуруст муайян карда шуда, ба сатҳи таснифоти миллии тахассусҳо ҷавобгӯ мебошад.

Илова ба ин, стандарти салоҳиятҳои касби «Мошиначии автокран» барои таҳияи барномаи таълимии модулӣ мувофиқат менамояд.

Дар экспертизаи стандарти салоҳияти касби «Мошиначии автокран» кормандони зерин иштирок намуданд:

1. Мутахассиси пешбари сохтмон - Алиев А.
2. Сармуҳандиси сохтмон - Шарипов А.
3. Танзимгари хадамоти нақлиёт- Ибрагимов Н.З.

Директори ЧДММ
«Элит сохтмон» Ибрагимов И.З.

ФИЛИАЛИ ҶАМЪИЯТИ САҲОМИИ КУШОДАИ «ШАБАКАҲОИ ТАҚСИМОТИ БАРҚ» ДАР ШАҲРИ ХУҶАНД

KHUJAND BRANCH OF OPEN JOINT STOCK COMPANY «SHABAKAHOI TAQSIMOTI BARQ»

735700, шаҳри Хуҷанд, кӯчаи Исмоили Сомонӣ-36, тел.(+992-3422)-6-71-41, факс:6-55-90, e-mail: hges.bt @ gmail.com
735700, Khujand city, Ismoili Somoni st.b.36, tel.(+992-3422)-6-71-41, fax:6-55-90, e-mail: hges.bt @ gmail.com
РМА 510041293

№ 535/02 аз (from) 24 04 24
Ба(on) ______ аз (from) ______

Ба Лоиҳаи «Кӯмаки Иттиҳоди Аврупо ба соҳаҳои маориф ва меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон

Филиали ҷамъияти саҳомии кушодаи «Шабакаҳои тақсимоти барқ» дар шаҳри Хуҷанд мактуби Шуморо аз 17 Апрели соли 2024, №67 оид ба гузаронидани ташхиси стандарти салоҳиятҳои касби «Мошиначии автокран» мавриди омӯзиш ва баррасӣ қарор дода, ба хулоса омаданд, ки стандарти салоҳияти касби «Мошиначии автокран» мутобиқи талаботҳои стандартҳои умумиҷаҳонӣ тартиб дода шудааст ва ба талаботи корхона ва муассисаҳо, ки ин касбро истифода мебаранд, ҷавобгӯ мебошад.

Воҳидҳои салоҳияти дар стандарти салоҳияти касби «Мошиначии автокран» дуруст муайян карда шуда, ба сатҳи таснифоти миллии тахассусҳо ҷавобгӯ мебошад.

Стандарти салоҳияти касби «Мошиначии автокран» бо дарназардошти харитаи функсионалии касби «Мошиначии автокран» таҳия шудааст ва барои таҳияи барнома ва дигар маводҳои таълимӣ мувофиқат мекунад.

Дар экспертизаи стандарти салоҳияти касби «Мошиначии автокран» кормандони зерин иштирок намуданд:

1. Сардори умури эътимодият ва амнияти фаннӣ-Искандаров М.М.
2. Сардори хадамоти нақлиёт- Баротов М.М.
3. Танзимгари хадамоти нақлиёт- Азимов Н.Н.
4. Мошиначии автокрани Хадамоти нақлиёт- Холматов М.

Роҳбари техникӣ Воҳидов Ҷ.Ҷ.

ВАЗОРАТИ НАҚЛИЁТИ ҶУМХУРИИ ТОҶИКИСТОН
МУАССИСАИ ДАВЛАТИИ ИДОРАИ ХОҶАГИИ РОҲҲОИ АВТОМОБИЛГАРДИ
МИНТАҚАИ ҲИСОР
МУАССИСАИ ДАВЛАТИИ НИГОҲДОРИИ РОҲҲОИ АВТОМОБИЛГАРДИ НОҲИЯИ РӮДАКӢ

Суроға: 735100 шаҳраки Сомониён кӯчаи И. Сомони – 323, тел: 831-37-22-6-48

№ 43 аз «27» 04 2024 сол

Ба Лоиҳаи «Кӯмаки Иттиҳоди Аврупо ба соҳаҳои маориф ва Меҳнати Тоҷикистон»

Муассисаи давлатии «Нигоҳдории роҳҳои автомобилгарди ноҳияи Рӯдакӣ» мактуби Шуморо аз 17 апрели соли 2024, №67 оид ба гузаронидани экспертизаи стандарти салоиятҳои касби «Мошиначии автокран» мавриди омӯзиш ва баррасӣ қарор дода, ба маълумот мерасонад, ки стандарти касби мазкур тибқи талаботҳои харитаи функсионалии касби «Мошиначии автокран» таҳия гардидааст ва дар таҳияи харитаҳои функсионалии касби мазкур, мутахасисони МД «Нигоҳдории роҳҳои автомобилгарди ноҳияи Рӯдакӣ бевосита ширкат варзида буданд.

Қайд кардан ба маврид аст, ки дар Лоиҳаи стандарти мазкур воҳидҳои салоҳият дар алоҳидагӣ гирдоварӣ карда шудааст, ки ба таълимгиранда имкон медиҳад, ки ҳамчун мутахассис оид ба «Мошиначии автокран» малакаҳои худро дар ин соҳа беҳтар намуда, дар бозори меҳнати дохилӣ ва хориҷӣ мавқеи худро пайдо намоянд. Илова ба ин стандарти салоҳияти касби «Мошиначии автокран» барои таҳияи таълимии модулӣ мувофиқат менамояд.

Дар экспертизаи стандарти салоиятҳи касби «Мошиначии автокран» кормандони зерин иштирок намуданд:

1. Сардори МДНРА-и ноҳияи Рӯдакӣ Ҳалимзода И.
2. Сардори минтақаи №1 Қазоқов С.
3. Муҳандиси бехатарӣ Ашуров П.
4. Мошиначии автокран Мирзосаидов М.

Сардор Ҳалимзода И